

Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej

C 300

Wydanie polskie

Informacje i zawiadomienia

Rocznik 64

27 lipca 2021

Spis treści

I Rezolucje, zalecenia i opinie

REZOLUCJE

Komitety Regionów

Interactio – posiedzenie zdalne – 144. sesja plenarna KR-u, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/01	Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Konferencja w sprawie przyszłości Europy	1
2021/C 300/02	Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Swobodny przepływ w czasie pandemii COVID-19 (zielone zaświadczenie cyfrowe) oraz zwiększenie produkcji szczepionek	4

OPINIE

Komitety Regionów

Interactio – posiedzenie zdalne – 144. sesja plenarna KR-u, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/03	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych z perspektywy lokalnej i regionalnej	7
2021/C 300/04	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Pakiet „rozszerzenie” na 2020 r.	13
2021/C 300/05	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025	19
2021/C 300/06	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami	24
2021/C 300/07	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Bezpieczne i zrównoważone chemikalia na rzecz wolnego od toksyn środowiska w europejskich miastach i regionach	29
2021/C 300/08	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Władze lokalne i regionalne chroniące środowisko morskie	36

PL

2021/C 300/09	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Doświadczenia i wnioski zebrane przez miasta i regiony podczas kryzysu związanego z pandemią COVID-19	43
2021/C 300/10	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Europejska Unia Zdrowotna: Zwiększenie odporności UE	53
2021/C 300/11	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Impuls dla gospodarki neutralnej dla klimatu: Strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego	58
2021/C 300/12	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027	65
2021/C 300/13	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Media w cyfrowej dekadzie: plan działania	69

III Akty przygotowawcze

Komitet Regionów

Interactio – posiedzenie zdalne – 144. sesja plenarna KR-u, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/14	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Transgraniczne zagrożenia zdrowia i mandat Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób	76
2021/C 300/15	Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategia farmaceutyczna dla Europy i wniosek ustawodawczy dotyczący zmiany mandatu Europejskiej Agencji Leków (EMA)	87

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

KOMITET REGIONÓW

INTERACTIO – POSIEDZENIE ZDALNE – 144. SESJA PLENARNA KR-U, 5.5.2021–7.5.2021**Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Konferencja w sprawie przyszłości Europy**

(2021/C 300/01)

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR)

1. W pełni popiera potrzebę szerokiej, prawdziwie inkluzywnej, przejrzystej, zrównoważonej pod względem geograficznym i politycznym oraz zdecentralizowanej debaty na temat przyszłości Unii Europejskiej.
2. Z zadowoleniem przyjmuje bardzo oczekiwane rozpoczęcie prac związanych z Konferencją w sprawie przyszłości Europy pomimo ciągłych wyzwań wynikających z pandemii COVID-19 i pragnie przyczynić się do osiągnięcia ambitnych, dalekosiężnych i trwałych rezultatów przynoszących wymierne korzyści wszystkim obywatelkom i obywatelom UE.
3. Wyraża ubolewanie z powodu opóźnienia w rozpoczęciu konferencji, które spowoduje, że proces ten, przewidziany na dwa lata, zostanie skrócony do jednego roku. Niemniej wzywa do podwojenia wysiłków w celu uczynienia z konferencji sukcesu pod względem demokratycznego uczestnictwa i zaangażowania obywateli.
4. Podkreśla, że konferencja powinna być procesem, który daje możliwość zabrania głosu wszystkim obywatelom, niezależnie od środowiska, z którego się wywodzą, wieku, pochodzenia czy miejsca zamieszkania. Zachęca wszystkie podmioty do organizowania wydarzeń i promowania platformy cyfrowej wśród całego społeczeństwa, by wykroczyć poza zwykłe grupy uczestniczące w debatach na temat UE i przeprowadzić w pełni integracyjną debatę.
5. Odnotowuje wspólną deklarację podpisaną przez Parlament Europejski, Radę Europejską i Komisję Europejską, a ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje zawarte w niej wyraźne odniesienie do władz regionalnych i lokalnych oraz parlamentów regionalnych, a także do zasad pomocniczości i proporcjonalności. Ponawia swój apel o to, by mógł zostać sygnatariuszem tej wspólnej deklaracji.
6. Zwraca uwagę, że w UE jest około miliona demokratycznie wybranych przedstawicieli na szczeblu lokalnym i regionalnym, którzy pracują w imieniu swoich obywateli w blisko 90 tys. organów władz szczebla niższego niż krajowy. Stanowi to najliczniejszy i najbliższy obywatelom poziom demokratycznej reprezentacji w UE. Przedstawiciele ci wspólnie odpowiadają za połowę inwestycji publicznych w UE i za wdrażanie znacznie ponad połowy prawodawstwa europejskiego, co istotnie przyczynia się do realizacji celów politycznych UE.
7. Potwierdza stanowisko przedstawione w swej rezolucji z 12 lutego 2020 r. i przypomina, że większość tematów wybranych do debaty podczas konferencji – w tym klimat, środowisko, depopulacja i wyzwania związane z demografią, zdrowie, edukacja, kultura, migracja, praworządność, transformacja cyfrowa, silniejsza gospodarka i sprawiedliwość społeczna – wchodzi w zakres kompetencji władz lokalnych i regionalnych. Podkreśla w związku z tym, że konferencja będzie mogła przedstawić konkretne propozycje tylko pod warunkiem, że znaczna ich część zostanie sformułowana w drodze aktywnego dialogu i konsultacji ze szczeblem niższym niż krajowy.

8. Broni poglądu, że w ramach konferencji należy przyjąć otwarte podejście do reformowania polityk i instytucji oraz utorować drogę trwałym reformom Unii Europejskiej, wykraczającym poza czas trwania konferencji.

9. Uważa, że konferencja stanowi okazję do zbliżenia Europy do jej obywateli i wzmocnienia ich poczucia odpowiedzialności za projekt europejski w formie „europejskiego domu demokracji”, w którym władze lokalne i regionalne stanowią fundament, państwa członkowskie – ściany, a Unia Europejska – dach. Zobowiązuje się do odgrywania aktywnej roli w analizie różnych politycznych sposobów wzmocnienia wielopoziomowego sprawowania rządów i promowania dalszej integracji w Europie w dziedzinach, w których jest to uzasadnione i przynosi wartość dodaną.

10. Uważa, że w świetle obecnej pandemii zasadnicze znaczenie ma wzmocnienie zasad demokratycznych i kluczowej roli miast i regionów w dostarczaniu obywatelom wiarygodnych odpowiedzi, a także podkreślenie wagi współpracy na wszystkich poziomach sprawowania rządów i ponad granicami w celu stawienia czoła wspólnym wyzwaniom. Powinno to znaleźć pełne odzwierciedlenie w składzie konferencji i jej regulaminie.

11. Zamierza odgrywać aktywną rolę w konferencji poprzez udział członków Komitetu w zarządzie oraz jako delegatów w obradach plenarnych; zobowiązuje się do wnoszenia wkładu tematycznego w konferencję w kwestiach o kluczowym znaczeniu dla władz lokalnych i regionalnych, w tym poprzez szereg lokalnych dialogów z obywatelami, które będzie organizował w całej UE. Apeluje o udział ludzi młodych i osób odzwierciedlających różnorodność naszych społeczeństw, co jest warunkiem koniecznym do przeprowadzenia kompleksowych dyskusji.

12. Uważa, że sesja plenarna konferencji powinna opierać się na solidnych podstawach demokratycznych i w związku z tym powinna w niej uczestniczyć odpowiednia liczba przedstawicieli parlamentów i rad regionalnych i lokalnych, a także ich odpowiedników z Parlamentu Europejskiego i parlamentów krajowych. Podkreśla potrzebę zapewnienia zrównoważonej geograficznie, politycznie i pod względem płci reprezentacji na konferencji.

13. Podkreśla potrzebę wzmocnienia wysiłków administracyjnych w celu uwzględnienia w debacie na Konferencji w sprawie przyszłości Europy głosu regionów najbardziej oddalonych UE, których sytuacja jest szczególna i wyjątkowa i które stanowią przyczółki UE na innych kontynentach.

14. Z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie wielojęzycznej platformy cyfrowej na potrzeby konferencji w sprawie przyszłości Europy i zobowiązuje się do promowania tej platformy i wniesienia do niej wkładu poprzez organizowanie dialogów partycypacyjnych i przekazywanie odpowiednich informacji zwrotnych, a także zachęca władze lokalne i regionalne do rozpowszechniania platformy wśród obywateli i do promowania udziału całego społeczeństwa, bez względu na środowisko, pochodzenie lub miejsce zamieszkania.

15. Jest zdania, że wszystkie rodzaje poglądów na temat UE i jej przyszłości muszą być reprezentowane zarówno podczas wydarzeń, jak i na platformie cyfrowej, aby można było uznać konferencję za prawdziwie demokratyczny proces. Zaznacza jednak, że należy przestrzegać pewnych minimalnych wartości i nie dopuszczać poglądów wymierzonych w ludzką godność, wolność, demokrację, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka. Nie należy także dopuszczać poglądów zawierających obraźliwe, oszczercze, nienawistne, rasistowskie lub sprzeczne z porządkiem publicznym wypowiedzi, a organizatorzy i uczestnicy powinni zobowiązać się do przestrzegania tych wartości przez cały czas.

16. Zwraca uwagę, że rozpoczął już organizowanie debat na sesjach plenarnych i posiedzeniach komisji oraz przyjmowanie opinii na tematy istotne w kontekście konferencji. Ponadto główne wydarzenia KR-u – takie jak Europejski Tydzień Regionów i Miast, doroczna konferencja EuroPCom oraz lokalne i regionalne dialogi i konsultacje z obywatelami, a także wydarzenia organizowane przez grupy polityczne Komitetu – będą poświęcone konferencji.

17. Podkreśla potrzebę podwojenia wysiłków na wszystkich szczeblach administracyjnych w celu uwzględnienia w debacie Konferencji w sprawie przyszłości Europy głosu obszarów, które cierpią na skutek poważnych i trwałych niekorzystnych warunków przyrodniczych lub demograficznych, takich jak obszary słabo zaludnione, terytoria wypiariskie, regiony transgraniczne lub górskie.

18. Zwraca uwagę na swoją bieżącą inicjatywę dotyczącą konsultowania się z obywatelami w ramach dialogów lokalnych i regionalnych prowadzonych przez członkinie i członków KR-u: przed rozpoczęciem konferencji przeprowadzono już szereg udanych wydarzeń. Ułatwiają one kontakty obywateli z politykami na wszystkich poziomach sprawowania rządów i pokazują, że debata na temat kierunku, w którym podąża Unia Europejska, ma istotne znaczenie dla europejskich regionów i miast.

19. Przypomina, że konferencja musi dotrzeć do wszystkich obszarów Europy, zarówno miejskich, jak i wiejskich. Podkreśla zasadniczą rolę, jaką mogą odegrać szerebn niższe niż krajowy w angażowaniu w debaty konferencji obszarów wiejskich i w uwzględnieniu ich konkretnych potrzeb.

20. Docenia współpracę międzyinstytucjonalną i zwiększoną synergię w realizacji takich działań i będzie ułatwiał inne działania informacyjne we współpracy z partnerami takimi jak: parlamenty regionalne – za pośrednictwem Konferencji Regionalnych Zgromadzeń Ustawodawczych Europy (CALRE), inicjatywa RLEG podjęta przez grupę regionów posiadających kompetencje ustawodawcze, sieć RegHub i sieć Sojuszu na rzecz Spójności, młodzi demokratycznie wybrani politycy – za pośrednictwem własnego specjalnego programu, politycy szerebła regionalnego i lokalnego odpowiedzialni za Centra Informacyjne Europe Direct oraz projekt pilotażowy „Budowanie Europy z lokalnymi podmiotami” (BELE).

21. Będzie nadal zacieśniać współpracę z europejskimi i krajowymi stowarzyszeniami władz lokalnych i regionalnych, ze społecznościami zainteresowanych stron z regionów i miast, z drugimi izbami parlamentów krajowych oraz z innymi podmiotami.

22. Zobowiązuje się do zwiększenia oddziaływania konferencji i do informowania o jej pracach oraz do promowania i stosowania innowacyjnych form demokracji uczestniczącej. Władze lokalne i regionalne mają ugruntowane doświadczenie, jeśli chodzi o wkład obywateli w proces podejmowania decyzji politycznych. Wzywa państwa członkowskie do aktywnego kształtowania konferencji na szerebku krajowym oraz do zapewnienia zaangażowania władz lokalnych i regionalnych. Jest bardzo ważne, aby włączyły się w debatę i rozważania, mobilizując swoich obywateli, tak aby ich głos został wysłuchany, a ich oczekiwania urzeczywistniły się w procesie podejmowania decyzji politycznych.

23. Wzywa do nawiązania stałego europejskiego dialogu z obywatelami w celu wzmocnienia demokracji na wszystkich poziomach sprawowania rządów oraz zachęcania obywateli do udziału w budowaniu UE i zwiększaniu poczucia odpowiedzialności za ten projekt, zgodnie z opinią KR-u *Władze lokalne i regionalne w stałym dialogu z obywatelami* ⁽¹⁾, przyjętą w październiku 2020 r. Uważa, że dialogi obywatelskie nie powinny polegać na jednokierunkowej komunikacji, lecz być uwzględniane w kształtowaniu polityki UE.

24. Podkreśla, że działania następcze w związku z wkładem obywateli, a w szczególności ostateczne zalecenia konferencji, są równie ważne jak metoda wnoszenia wkładu; podkreśla, że działania następcze powinny być prowadzone w sposób skoordynowany i inkluzyny, w tym z udziałem KR-u. Uważa ponadto, że konferencji należy pozostawić wystarczająco dużo czasu na przedstawienie konkretnych propozycji poprawy ram instytucjonalnych UE i uczynienia ich odpornymi na przyszłe wyzwania. Uznaje, że konferencja może zyskać zaufanie publiczne, lecz może je również stracić, jeżeli obietnice dotyczące rezultatów i pluralizmu poglądów nie zostaną dotzymane. Podkreśla, że sukces konferencji będzie w ostatecznym rachunku polegał na tym, że obywatele zauważą, iż ich głos został wysłuchany i że przyczynili się oni do kształtowania przyszłości UE.

25. Podkreśla, że w celu wsparcia swojej misji politycznej i instytucjonalnej w czasie trwania konferencji utworzył grupę wysokiego szerebła ds. demokracji europejskiej ⁽²⁾ pod przewodnictwem byłego przewodniczącego Rady Europejskiej Hermana Van Rompuy, która będzie stymulować dyskusje na temat wizji KR-u dotyczącej demokracji europejskiej z perspektywy szerebła niższego niż krajowy oraz na temat sposobów wzmocnienia wpływu władz lokalnych i regionalnych oraz KR-u na europejski proces decyzyjny.

26. Oczekuje na współpracę ze słoweńską prezydentą w Radzie UE i na przedstawienie wkładu władz lokalnych i regionalnych w przyszłość UE na 9. Europejskim Szczycie Regionów i Miast, który odbędzie się podczas francuskiej prezydentury w Radzie UE.

27. Zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego, przewodniczącej Komisji Europejskiej, przewodniczącemu Rady Europejskiej oraz prezydentowi w Radzie UE.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽¹⁾ CDR 4989/2019.

⁽²⁾ Grupą wysokiego szerebła kieruje były przewodniczący Rady Europejskiej Herman Van Rompuy, a w jej skład wchodzi również sześciu innych członków: byli komisarze europejscy Joaquín Almunia i Androulla Vassiliou, były posłanki do Parlamentu Europejskiego Rebecca Harms i Maria João Rodrigues, przewodnicząca Europejskiego Forum Młodzi Silja Markkula i profesor Uniwersytetu Warszawskiego Tomasz Grosse.

**Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Swobodny przepływ w czasie pandemii COVID-19
(zielone zaświadczenie cyfrowe) oraz zwiększenie produkcji szczepionek**

(2021/C 300/02)

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR)

1. Odnotowuje, że pandemia COVID-19 ma poważne konsekwencje z punktu widzenia swobodnego przemieszczania się obywateli i obywateli w Unii Europejskiej i poza nią, a w szczególności wpływa na transgraniczne podróże i dojazdy do pracy.
2. Uważa, że szczepienia mające na celu ochronę obywateli europejskich przed COVID-19 i pojawiającymi się wariantami są głównym sposobem na opanowanie pandemii i przywrócenie swobodnego przepływu.
3. Ubolewa, że jak dotąd państwa członkowskie Unii Europejskiej pozostają w tyle pod względem szczepień z powodu powolnego tempa zawierania umów zakupu szczepionek z firmami farmaceutycznymi, braku przejrzystości w odniesieniu do umów, a następnie opóźnień w dostawie szczepionek i trudności w organizacji kampanii szczepień.
4. Podkreśla, że wspólne podejście do sprawdzania i poświadczania statusu osób w związku z COVID-19 ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia wydajności, skuteczności i interoperacyjności strategii politycznych i rozwiązań technicznych służących monitorowaniu pandemii oraz dla ułatwienia korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium wszystkich państw członkowskich UE.
5. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji Europejskiej dotyczący rozporządzenia w sprawie ram wydawania, weryfikowania i uznawania interoperacyjnych zaświadczeń o szczepieniu, o wyniku testu i o powrocie do zdrowia w celu ułatwienia swobodnego przepływu w czasie pandemii COVID-19 (zielone zaświadczenie cyfrowe), a także wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie zielonych zaświadczeń cyfrowych dla obywateli państw trzecich legalnie przebywających lub zamieszkujących w UE.
6. Z zadowoleniem przyjmuje stanowisko PE dotyczące zmiany nazwy na „unijne zaświadczenie COVID-19” w celu lepszego zrozumienia przydatności zaświadczenia, a tym samym ułatwienia jego propagowania wśród obywateli. Zaznacza, że władze lokalne i regionalne odgrywają istotną rolę w rozpowszechnieniu zaświadczenia wśród swoich mieszkańców i podkreśla wartość dodaną UE w tym kontekście. W związku z tym wzywa Komisję Europejską, by wraz z nim zaangażowała się we wspólną kampanię.

Zielone zaświadczenie cyfrowe

7. Ponawia wyrażone w rezolucji w sprawie kampanii szczepień przeciwko COVID-19 (RESOL-VII/010) poparcie dla stworzenia znormalizowanego i interoperacyjnego dowodu szczepienia do celów medycznych, biorąc pod uwagę, że dokumentowanie szczepień jest koniecznością z medycznego punktu widzenia. Aby uniknąć dyskryminacji, zaświadczenie to powinno być automatycznie wydawane w Unii Europejskiej osobom zaszczepionym, osobom które wyzdrowiały po przebyciu choroby COVID-19 lub okazały negatywny wynik testu.
8. Podkreśla, że zielone zaświadczenie nie jest nowym dokumentem podróży zapewniającym nowe prawa lub przywileje, lecz tylko narzędziem, którego jedynym celem jest ułatwienie korzystania ze swobody przemieszczania się osób w czasie pandemii COVID-19.
9. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że proponowane ramy zapewnią interoperacyjne zaświadczenia nie tylko odnośnie do szczepień przeciwko COVID-19, lecz także do wyniku testu i powrotu do zdrowia, aby ułatwić posiadaczom korzystanie z prawa do swobodnego przemieszczania się między państwami UE w czasie pandemii COVID-19 oraz poprawić przestrzeganie obowiązujących środków sanitarnych. Należy przedstawić dalsze uwagi dotyczące okresu ważności zaświadczenia oraz, w razie potrzeby, jego przyszłej aktualizacji.
10. Wyraża jednak zaniepokojenie o faktyczną interoperacyjność tej technologii między państwami członkowskimi, gdyż niektóre z nich planują już włączenie zaświadczeń o szczepieniu do aplikacji mobilnych do ustalania kontaktów zakaźnych w związku z koronawirusem, które często nie są kompatybilne z innymi unijnymi aplikacjami tego rodzaju.
11. Uważa, że zielone zaświadczenie cyfrowe jest środkiem zwalczania i eliminowania zagrożeń związanych ze zgłaszanymi już przypadkami fałszywych zaświadczeń COVID-19. Należy zagwarantować wysokie standardy bezpieczeństwa, w szczególności w odniesieniu do zaświadczeń w formie papierowej.

12. Podkreśla, że zielone zaświadczenie cyfrowe nie powinno być ani warunkiem wstępnym korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się, ani dokumentem podróży, i zwraca uwagę na zasadę niedyskryminacji, w szczególności w odniesieniu do osób niezaszczepionych.

13. Proponuje zmianę art. 1 proponowanego rozporządzenia w celu wyjaśnienia, że zielone zaświadczenie cyfrowe nie miałoby wpływu na prawo pracowników transgranicznych do swobodnego przemieszczania się między miejscem zamieszkania a miejscem pracy w czasie pandemii. Nie powinno również wpływać na swobodny przepływ towarów i podstawowych usług na całym jednolitym rynku, w tym na swobodny przepływ środków medycznych i personelu medycznego, za pośrednictwem tzw. przejść granicznych na trasie uprzywilejowanego korytarza, o których mowa w komunikacie Komisji w sprawie wdrożenia uprzywilejowanych korytarzy w kontekście wytycznych dotyczących środków zarządzania granicami w celu ochrony zdrowia oraz zapewnienia dostępności towarów i usług.

14. Podkreśla, że niedyskryminacja musi oznaczać, iż osoby, które nie są zaszczepione, lecz posiadają ważny wynik testu potwierdzający, że są zdrowe, mogą korzystać z prawa do podróżowania. Taki test musi być dostępny powszechnie i po minimalnych kosztach.

15. Popiera uznawanie zaświadczeń wydawanych przez państwa trzecie obywatelkom i obywatelom UE i członkom ich rodzin, jeżeli są one wydawane zgodnie z normami równymi normom ustanowionym na podstawie rozporządzenia; oczekuje podobnego traktowania obywateli państw trzecich zaszczepionych w państwach trzecich, przebywających lub mieszkających legalnie w UE.

16. Uważa, że zielone zaświadczenie cyfrowe powinno mieć zastosowanie wyłącznie do szczepionek, które zostały zatwierdzone na szczeblu europejskim na mocy decyzji Europejskiej Agencji Leków (EMA). Należy odpowiednio zmienić art. 2 ust. 3 rozporządzenia Komisji Europejskiej.

17. Zgadza się, że zielone zaświadczenie cyfrowe powinno być wydawane bezpłatnie w formacie cyfrowym lub w formacie cyfrowym i papierowym zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej w zakresie cyfryzacji. Należy zatem odpowiednio zmienić art. 3 ust. 2.

18. Zwraca uwagę, że rozporządzenie powinno uznawać wewnętrzną organizację państw członkowskich i być zgodne z zasadą pomocniczości, biorąc pod uwagę, że w niektórych państwach członkowskich organy krajowe nie są jedynymi organami wydającymi świadectwa zdrowia. W całym rozporządzeniu (począwszy od art. 3 ust. 2) należy zawrzeć odniesienie do „właściwych organów publicznych”.

19. Zwraca się do Komisji Europejskiej, by po wejściu w życie zielonego zaświadczenia cyfrowego koordynowała ograniczenia swobodnego przepływu osób w UE, takie jak kwarantanna, samoizolacja, test w kierunku zakażenia COVID-19 lub odmowa wjazdu. W szczególności należało, aby państwa członkowskie powiadamiały pozostałe państwa członkowskie i Komisję niezwłocznie i z wyprzedzeniem o wprowadzeniu takich ograniczeń, dołączając odpowiednie uzasadnienie i określając zakres przedsięwziętych środków (poprawka do art. 10 ust. 1).

20. Apeluje o zapewnienie ochrony danych w bardzo delikatnej i osobistej dziedzinie dotyczącej zdrowia i wnosi, by prawodawca europejski gruntownie ocenił konsekwencje proponowanego zaświadczenia z punktu widzenia ochrony i przechowywania danych, jego zgodność z ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych (RODO) oraz możliwość przenoszenia danych UE poza Unię Europejską. Należy, by po zakończeniu pandemii dane nie podlegały już ocenie.

21. Podkreśla, że na etapie wdrażania rozporządzenia przez państwa członkowskie i ich regiony konieczne jest poszanowanie praw podstawowych i zasad uznanych w szczególności w Karcie praw podstawowych, w tym prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawa do ochrony danych osobowych, prawa do równości wobec prawa i niedyskryminacji, prawa do swobodnego przemieszczania się oraz prawa do skutecznego środka prawnego. W związku z tym wszelkie ograniczenia praw podstawowych powinny podlegać ocenom i kontrolom proporcjonalności.

22. Wzywa Parlament Europejski i Radę Europejską do jak najszybszego przyjęcia zielonego zaświadczenia cyfrowego w celu zapewnienia pełnej operacyjności zaświadczenia i systemu tego lata, co będzie ważnym krokiem na drodze do ożywienia gospodarki UE.

23. Wzywa państwa członkowskie do zachowania ostrożności przy stosowaniu zielonego zaświadczenia cyfrowego. Podstawowe usługi powinny pozostać dostępne dla wszystkich obywateli.

Zwiększenie produkcji szczepionek

24. Potwierdza, że działania Unii Europejskiej powinny być zgodne z zasadą solidarności. Dostęp do szczepień nie powinien zależeć od miejsca zamieszkania ani od strategii gospodarczej przedsiębiorstw prywatnych.

25. Apeluje o szybkie zwiększenie produkcji szczepionek w Europie i popiera starania Komisji Europejskiej zmierzające do tego celu, zwłaszcza dzięki zwiększeniu liczby zakładów produkcyjnych w Unii Europejskiej; zwraca się do Komisji Europejskiej o zastanowienie się, czy w tym celu należy przewidzieć przepisy ad hoc dotyczące pomocy państwa.

26. Jest zdania, że z myślą o zwiększeniu produkcji szczepionek Unia Europejska mogłaby rozważyć nowe rozwiązania, takie jak tymczasowe zawieszenie patentów na leki i technologie medyczne w celu leczenia zakażenia COVID-19 i zapobiegania mu.

27. Ponawia apel do europejskich prawodawców o przedstawienie solidnych i śmiałych wniosków dotyczących opracowywania i produkcji leków podstawowych na terytorium europejskim w celu zapewnienia strategicznej autonomii UE dzięki zmniejszeniu zależności od państw trzecich.

28. Ponownie stwierdza, że priorytetem Unii Europejskiej musi być nadal zaszczepienie ludności europejskiej, i z zadowoleniem przyjmuje mechanizm udzielania zezwoleń na wywóz szczepionek przeciwko COVID-19 poza UE, co jest niezbędne, by ich producenci wypełnili zobowiązania wobec obywateli i obywateli UE. Jednocześnie zaznacza, że proces szczepienia będzie skuteczny tylko wówczas, gdy Unia Europejska będzie nadal pomagać w dostarczaniu szczepionek reszcie świata, zwłaszcza krajom słabiej rozwiniętym, między innymi w ramach sojuszu COVAX, do którego należą 142 państwa.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

INTERACTIO – POSIEDZENIE ZDALNE – 144. SESJA PLENARNA KR-U, 5.5.2021–7.5.2021

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych z perspektywy lokalnej i regionalnej

(2021/C 300/03)

Sprawozdawczyni generalna: Anne KARJALAINEN (FI/PES), radna miasta Kerava**Dokument źródłowy:**

Wniosek prezydencji portugalskiej o wydanie opinii

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych”

COM(2021) 102 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Wyraża zadowolenie, że prezydencja portugalska w Radzie Unii Europejskiej włączyła do swojego programu wdrożenie Europejskiego filaru praw socjalnych jako cel priorytetowy, i na wniosek prezydencji przygotował opinię w sprawie perspektywy lokalnej i regionalnej na Szczyt Społeczny w Porto. Należy zadbać o to, by na najwyższym szczeblu politycznym podjęto zobowiązanie do wspierania silnej Europy socjalnej i dobrobytu obywateli w bieżącym dziesięcioleciu.
2. Z dużym zadowoleniem przyjmuje plan działania Komisji Europejskiej na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych, w którym przedstawiono niezbędne długoterminowe strategie polityczne i konkretne instrumenty, które będą stanowić podstawę bardziej zrównoważonych systemów społeczno-gospodarczych w przyszłości we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.
3. Stwierdza z satysfakcją, że w planie działania uznano znaczenie władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu i rozwijaniu inicjatyw oraz tworzeniu wartości dodanej. Władze lokalne i regionalne odegrają kluczową rolę we wzmacnianiu dynamiki regionów i osiąganiu głównych celów ilościowych w zakresie zatrudnienia, umiejętności i ochrony socjalnej na rok 2030, pod warunkiem że zostaną udostępnione wystarczające środki finansowe na realizację planu działania.
4. Zwraca uwagę, że plan wdrażania będzie stanowił podstawę starań władz lokalnych i regionalnych w zakresie wdrażania polityki zatrudnienia i polityki społecznej oraz będzie te starania wspierał. Należy wyjść poza perspektywę obecnego kryzysu i podjąć inwestycje społeczne, aby wzmocnić wymiar społeczny, również po to, aby zapewnić sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego.
5. Zauważa, że jasne, skoordynowane i ambitne wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych zwiększy zaangażowanie Unii Europejskiej w realizację Agendy 2030 ONZ i jej 17 celów zrównoważonego rozwoju, a także w sprawiedliwe społecznie wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu.

6. Stwierdza, że zasady pomocniczości i proporcjonalności określają poziom, na którym UE i państwa członkowskie zastosują proponowane instrumenty polityczne i środki legislacyjne w celu wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych.

Połączenie sił w Porto

7. Wzywa państwa członkowskie, partnerów społecznych i organizacje społeczeństwa obywatelskiego uczestniczące w Szczycie Społecznym w Porto, aby wspólnie zobowiązały się do przyspieszonego wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych w dziedzinach wchodzących w zakres ich kompetencji, stawiając na pierwszym miejscu człowieka. Większość narzędzi służących wdrażaniu zasad filaru znajduje się w rękach państw członkowskich, samorządów lokalnych i regionalnych, a także partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego. Powodzenie będzie zależało od zaangażowania władz na różnych poziomach i zainteresowanych stron oraz wspólnej odpowiedzialności wspieranej przez instytucje europejskie. Regiony i gminy są zdecydowane odegrać swoją rolę w budowaniu silnej i odpornej Europy socjalnej, która zagwarantuje sprawiedliwą transformację ekologiczną i cyfrową oraz ułatwi odbudowę po kryzysie związanym z COVID-19 zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym. Działania te cieszą się wyraźnym poparciem społecznym – dziewięciu na dziesięciu obywateli UE uważa, że Europa socjalna jest istotna⁽¹⁾;

8. Zauważa, że Europa doświadcza największego pokoleniowego kryzysu zdrowotnego, społecznego i gospodarczego, który wystawia na próbę europejską solidarność. Wpływ pandemii COVID-19 na zatrudnienie, poziom ubóstwa i dobrostan psychiczny obywateli będzie odczuwalny jeszcze przez długi czas i będzie wymagać inwestycji społecznych i dotyczących zdrowia na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, a także wszechstronnych skutecznych strategii i zasobów gospodarczych. Inwestycje i środki, które mają zostać wdrożone w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, muszą cechować się silnym wymiarem społecznym, aby przyczynić się do wzmocnienia systemów zabezpieczenia społecznego, zapewnienia dobrej jakości miejsc pracy, usprawnienia i zabezpieczenia usług użyteczności publicznej, zmniejszenia ubóstwa i promowania równouprawnienia płci. Należy skoncentrować się przede wszystkim na ochronie osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji – takich jak osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rodzice samotnie wychowujący dzieci mający trudności z godzeniem obowiązków zawodowych z życiem rodzinnym, osoby z niepełnosprawnością, migranci, ofiary przemocy uwarunkowanej płcią itd. – oraz na tym, aby odbudowa miała charakter integracyjny i była społecznie sprawiedliwa. Podkreśla zasadnicze znaczenie fundamentalnego zaangażowania na rzecz gospodarczej swobody wyboru, jaka przysługuje władzom publicznym w zakresie zapewniania, zlecania i finansowania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym.

9. Zauważa, że Unia Europejska znajduje się w punkcie zwrotnym, w którym możliwe, a nawet konieczne jest przyjęcie nowego sposobu myślenia. W świecie kształtowanym przez globalne megatrendy systemy opieki społecznej wymagają gruntownego przeorganizowania. Inwestowanie w dobrostan obywateli i rozważenie korzyści płynących z gospodarki opartej na dobrostanie jest ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej. KR postrzega Szczyt Społeczny w Porto jako istotną okazję do uzgodnienia wspólnych celów, w ramach których dobrostan i równość obywateli staną się centralnym elementem polityki, a kwestie społeczne zostaną uznane za stały priorytet w Unii Europejskiej.

Wspólne cele, które zostaną potwierdzone w Porto

10. Wyraża poparcie dla trzech głównych celów w zakresie zatrudnienia, umiejętności i ochrony socjalnej przedstawionych w planie działania, które należy osiągnąć do końca bieżącego dziesięciolecia zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju ONZ. Zaproponowane nowe główne cele zakładają, że do 2030 r. co najmniej 78 % ludności UE w wieku 20–64 lat będzie mieć zatrudnienie, co najmniej 60 % wszystkich osób dorosłych będzie co roku uczestniczyć w szkoleniach, a liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszy się o co najmniej 15 mln.

11. Zwraca uwagę, że osiągnięcie celu dotyczącego zatrudnienia będzie oznaczało tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości, poprawę zatrudnienia kobiet, ułatwienie dostępu osób młodych do zatrudnienia, przy odpowiednim uwzględnieniu młodych osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, oraz zapewnienie pełnej integracji na rynku pracy grup niedostatecznie na nim reprezentowanych. Kryzys związany z COVID-19 wpłynął w szczególności na zatrudnienie kobiet, młodzieży, migrantów i osób z niepełnosprawnością. Należy również zwrócić uwagę na trudności napotymane przez osoby doświadczające dyskryminacji w dziedzinie zatrudnienia z innych powodów, takich jak: wiek, pochodzenie etniczne i rasowe, religia lub przekonania oraz orientacja seksualna.

12. Podziela opinię, że proponowane inicjatywy dotyczące zatrudnienia i kompleksowych negocjacji zbiorowych są istotne, by zapewnić lepszą ochronę pracowników. Nowe formy zatrudnienia, mobilność pracowników, gospodarka platformowa, elastyczna organizacja czasu pracy i praca zdalna wymagają dialogu między partnerami społecznymi i ścisłego zaangażowania we wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych. Wyraża również ubolewanie, że oprócz oceny doświadczeń związanych z europejskim instrumentem tymczasowego wsparcia w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z bezrobociem w sytuacji nadzwyczajnej (SURE) – w planie działania nie rozważa się debaty na temat stałego europejskiego systemu ubezpieczenia od utraty pracy.

⁽¹⁾ Badanie Eurobarometr dotyczące kwestii społecznych, marzec 2021 r.

13. Zwraca uwagę, że nowe strategie przemysłowe, strategie dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym i strategie na rzecz MŚP, a także gospodarka społeczna wspierają tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy i większą konkurencyjność. Strategie te powinny także przyczynić się do zmniejszenia różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn w odniesieniu do miejsc pracy związanych z energią odnawialną i zielonych miejsc pracy.

14. Wskazuje na istniejące kryteria odpowiedzialności społecznej w zamówieniach publicznych oraz na ich wkład w zapobieganie dumpingowi socjalnemu. Dlatego sugeruje, by zamówienia publiczne zostały w większym stopniu uzależnione od stosowania sprawiedliwych wynagrodzeń i innych warunków zatrudnienia określonych przepisami prawnymi lub w drodze układów zbiorowych pracy, w tym w łańcuchach podwykonawstwa.

15. Podkreśla potrzebę zapewnienia równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz ułatwiania kobietom dostępu do rynku pracy, zważywszy że to kobiety stanowią przeważającą większość opiekunów rodzinnych. Szczególną uwagę należy poświęcić osobom samotnie wychowującym dzieci i rodzinom wielodzietnym. Podniesienie wskaźnika zatrudnienia kobiet i zmniejszenie luki płacowej przyczyni się również do poprawy świadczeń emerytalnych kobiet i zmniejszenia ryzyko ubóstwa na emeryturze.

16. Zaleca jak najszybsze wdrożenie gwarancji dla młodzieży i zwrócenie szczególnej uwagi na środki mające na celu poprawę sytuacji osób młodych w wieku 15–29 lat, które nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą. Modernizacja praktyk zawodowych oraz polepszenie programów staży zwiększy szanse osób młodych na znalezienie pracy w sektorach wzrostu, co jest istotne w sytuacji, gdy bezrobocie młodzieży gwałtownie wzrosło w całej Europie podczas kryzysu związanego z COVID-19. Wzywa również do przedsięwzięcia środków mających zagwarantować, że rozwiązania promujące zatrudnienie młodzieży nie będą sprzyjały niepewnym formom zatrudnienia.

17. Podkreśla, że odbudowa po kryzysie związanym z COVID-19, transformacja ekologiczna i cyfrowa oraz zmiany demograficzne będą mieć różny wpływ na regiony i sektory w Europie, co będzie wymagać realokacji siły roboczej i znacznego przekwalifikowania. Wzywa państwa członkowskie, władze lokalne i regionalne oraz partnerów społecznych do wypracowania rozwiązań zapewniających dorosłym, zwłaszcza zaś osobom starszym nieaktywnym zawodowo, dostęp do podnoszenia i zmiany kwalifikacji, z wykorzystaniem dobrych praktyk i systemu EASE⁽²⁾.

18. Proponuje, aby włączyć cele w zakresie kształcenia i umiejętności nie tylko do wdrażania europejskiego obszaru edukacji, lecz także europejskiej przestrzeni badawczej i europejskiego programu na rzecz umiejętności, tak aby nie pozostawić nikogo w tyle wskutek transformacji ekologicznej i cyfrowej.

19. Zwraca uwagę, że władze lokalne i regionalne mają do odegrania kluczową rolę w opracowaniu strategii dotyczących umiejętności i zapewnieniu szkoleń. KR apeluje, aby wykorzystywać praktyki zawodowe w ramach EASE⁽³⁾ i europejskie ramy programów przygotowania zawodowego⁽⁴⁾, tak aby w szczególności MŚP mogły oferować praktyki zawodowe osobom młodym, a także aby poprawić sytuację na rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych.

20. Podkreśla znaczenie zapewnienia skutecznego wdrożenia europejskiej strategii na rzecz równouprawnienia płci, ze szczególnym naciskiem na włączenie kobiet znajdujących się w trudnej sytuacji (ofiary przemocy uwarunkowanej płcią, matek samotnie wychowujących dzieci itp.). Należy włączyć równouprawnienie płci i uznanie nonkonformizmu płciowego w główny nurt realizacji filaru.

21. Zwraca uwagę, że mimo podejmowanych starań w Europie nie udało się wyeliminować ubóstwa i wykluczenia społecznego, a pandemia COVID-19 prawdopodobnie jeszcze pogorszy sytuację. Cel dotyczący ograniczenia ubóstwa mógłby obejmować bardziej ambitne założenia, zwłaszcza biorąc pod uwagę szkody społeczne spowodowane pandemią. Jednocześnie ograniczenie liczby osób dotkniętych ubóstwem o co najmniej 15 mln, z czego co najmniej jedną trzecią powinny stanowić dzieci, musi być głównym priorytetem na najbliższe dziesięciolecie i wymaga skupienia się na podstawowych przyczynach ubóstwa oraz na skutecznych środkach i kompleksowych działaniach na obszarach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji w celu zwalczania ubóstwa. Krajowe systemy wsparcia dochodu i związane z nimi usługi stanowią ostateczny środek zapewniający godne warunki życia.

⁽²⁾ Skuteczne aktywne wspieranie zatrudnienia w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (EASE) C(2021) 1372.

⁽³⁾ Tamże.

⁽⁴⁾ Zalecenie Rady w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego, 2018.

22. Zwraca uwagę na zasadniczą rolę publicznych usług socjalnych na szczeblu lokalnym i regionalnym we wdrażaniu kluczowych zasad dotyczących praw socjalnych w celu złagodzenia negatywnych skutków społecznych pandemii. Mają one zasadnicze znaczenie dla uczynienia naprawy gospodarczej bardziej sprawiedliwą i sprzyjającą włączeniu społecznemu poprzez wspieranie zatrudnienia, zdrowia i włączenia społecznego osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

23. Kładzie nacisk na znaczenie skutecznego wdrożenia europejskiej gwarancji dla dzieci i strategii UE na rzecz praw dziecka poprzez krajowe plany opieki nad dziećmi, które promują równe szanse dla wszystkich dzieci i pozwalają przerwać międzypokoleniowy cykl marginalizacji, zapewniając dostęp do podstawowych usług dzieciom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wszystkie dzieci muszą mieć dostęp do wysokiej jakości opieki nad dziećmi, wczesnej edukacji i edukacji przedszkolnej, zdrowego odżywiania i zajęć pozaszkolnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji, takie jak dzieci bezdomne i dzieci bez opieki rodzicielskiej, w celu zapewnienia im opieki środowiskowej i rodzinnej oraz zagwarantowania, że żadne dziecko nie zostanie pozostawione samemu sobie. Zapobieganie wszelkim formom przemocy i dyskryminacji i ich zwalczanie, promowanie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom oraz zwiększenie udziału dzieci w życiu społecznym również stanowią kluczowe priorytety, co wyraźnie stwierdzono także w nowej kompleksowej strategii UE na rzecz praw dziecka. Należy chronić prawa dziecka również w świecie cyfrowym.

24. Podkreśla również potrzebę skutecznego zajęcia się potrzebami coraz bardziej starzejącego się społeczeństwa i zapewnienia osobom starszym odpowiedniej jakości życia poprzez zagwarantowanie im prawa do wysokiej jakości opieki społecznej, opieki dziennej i opieki długoterminowej, które to sektory opieki zostały w znacznym stopniu dotknięte pandemią i borykają się z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej.

25. Zwraca uwagę, że gminy i regiony mają do odegrania istotną rolę w świadczeniu usług użyteczności publicznej, a na realizację tego ważnego zadania muszą przeznaczyć odpowiednie środki finansowe. Inwestycje w zieloną infrastrukturę oraz infrastrukturę cyfrową i społeczną zmniejszą dysproporcje między regionami i poprawią dostęp do przystępnych cenowo usług użyteczności publicznej na obszarach wiejskich, zaniedbanych obszarach miejskich, obszarach podlegających przemianom przemysłowym oraz obszarach o poważnych i trwałych niekorzystnych warunkach przyrodniczych lub demograficznych, takich jak regiony najbardziej oddalone czy też regiony oddalone i odizolowane, w których dostęp do zasobów cyfrowych jest często bardziej ograniczony.

26. Stwierdza, że gminy i miasta odgrywają istotną rolę w miejskim planowaniu przestrzennym i zapewnianiu zrównoważonych i przystępnych cenowo mieszkań publicznych i spółdzielczych. Należy zapewnić wszystkim obywatelom godziwe warunki mieszkaniowe dostosowane do ich specyficznych wymagań. Obejmuje to potrzeby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, tak aby wspierać ich niezależność i by nie musiały one korzystać z opieki instytucjonalnej, a także potrzeby rodzin wielodzietnych, rodziców samotnie wychowujących dzieci, ofiar przemocy uwarunkowanej płcią oraz młodych ludzi, którzy byli objęci środkami ochrony w okresie ich niepełnoletności. Rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa muszą być włączone do lokalnych planów rozwoju mających na celu tworzenie środowisk o dobrych warunkach do życia. Integracyjne, ochronne i partycypacyjne podejście powinno być stosowane nie tylko w unijnej strategii dotyczącej fali renowacji, ale również poprzez zdecydowane zaangażowanie UE i państw członkowskich w budowę nowych domów, w tym na wynajem długoterminowy. Zasadnicze znaczenie ma umożliwienie władzom lokalnym i regionalnym lepszego łączenia różnych źródeł finansowania i tworzenia zrównoważonych warunków mieszkaniowych. Problem bezdomności należy rozwiązywać w sposób zintegrowany i całościowy, poprzez skupienie się na poprawie stanu zdrowia i sieci wsparcia społecznego osób bezdomnych. Przykładem jest tu podejście „najpierw mieszkanie”, które okazało się skuteczne w ograniczaniu długotrwałej bezdomności. W związku z tym władze lokalne i regionalne powinny być częścią europejskiej platformy zwalczania bezdomności. Komitet ubolewa, że plan działania nie określa ilościowego celu w zakresie przeciwdziałania bezdomności.

27. Podkreśla, że podmioty lokalne i regionalne mają duże możliwości oddziaływania na poziom emisji w nadchodzących dziesięcioleciach poprzez zrównoważone planowanie i inwestycje w zakresie produkcji energii, budownictwa i transportu. Środki podejmowane w ramach europejskiej fali renowacji budynków mogą zwiększyć liczbę miejsc pracy, poprawić jakość życia i rozwiązać problem ubóstwa energetycznego, wspierając inwestycje w efektywność energetyczną w gospodarstwach domowych o niskich dochodach. Aby chronić prawa najemców i uniknąć gentryfikacji, należy stosować neutralność wydatków mieszkaniowych (włączając w to koszty czynszu, energii i koszty operacyjne) w przypadku wsparcia publicznego w kontekście fali renowacji.

28. Zauważa, że pandemia COVID-19 jeszcze bardziej pogłębiła przepaść cyfrową. Proponuje wspieranie spójności cyfrowej jako celu Unii Europejskiej, tak aby dysponować odpowiednią infrastrukturą cyfrową pozwalającą zagwarantować, że e-usługi i edukacja cyfrowa będą dostępne dla wszystkich. Szczególną uwagę należy zwrócić na dostęp do narzędzi cyfrowych dla grup defaworyzowanych i słabszych grup społecznych.

Tablica wskaźników społecznych

29. Zwraca uwagę, że średnie krajowe wskaźników społecznych nie odzwierciedlają wszystkich wyzwań społecznych w Unii Europejskiej. Może to prowadzić do mylących wyników niepozwalających dostrzec nierówności społecznych i regionalnych, które często występują w państwach członkowskich. Regionalna tablica wskaźników społecznych może przyczynić się do opracowania silnej polityki monitorowania regionalnego, zapewniając wdrażanie filaru praw socjalnych na wszystkich poziomach oraz ukierunkowanie inwestycji regionalnych na realizację zasad filaru. Monitorowanie regionalne powinno wykorzystywać już zgromadzone dane i nie nakładać na regiony obciążeń administracyjnych.

30. Uważa, że konieczne jest promowanie silnej, skutecznej i jasnej wspólnej polityki europejskiej w celu zapewnienia właściwego zarządzania przepływami migracyjnymi wspólnie przez państwa członkowskie i regiony. Jeszcze raz przypomina, że „cele paktu o migracji i azylu, w szczególności solidarność między państwami członkowskimi i wdrożenie kompleksowego podejścia łączącego działania w obszarach migracji, azylu, integracji i zarządzania granicami, mogą zostać osiągnięte przez państwa członkowskie, pod warunkiem że będą one działały razem w ramach wspólnego europejskiego systemu azylowego i że w mechanizmie solidarnościowym lepiej uwzględnione zostaną interesy i możliwości ich wszystkich”⁽⁵⁾.

31. Dostrzega, jak ważne jest dodanie większej liczby wskaźników i wykorzystanie instrumentów promowanych przez samą Unię Europejską, takich jak regionalny wskaźnik postępu społecznego, które muszą w szerokim zakresie obejmować wszystkie 20 zasad filaru praw socjalnych. Dane dla każdego wskaźnika należy przedstawiać w podziale na obszary zainteresowania, w tym płeć, ponieważ równouprawnienie płci jest jedną z nadrzędnych zasad filaru. KR podkreśla potrzebę dalszego rozwijania bazy wiedzy i wskaźników zawartych w zaleceniach dla poszczególnych krajów, aby umożliwić skuteczniejszą realizację celów filaru praw socjalnych. Władze lokalne i regionalne powinny aktywnie uczestniczyć w debacie na temat udoskonalenia tablicy wskaźników społecznych.

Zarządzanie społeczno-gospodarcze

32. Zauważa, że europejski semestr oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności są obecnie najważniejszymi dostępnymi narzędziami legislacyjnymi, które mogą zachęcać rządy państw członkowskich do urzeczywistniania zasad Europejskiego filaru praw socjalnych w Unii Europejskiej, wspierać je i nadawać im kierunek. KR wzywa do priorytetowego traktowania Europejskiego filaru praw socjalnych w ramach europejskiego semestru, aby odbudowa po obecnym kryzysie rzeczywiście sprzyjała włączeniu społecznemu i prowadziła do zwalczania wykluczenia społecznego, ubóstwa i nierówności.

33. Ponawia swój apel o lepszą koordynację polityki gospodarczej i społecznej między szczeblem europejskim a krajowymi organami władzy w ramach europejskiego semestru oraz wzywa do większego zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w tę koordynację poprzez zarządzanie dzielone oparte na zasadzie pomocniczości. Zgodnie z tą zasadą zadania związane z planowaniem strategicznym i wdrażaniem muszą być przekazywane nie tylko państwom członkowskim, lecz także władzom lokalnym i regionalnym, które są najlepiej przygotowane do skutecznego reagowania na lokalne potrzeby i wyzwania⁽⁶⁾.

34. Wzywa do ustanowienia, w kontekście zrównoważonego finansowania, taksonomii społecznej jako narzędzia umożliwiającego zwiększenie inwestycji w infrastrukturę społeczną, taką jak opieka zdrowotna, edukacja czy mieszkalnictwo. Takie narzędzie mogłoby pomóc w sprostaniu wyzwaniom związanym z dostępnością podstawowych usług poprzez nagradzanie wykorzystywania nowych technologii i nagradzanie wysiłków na rzecz wspierania wykwalifikowanej siły roboczej i rozwiązania problemu niedoboru pracowników, a jednocześnie pomóc w lepszym uznaniu inwestycji w infrastrukturę społeczną za wartościowe aktywa inwestycyjne.

Finansowanie

35. Zachęca do korzystania z wieloletnich ram finansowych i Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy, aby wdrożyć Europejski filar praw socjalnych na poziomie krajowym, przyczyniając się do transformacji ekologicznej i cyfrowej, sprawiedliwości społecznej i zwiększenia odporności.

36. Zachęca organy odpowiedzialne za programowanie, by sygnalizowały wydatki dokonywane w ramach funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na rzecz wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych.

37. Apeluje o przeznaczenie większych środków z budżetów krajowych i funduszy UE na rzecz poziomu lokalnego i regionalnego, aby sfinansować lokalne działania, usługi i inwestycje społeczne w celu wsparcia przede wszystkim słabszych grup społecznych, z poszanowaniem zasad równości szans i niedyskryminacji.

⁽⁵⁾ CoR 4843/2020.

⁽⁶⁾ CoR 2167/2020.

38. Podkreśla, że planując przydział środków finansowych, należy w większym stopniu korzystać z ocen skutków dystrybucji, aby lepiej uwzględnić wpływ reform i inwestycji społecznych na różne grupy.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Pakiet „rozszerzenie” na 2020 r.

(2021/C 300/04)

Sprawozdawca:	Nikola DOBROSLAVIĆ (HR/EPL), żupan żupanii dubrownicko-neretwiańskiej
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Komunikat z 2020 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE” COM(2020) 660 final; SWD(2020) 350 final; SWD(2020) 351 final; SWD(2020) 352 final; SWD(2020) 353 final; SWD(2020) 354 final; SWD(2020) 355 final; SWD(2020) 356 final Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” COM(2020) 641 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Z dużym zainteresowaniem odnotowuje komunikat Komisji Europejskiej z 2020 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE, sprawozdania dotyczące krajów kandydujących, czyli Albanii, Czarnogóry, Macedonii Północnej, Serbii i Turcji, sprawozdania dotyczące potencjalnych krajów kandydujących, czyli Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa⁽¹⁾, a także komunikat Komisji w sprawie planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich.
2. Zdecydowanie popiera ponowne podkreślenie geostrategicznego znaczenia procesu rozszerzenia jako inwestycji w pokój, stabilność, bezpieczeństwo i wzrost gospodarczy w całej Europie, a także z zadowoleniem przyjmuje jednoznaczne poparcie dla europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich przedstawione na szczycie UE–Bałkany Zachodnie, który odbył się w Zagrzebiu w maju 2020 r. Ponownie wyraża swoje poparcie dla przystąpienia wszystkich krajów Bałkanów Zachodnich do UE, pod warunkiem że spełnią one wszystkie kryteria członkostwa. Podkreśla w związku z tym znaczenie wysyłania pozytywnych sygnałów krajom Bałkanów Zachodnich, aby zachęcić je do zaangażowania się w długi proces przystąpienia do UE.
3. Wzywa Komisję Europejską, aby podczas opracowywania pakietu „rozszerzenie” nadal dążyła do przestrzegania wysokich standardów otwartości, włączenia społecznego i zdolności reagowania, a także by wskazała w swoim sprawozdaniu, w jaki sposób konsultowano się z zainteresowanymi stronami z krajów objętych procesem rozszerzenia – w szczególności z władzami lokalnymi i regionalnymi – podczas opracowywania tego dokumentu lub sprawozdania z postępów prac, a także w jakim stopniu podmioty te otrzymały informacje zwrotne na temat wyników konsultacji.
4. Przypomina, że reforma administracji publicznej w krajach Bałkanów Zachodnich, którą Komisja Europejska systematycznie monitoruje zgodnie z zasadami administracji publicznej, nie może zostać wdrożona bez dobrego sprawowania rządów na szczeblu lokalnym, i wzywa Komisję Europejską do włączenia do środków i instrumentów wsparcia reformy administracji publicznej bardziej precyzyjnych wskaźników efektywności dotyczących decentralizacji fiskalnej, wzmocnienia pozycji władz lokalnych i regionalnych w zakresie rozwoju i świadczenia wysokiej jakości usług dla obywateli i przedsiębiorstw, a także wzmocnienia sprzyjających włączeniu społecznemu i opartych na dowodach procesów rozwoju polityki lokalnej i regionalnej.

⁽¹⁾ Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

5. Z ubolewaniem odnotowuje brak postępów poczynionych przez kraje Bałkanów Zachodnich w podstawowych dziedzinach, takich jak praworządność, funkcjonowanie instytucji demokratycznych i walka z korupcją, a także wciąż niesprzyjające warunki dla niezależnych mediów i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
6. Podkreśla, że obserwowany w niektórych krajach Bałkanów Zachodnich na szczeblu lokalnym brak pluralizmu politycznego lub tłumienie i zastraszanie wybieranych urzędników należących do partii opozycyjnych stanowią istotne wyzwanie dla demokracji lokalnych w tych krajach.
7. Z zaniepokojeniem ostrzega, że z powodu braku postępów w procesie rozszerzenia wszystkie kraje Bałkanów Zachodnich mogą być jeszcze bardziej narażone na większe wpływy stron trzecich, które stale dążą do wzmocnienia swoich wpływów w regionie, w tym między innymi Rosji i Chin.
8. Popiera wysiłki UE na rzecz wzmocnienia odporności krajów Bałkanów Zachodnich, a także ściślejszej współpracy w zakresie cyberbezpieczeństwa i komunikacji strategicznej, aby zapewnić zgodność wszystkich działań gospodarczych finansowanych z zewnątrz z unijnymi wartościami, normami i standardami, w szczególności w kluczowych obszarach, takich jak zamówienia publiczne, środowisko, energia, infrastruktura i konkurencja.
9. Z zadowoleniem przyjmuje kompleksowe wsparcie UE dla rządów krajów Bałkanów Zachodnich w stawianiu czoła wyzwaniom związanym z pandemią COVID-19 i zapewnianiu skutecznej odpowiedzi na pilne potrzeby zdrowotne i społeczno-gospodarcze oraz wzywa Komisję Europejską do uznania ważnej roli władz lokalnych i regionalnych w zarządzaniu pandemią COVID-19 oraz do zaproponowania dodatkowych środków mających na celu wspieranie zdecentralizowanej współpracy między władzami lokalnymi i regionalnymi, a także wzmocnienie ich zdolności w zakresie zarządzania kryzysowego.
10. Wzywa Komisję Europejską, aby z myślą o stworzeniu lepszych warunków dla władz lokalnych i regionalnych zaproponowała sposoby zaangażowania przedstawicieli władz krajowych, regionalnych i lokalnych krajów Bałkanów Zachodnich w prace Konferencji w sprawie przyszłości Europy. Proponuje przeprowadzenie serii dialogów obywatelskich na Bałkanach Zachodnich, aby dać obywatelom możliwość wyrażenia obaw i oczekiwań związanych z członkostwem w Unii Europejskiej.

Uwagi dotyczące poszczególnych krajów

11. W pełni popiera jak najszybsze przyjęcie ram negocjacyjnych oraz rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych z Macedonią Północną i Albanią, aby potwierdzić wiarygodność politycznego poparcia dla procesu rozszerzenia i podtrzymać obietnicę wobec krajów, które spełniły wymagane kryteria rozpoczęcia procesu negocjacyjnego.
12. Z niepokojem zauważa, że Serbia i Czarnogóra, jako kraje uczestniczące w procesie negocjacji akcesyjnych, muszą podjąć bardziej zdecydowane działania w celu poprawy warunków sprzyjających wolności słowa i funkcjonowaniu niezależnych mediów, a także w celu zwiększenia niezawisłości sądownictwa i nasilenia walki z korupcją.
13. Z zadowoleniem przyjmuje ogólne postępy poczynione dotychczas w negocjacjach akcesyjnych z Serbią, wzywa jednak do przyspieszenia reform w dziedzinie praworządności i praw podstawowych, a także do dalszej normalizacji stosunków Serbii z Kosowem, jak określono w ramach negocjacyjnych. Wzywa władze serbskie na wszystkich szczeblach sprawowania rządów do jednoznacznego informowania o aspiracjach ich kraju do integracji z UE oraz o stosunkach z UE jako głównym partnerem politycznym i gospodarczym Serbii.
14. Z ubolewaniem odnotowuje upadek pluralizmu politycznego w Serbii, brak skutecznej opozycji w serbskim parlamencie oraz niekorzystne warunki dla rozwoju demokracji lokalnej, a także przypomina o potrzebie zajęcia się długotrwałymi niedociągnięciami procesu wyborczego poprzez przejrzysty i integracyjny dialog z partiami politycznymi i innymi zainteresowanymi stronami na długo przed kolejnymi wyborami, z uwzględnieniem zaleceń Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE.
15. Wzywa Komisję do zwrócenia się do Czarnogóry o podjęcie większych wysiłków na rzecz zapewnienia przejrzystego i integracyjnego procesu kształtowania polityki publicznej z silniejszą centralną kontrolą jakości konsultacji publicznych z zainteresowanymi stronami.

16. Wyraża zaniepokojenie ograniczonymi postępami Bośni i Hercegowiny w zakresie priorytetowych reform w dziedzinie funkcjonowania instytucji demokratycznych, praworządności, ochrony praw podstawowych i reformy administracji publicznej, na co zwrócono uwagę w opinii Komisji Europejskiej w sprawie wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE ⁽²⁾, w szczególności w odniesieniu do nieprzestrzegania orzeczeń i decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ordynacji wyborczej, braku równości między narodami tworzącymi państwo i braku poszanowania praw innych obywateli, niewystarczających postępów w zwalczaniu korupcji, profesjonalizacji i odpolitycznienia administracji publicznej.

17. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w dniu 20 grudnia 2020 r. w Mostarze (Bośnia i Hercegowina) po ponad dwunastu latach przeprowadzono wreszcie wybory lokalne, co stanowi istotny wkład we wzmocnienie procesów demokratycznych, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad Europejskiej karty samorządu lokalnego i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, a także zachętę do dalszego umacniania europejskiej drogi Bośni i Hercegowiny.

18. Niemniej wyraża zaniepokojenie potwierdzonymi przypadkami oszustw wyborczych w Mostarze oraz mową nienawiści, a następnie incydentami wymierzonymi przeciwko niektórym kandydatom startującym w wyborach lokalnych. Wzywa zatem Parlament Bośni i Hercegowiny do dokonania niezbędnych zmian w ordynacji wyborczej przed kolejnymi wyborami powszechnymi w 2022 r., by uniknąć oszustw wyborczych w przyszłości. Zwraca się do Delegatury Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie oraz do innych przedstawicieli społeczności międzynarodowej o zdecydowane potępienie nawoływania do nienawiści i ataków na kandydatów, zwłaszcza na kandydatów płci żeńskiej, jak miało to miejsce przed wyborami w Mostarze.

19. Wzywa Komisję do wytrwałości w poszukiwaniu rozwiązań dotyczących utworzenia stowarzyszenia gmin z większością serbską w Kosowie (przy czym Europejski Komitet Regionów oferowałby konkretne wsparcie i współpracę w oparciu o swoją rolę i doświadczenie) oraz dalszej normalizacji stosunków między Serbią a Kosowem.

20. Wzywa Komisję, by zgodnie ze swoimi własnymi zaleceniami i pozytywnymi zaleceniami Parlamentu Europejskiego, które KR zdecydowanie popiera, ponownie zwróciła się do Rady o zajęcie się kwestią liberalizacji systemu wizowego dla Kosowa.

21. Ponownie podkreśla znaczenie reform legislacyjnych dla zapewnienia jasnego podziału kompetencji i zasobów finansowych między władzami centralnymi i lokalnymi w Kosowie.

22. Nawołuje Albanię do poczynienia dalszych postępów w kwestii priorytetów określonych przez Radę w pkt 10 jej konkluzji z dnia 25 marca 2020 r.

23. Wzywa Albanię do kontynuowania i konsolidacji terytorialnej reformy administracyjnej w ramach szerszego programu decentralizacji i wzmocnienia lokalnej autonomii fiskalnej oraz zwiększania zdolności gmin do świadczenia wysokiej jakości usług publicznych, a także do zapewnienia większego wsparcia politycznego dla realizacji celów planu działania na rzecz decentralizacji i sprawowania rządów na szczeblu lokalnym do 2022 r. Wzywa władze albańskie do przeprowadzenia kompleksowej reformy sektora gruntów, konsolidacji praw własności oraz zdecydowanego przyspieszenia procesu rejestracji i rekompensaty. Zachęca Albanię do szybkiego przyjęcia i wdrożenia pozostałych przepisów związanych z ustawą ramową o ochronie mniejszości narodowych z 2017 r. oraz z satysfakcją odnotowuje przyjęcie ustawy o spisie ludności.

24. Wzywa do dalszego wzmocniania roli albańskiej Rady Konsultacyjnej Samorządu Lokalnego i Centralnego jako dobrego przykładu instytucjonalizacji roli jednostek samorządu lokalnego w kształtowaniu polityki publicznej.

25. Zwraca uwagę, że w Macedonii Północnej, ale także w większości pozostałych krajów Bałkanów Zachodnich, nie istnieje zintegrowany system planowania i monitorowania rozwoju regionalnego oraz zarządzania nim. Wzywa do wzmocnienia zdolności administracyjnych i technicznych w strukturach operacyjnych zarządzania funduszami UE, zwłaszcza w dziedzinie transportu i ochrony środowiska.

26. Zdecydowanie potępia dalszy poważny regres Turcji w fundamentalnych obszarach europejskiego dorobku prawnego, w tym poważne i trwałe załamanie się funkcjonowania demokracji lokalnej w Turcji, a także znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie kluczowych praw człowieka, podstawowych wartości UE, praworządności oraz ogólne osłabienie skutecznych mechanizmów kontroli i równowagi w systemie politycznym po wejściu w życie poprawek do konstytucji.

⁽²⁾ SWD(2019) 222 final, COM(2019) 261 final.

27. Wyraża zaniepokojenie utrzymującą się praktyką przymusowego odwoływania z urzędu wybranych burmistrzów w południowo-wschodniej części kraju i zastępowania ich komisarzami mianowanymi przez rząd, a także aresztowaniami innych przedstawicieli lokalnych. Wzywa Turcję, zgodnie z Europejską kartą samorządu lokalnego oraz zaleceniami Komisji Weneckiej, do zniesienia środków utrudniających funkcjonowanie demokracji lokalnej i mających szkodliwy wpływ na ogólny klimat demokratyczny zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym.

28. Podkreśla retorykę Turcji wymierzoną przeciwko Unii oraz zdecydowanie potępia nielegalne i prowokacyjne zachowanie Turcji wobec dwóch państw członkowskich, a mianowicie Grecji i Cypru, przejawiające się poważnym i uporczywym naruszaniem ich suwerenności i suwerennych praw, a także jej bezprecedensową agresywną retorykę wobec sąsiadów, całkowicie niezgodną z jej statusem kraju kandydującego.

29. Potępia jednostronne kroki podjęte przez Turcję w Warosii i apeluje o pełne poszanowanie rezolucji nr 550 i 789 Rady Bezpieczeństwa ONZ. Komitet Regionów popiera szybkie wznowienie negocjacji pod auspicjami ONZ i pozostaje w pełni zaangażowany na rzecz kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego w ramach ONZ i zgodnie ze stosownymi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ i zasadami leżącymi u podstaw UE. Tego samego oczekuje od Turcji.

30. Potwierdza, że w strategicznym interesie UE leży pokonanie różnic z Turcją na drodze dialogu i zgodnie z prawem międzynarodowym oraz ustanowienie obopólnie korzystnej współpracy. Zaleca, aby w ramach współpracy w dziedzinie migracji i uchodźców przeznaczyć środki UE na bezpośrednie działania władz regionalnych i lokalnych zaangażowanych w zarządzanie przepływami migracyjnymi, osobami przesiedlonymi i uchodźcami w Turcji. Umowa o readmisji między UE a Turcją powinna zostać całkowicie i skutecznie wdrożona w stosunku do wszystkich państw członkowskich, przy czym należy zauważyć, że zasadnicze znaczenie ma nadal współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych ze wszystkimi państwami członkowskimi UE.

Rola władz lokalnych i regionalnych w procesie rozszerzenia i wzmocnienie współpracy regionalnej

31. Podkreśla znaczenie roli samorządów lokalnych i regionalnych w spełnianiu kryteriów członkostwa w UE i wdrażaniu dorobku prawnego UE, zwłaszcza w dziedzinie spójności gospodarczej i społecznej, rolnictwa i bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska, zamówień publicznych i polityki społecznej, a także istotny wkład jednostek samorządu terytorialnego w informowanie o skutkach przystąpienia do Unii i zapewnianie poparcia obywateli dla procesu akcesyjnego.

32. Z ubolewaniem odnotowuje brak konkretnych propozycji politycznych UE dotyczących systematycznego i strategicznego wsparcia dla władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich, o czym KR pisał już w opiniach w sprawie pakietu „rozszerzenie” na lata 2018 i 2019.

33. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Komisji Europejskiej na rzecz oceny wsparcia finansowego UE dla władz lokalnych w latach 2010–2018 w regionach objętych procesem rozszerzenia i w regionach objętych polityką sąsiedztwa oraz wzywa do szerokiego rozpowszechnienia cennych wyników tej oceny.

34. Wzywa Komisję Europejską do opracowania praktycznych narzędzi wspierania skutecznego budowania potencjału władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich, w tym poprzez specjalne tematyczne programy wsparcia lub regionalne projekty pomocy technicznej oraz stałe wymiany, doradztwo i tworzenie sieci kontaktów.

35. Ponownie wzywa Komisję do rozszerzenia inicjatywy wsparcia ulepszeń w zakresie ładu administracyjno-regulacyjnego i zarządzania (SIGMA) na szczebel administracji niższy od krajowego w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących w celu opracowania zdecentralizowanych modeli reformy administracji publicznej oraz poprawy lokalnego sprawowania rządów i lokalnego zarządzania publicznego z myślą o zastosowaniu dorobku prawnego UE.

36. Wzywa ponownie Komisję Europejską do opracowania metod operacyjnych ad hoc umożliwiających zastosowanie instrumentów TAIEK i współpracy partnerskiej do współpracy między samorządami lokalnymi i regionalnymi w państwach członkowskich oraz krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących.

37. Przypomina o znaczeniu stałego wspierania władz lokalnych i regionalnych na Bałkanach Zachodnich za pośrednictwem Europejskiego Komitetu Regionów i jego odpowiednich organów współpracy, takich jak grupa robocza ds. Bałkanów Zachodnich i wspólne komitety konsultacyjne z Czarnogórą, Macedonią Północną i Serbią, ale zwraca również uwagę na potrzebę zwiększenia widoczności działań tych organów na szczeblu krajowym i regionalnym. W tym kontekście zwraca również uwagę na znaczenie pilnego utworzenia wspólnego komitetu konsultacyjnego z Albanią.

38. Wzywa Komisję do poprawy wskaźników pomiaru postępów w zakresie reformy administracji publicznej w odniesieniu do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w planowanie, rozwój, wdrażanie i ocenę polityki publicznej oraz do opracowania dodatkowych środków na rzecz wzmocnienia i poprawy skuteczności mechanizmów konsultacji z władzami lokalnymi i regionalnymi w zakresie kształtowania strategii politycznych, które mają wpływ na ich wyniki i jakość usług dla obywateli na szczeblu lokalnym.

39. Z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe wsparcie Komisji dla wzmocnienia współpracy młodzieży w krajach Bałkanów Zachodnich, która ma ogromne znaczenie dla utrzymania i dalszego rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków, w tym wsparcie dla inicjatyw takich jak regionalne biuro ds. współpracy na rzecz młodzieży. Wzywa Komisję, by w przyszłych inicjatywach na rzecz wspierania współpracy między młodzieżą zapewniła większe zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych jako ważnych partnerów dla lokalnych stowarzyszeń młodzieżowych i instytucji edukacyjnych we wdrażaniu projektów dotyczących młodzieży, które przyczyniają się do wzmocnienia dobrosąsiedzkich stosunków.

40. Proponuje, by przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych byli w przyszłości odpowiednio zaangażowani w prace konferencji międzyrządowych poświęconych negocjacjom akcesyjnym.

Praworządność, prawa podstawowe i środowisko funkcjonowania niezależnych mediów

41. Ponownie podkreśla, że praworządność i funkcjonowanie instytucji demokratycznych są kluczowymi punktami odniesienia, na podstawie których UE ocenia postępy krajów kandydujących na drodze do członkostwa, oraz wyraża zaniepokojenie ograniczonymi postępami i licznymi wyzwaniami związanymi z brakiem woli politycznej, ciągłym występowaniem pewnych elementów zawłaszczania państwa, ograniczonymi postępami w dziedzinie niezależności sądów, oporem instytucjonalnym i niesprzyjającym środowiskiem dla funkcjonowania niezależnych mediów w większości krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących.

42. Podkreśla, że istnienie środowiska sprzyjającego rozwojowi i funkcjonowaniu niezależnych mediów i społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem trwałości i nieodwracalności złożonych reform w procesie przystąpienia do Unii, a także rozwoju demokracji lokalnej.

43. Zaleca, by Komisja konsekwentnie stosowała warunkowość w odniesieniu do przestrzegania przepisów UE przy wykorzystywaniu funduszy UE oraz planu gospodarczo-inwestycyjnego, w szczególności gdy chodzi o procedury udzielania zamówień publicznych i przejrzystość, oraz by określiła jasne wskaźniki w tym zakresie.

44. Podkreśla, że ze względu na swój bliski kontakt z obywatelami władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę w propagowaniu i obronie europejskich wartości i ochronie praw podstawowych oraz mogą być ważnymi partnerami i przywódcami w walce z rasizmem i mową nienawiści, zwalczaniu dyskryminacji, promowaniu równości płci, ochronie słabszych grup społecznych i mniejszości oraz wzmacnianiu spójności społecznej.

45. Jest głęboko przekonany, że władze lokalne i regionalne, ze względu na ich szczególną rolę lokalnych decydentów politycznych i dostawców usług publicznych, mogą odgrywać większą rolę w usuwaniu pewnych niedociągnięć w dziedzinie praworządności i praw podstawowych, a także we wzmocnianiu przejrzystości i odpowiedzialnego zarządzania polityką lokalną oraz w poprawie ochrony praw grup znajdujących się w trudnej sytuacji.

46. Wzywa Komisję do dalszego wspierania władz lokalnych i regionalnych w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących w celu poprawy standardów w zakresie angażowania zainteresowanych członków społeczeństwa w opracowywanie i wdrażanie polityki lokalnej, w tym modeli planowania budżetu partycypacyjnego i przygotowywania budżetów lokalnych.

47. Ostrzega przed wysokim ryzykiem korupcji, które istnieje w procedurach udzielania zamówień publicznych na szczeblu władz lokalnych i regionalnych w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, oraz wzywa Komisję Europejską do wykorzystania konkretnych instrumentów w celu zapewnienia bardziej proaktywnej przejrzystości, lepszego monitorowania jakości zamówień publicznych i promowania polityki otwartych danych na każdym etapie procedury udzielania zamówień publicznych.

48. Zwraca się do Komisji Europejskiej o lepszą ocenę roli władz lokalnych i regionalnych w rozwiązywaniu podstawowych problemów na szczeblu lokalnym, o ułatwianie budowania ich zdolności i umiejętności w dziedzinie praworządności i praw podstawowych oraz o wspieranie ich poprzez dostarczanie konkretnych narzędzi i instrumentów w celu wypełnienia tej roli, przy jednoczesnym uznaniu roli i wkładu krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń władz lokalnych i regionalnych.

Rola władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu planu gospodarczo-inwestycyjnego

49. Z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich jako kluczowego instrumentu wspierania ożywienia gospodarczego i rozwoju krajów tego regionu w nadchodzącym okresie oraz zwraca uwagę na znaczenie terminowego i odpowiedniego zaangażowania jednostek samorządu lokalnego i regionalnego w programowanie i monitorowanie realizacji finansowanych działań lub projektów, przy jednoczesnym przestrzeganiu wysokich standardów przejrzystości, dostępu do informacji i otwartych danych.

50. Popiera praktyczne środki mające na celu rozszerzenie unijnych inicjatyw na rzecz transformacji ekologicznej i cyfrowej na kraje Bałkanów Zachodnich, co potwierdza znaczenie tego regionu jako ważnej części Europy oraz strategiczne znaczenie inwestycji w rozwój społeczny i gospodarczy, zrównoważoną infrastrukturę transportową i ochronę środowiska w krajach tego regionu na długo przed uzyskaniem pełnego członkostwa.

51. Podkreśla, że duże inwestycje infrastrukturalne planowane w ramach planu gospodarczo-inwestycyjnego w dziedzinie transportu, energetyki oraz infrastruktury ekologicznej i cyfrowej powinny obejmować nie tylko finansowanie sieci bazowych, ale w każdym przypadku również połączeń regionalnych i lokalnych, aby zapewnić, że inwestycje te – w szczególności poprzez budowę nowych dróg dojazdowych do miast i wsi – przyniosą korzyści także ludności lokalnej.

52. Opowiada się za zastosowaniem zasady warunkowości opartej na reformach w odniesieniu do inwestycji przewidzianych w planie gospodarczo-inwestycyjnym oraz wzywa Komisję Europejską do odpowiedniego wskazania, dla każdej inwestycji, jakich reform oczekuje się na szczeblu lokalnym i regionalnym.

53. Przypomina, że większa widoczność inwestycji UE na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz jaśniejsze informowanie o podstawowych zasadach i wartościach, takich jak przepisy dotyczące zamówień publicznych, normy środowiskowe i standardy stabilności budżetowej, powinny przyczynić się do większego zaangażowania w reformy w procesie przystąpienia do UE i zmniejszyć ryzyko szkodliwego wpływu podmiotów zewnętrznych w regionie (np. chińskie kredyty itp.).

54. Popiera wysiłki podejmowane w ramach przygotowań do nowego cyklu programowania pomocy przedakcesyjnej (IPA III) i ponownie podkreśla, zgodnie z wcześniejszą opinią Europejskiego Komitetu Regionów⁽³⁾, znaczenie zapewnienia wsparcia tematycznego w celu wzmocnienia potencjału władz lokalnych i regionalnych w ramach IPA III.

55. Wzywa Komisję Europejską do opracowania wytycznych dotyczących wsparcia UE dla władz lokalnych i regionalnych w krajach objętych procesem rozszerzenia w nowym okresie finansowania 2021–2027, zawierających jasne cele, oczekiwane rezultaty i wskaźniki monitorowania postępów, wzorowanych na podobnych wytycznych opracowanych przez Komisję w celu wsparcia społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych mediów w krajach tego regionu.

56. Wzywa w związku z tym Komisję Europejską do powołania niezależnego komitetu regionalnego w celu monitorowania wdrażania planu gospodarczo-inwestycyjnego i programu IPA III, z udziałem przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych, społeczeństwa obywatelskiego i mediów z krajów objętych procesem rozszerzenia, wybranych na podstawie publicznego zaproszenia, zgodnie z wcześniej ustalonymi przejrzystymi kryteriami.

57. Podkreśla, że proaktywna przejrzystość i otwartość danych przyczyniają się do zaufania publicznego do właściwego wykorzystania środków ze źródeł publicznych, i wzywa Komisję do utworzenia portalu otwartych danych zawierającego szczegółowe, publicznie dostępne i dające się przeszukiwać informacje na temat wszystkich beneficjentów planu gospodarczo-inwestycyjnego oraz programu IPA III.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), COR 2018/04008 (Dz.U. C 86 z 7.3.2019).

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025

(2021/C 300/05)

Sprawozdawczyni: Yoomi RENSTRÖM (SE/PES), członkini zgromadzenia lokalnego: gmina Ovanåkers

Dokument źródłowy: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025

COM(2020) 565 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje komunikat „Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025”. Podkreśla, że równość jest jedną z podstawowych wartości, na których opiera się Unia Europejska, co znajduje odzwierciedlenie w traktatach i Karcie praw podstawowych dających UE mandat do zwalczania dyskryminacji i nakładających na nią odpowiedzialność w tej dziedzinie.
2. Jest zaniepokojony ustaleniami zawartymi w sprawozdaniu w sprawie praw podstawowych za rok 2019 sporządzonym przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), które potwierdzają, że mniejszości etniczne i migranci nadal doświadczają nękania i dyskryminacji w całej UE pomimo obowiązujących od dawna unijnych przepisów antyrasistowskich. Zgodnie z tym sprawozdaniem zaledwie 15 z 27 państw członkowskich UE posiada konkretne plany działania i strategie zwalczania rasizmu i dyskryminacji etnicznej, a w ustawodawstwie krajowym dotyczącym kryminalizacji rasizmu nadal istnieją luki.
3. Jest również zaniepokojony wynikami specjalnego badania Eurobarometr dotyczącego dyskryminacji w UE ⁽¹⁾. Wskazano w nim, że zdaniem prawie 59 % respondentów dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne, a szczególnie ze względu na kolor skóry, jest szeroko rozpowszechniona w ich kraju. Postrzeganie, opinie i postawy są jednak nadal bardzo zróżnicowane w zależności od dyskryminowanej grupy i od kraju.
4. Z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do przeprowadzenia kompleksowej oceny istniejących ram prawnych UE w zakresie zwalczania dyskryminacji, rasizmu i ksenofobii, a także do monitorowania stosowania dyrektywy w sprawie równości rasowej ⁽²⁾ i zapewnienia prawidłowego wdrożenia decyzji ramowej w sprawie zwalczania rasizmu i ksenofobii ⁽³⁾.
5. Zaznacza, że walka z dyskryminacją we wszystkich dziedzinach musi być priorytetem UE, ale odnotowuje luki w unijnych przepisach antydyskryminacyjnych wynikające z tego, że niektóre przyczyny dyskryminacji są uwzględniane jedynie w obszarze zatrudnienia i pracy. Komitet wzywa przedstawicielki i przedstawicieli państw członkowskich w Radzie do zakończenia negocjacji nad horyzontalną dyrektywą w sprawie równego traktowania ⁽⁴⁾, która pozostaje zablokowana od czasu przedstawienia jej przez Komisję w 2008 r.
6. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja po raz pierwszy uznała, iż rasizm strukturalny istnieje i stanowi część systemu społecznego, gospodarczego i politycznego, w którym żyjemy, oraz że dostrzegła potrzebę zajęcia się tą kwestią w ramach kompleksowej polityki. W związku z tym należy zmienić podejście UE do rasizmu.

⁽¹⁾ https://data.europa.eu/euodp/pl/data/dataset/S2251_91_4_493_ENG/resource/afca8c2e-a0a8-4a22-84ef-29a3a1fb9a1b

⁽²⁾ Dyrektywa Rady 2000/43/WE wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne.

⁽³⁾ Decyzja ramowa Rady 2008/913/WSiSW.

⁽⁴⁾ Wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób, COM(2008) 426 final.

7. Wyraża zadowolenie, że w planie działania zaproponowano szereg środków angażujących wszystkie poziomy decyzyjne w społeczeństwie, wraz ze społeczeństwem obywatelskim i organami ds. równości, w celu skuteczniejszego zwalczania rasizmu w Europie, np. za pomocą krajowych planów działania przeciwko rasizmowi.

8. Odnotowuje, że plan działania stanowi krok w kierunku osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju określonych w Agendzie 2030, w szczególności celu 10 dotyczącego zmniejszenia nierówności.

9. Oczekuje, że plan działania dotyczący Europejskiego filaru praw socjalnych, który ma zostać opublikowany w 2021 r., zapewni dodatkowe wsparcie na rzecz równości na rynku pracy, w tym w odniesieniu do osób należących do mniejszości rasowych⁽⁵⁾ lub etnicznych.

Rasizm strukturalny – zarządzenie podstawowemu problemowi

10. Podkreśla znaczenie uznania historycznych korzeni rasizmu. Dopilnowanie, by kolonializm, niewolnictwo i Holokaust nie zniknęły z ludzkiej pamięci, jest ważnym elementem promowania włączenia społecznego i zrozumienia. Komitet apeluje o alternatywną narrację potępiającą rasizm, promującą włączenie społeczne i wzmacniającą pozycję ludzi bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne.

11. Podkreśla, że jednym z kluczowych kroków w skutecznym zwalczaniu rasizmu strukturalnego jest wskazanie obszarów, w których rasizm nadal się utrzymuje, takich jak edukacja, mieszkalność, opieka zdrowotna, zatrudnienie, dostęp do usług publicznych, system prawny, ściganie przestępstw lub kontrola migracji oraz udział i reprezentacja polityczna.

12. Wzywa Komisję do przyjęcia całościowej i wspólnej perspektywy do planu działania przeciwko rasizmowi i do rozważenia go wraz z europejską polityką imigracyjną i wspólną europejską polityką azylową.

13. Podkreśla potrzebę kompleksowych danych na temat dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w Europie. Jeżeli nie zmierzmy i nie określimy ilościowo zasięgu dyskryminacji i nierówności, bardzo trudno będzie je skutecznie zwalczać. Dane dotyczące równości mogą stanowić potężne narzędzia walki z dyskryminacją i wykluczeniem oraz skierować uwagę na sytuację grup zagrożonych dyskryminacją. Celem jest tu zaplanowanie polityki integracyjnej i zapewnienie jej wdrożenia.

14. Jest zdania, że dane dotyczące równości dają wgląd w zakres rasizmu strukturalnego i sposoby jego zwalczania, ale potrzebne są nowe metody gromadzenia danych na temat dyskryminacji i równości. Warunkiem wstępnym jest pełne przestrzeganie norm konstytucyjnych, unijnych przepisów o ochronie danych i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, aby ograniczyć potencjalne ryzyko niewłaściwego wykorzystania lub nadużyć.

15. Z zadowoleniem przyjmuje decyzję Komisji o gromadzeniu danych na temat różnorodności rasowej i etnicznej swoich pracowników, korzystając ze specjalnego badania przeprowadzonego na zasadzie dobrowolności i anonimowości, a tym samym w pełni przestrzegając zasad gromadzenia danych. Podkreśla w związku z tym potrzebę przeprowadzania podobnych ocen przez wszystkie organy UE, ponieważ reprezentacja rasowa i etniczna na wszystkich szczeblach administracji publicznej UE ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia równości.

16. Ponownie podkreśla „znaczenie wdrożenia przekrojowej perspektywy niezbędnej do zaangażowania we wdrażanie strategii osób znajdujących się w trudnej sytuacji i które mogą doświadczać dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie”⁽⁶⁾, ze szczególnym uwzględnieniem grup szczególnie narażonych, takich jak m.in. migrantki, migrujące dzieci i nastolatki pozbawieni opieki lub osoby LGBTI. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do dalszego rozwinięcia tej przekrojowej perspektywy we współpracy z państwami członkowskimi i do opracowania wytycznych ułatwiających wdrożenie tego podejścia przy planowaniu i ocenie polityk publicznych oraz zarządzaniu nimi.

17. Przypomina, że małoletni cudzoziemcy bez opieki są grupą wysoce podatną na rasizm i wymagają szczególnej uwagi, zgodnie ze strategią UE na rzecz praw dziecka na lata 2021–2024.

⁽⁵⁾ Użycie terminu „pochodzenie rasowe” w niniejszym dokumencie, podobnie jak w planie działania, nie oznacza akceptacji teorii, które próbują udowodnić istnienie odrębnych ras ludzkich.

⁽⁶⁾ Opinia KR-u 2016/2020 „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025”.

18. Wzywa do włączenia polityki antyrasistowskiej w główny nurt wszystkich obszarów polityki UE. Zaznacza, że wszystkie strategie antidyskryminacyjne powinny również obejmować podejście przekrojowe w celu skutecznego zwalczania dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie.

19. Uważa, że często pomija się gospodarczy wymiar rasizmu strukturalnego. Niesie to ze sobą znaczne koszty gospodarcze, ponieważ uniemożliwia ludziom wykorzystanie ich potencjału. Społeczeństwo mniej rasistowskie będzie lepiej sobie radzić pod względem gospodarczym.

20. Zwraca uwagę, że pandemia COVID-19 uwypukliła i pogłębiła istniejące w Europie nierówności, marginalizację i dyskryminację oraz wzmocniła rasizm strukturalny. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji najbardziej ucierpiały w wyniku kryzysu. Oprócz milionów pracowników, którzy stracili pracę i dochody, najbardziej dotknięci są migranci na granicach, osoby o niepewnym zatrudnieniu, osoby o nieuregulowanym statusie, rodziny o niskich dochodach, osoby bezdomne, osoby starsze, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami lub cierpiące na choroby przewlekłe – w tym wiele mniejszości rasowych i etnicznych. W związku z tym wszelkie reakcje na pandemię powinny opierać się na podejściu antidyskryminacyjnym oraz mieć bezpośredni i pośredni wpływ na zwalczanie rasizmu w różnych dziedzinach życia społecznego.

21. Przypomina, że wzywał już do „podjęcia zdecydowanych działań służących obronie swobód obywatelskich i demokracji w coraz bardziej cyfrowym świecie, w tym do zmniejszenia ryzyka pełnego nadzoru cyfrowego, zwalczania fałszywych przekazów, kampanii dezinformacji, mowy nienawiści oraz dyskryminacji, zwłaszcza na tle rasistowskim w sektorze cyfrowym, i to niezależnie od tego, czy te negatywne zjawiska mają swoje źródło w UE czy poza nią” (7).

22. Podkreśla również, że „zasadniczym elementem wszelkich przyszłych ram regulacyjnych mających zastosowanie do sztucznej inteligencji jest wprowadzenie zabezpieczeń gwarantujących, że sztuczna inteligencja jest wolna od uprzedzeń i nie prowadzi do powielania dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne, wiek, niepełnosprawność lub orientację seksualną” (8).

23. Podkreśla potrzebę zajęcia się dyskryminacyjnymi postawami organów ścigania, brutalnością policji i profilowaniem rasowym niektórych grup rasowych lub etnicznych oraz jest zdania, że policja i organy ścigania muszą dawać przykład w dziedzinie przeciwdziałania rasizmowi i dyskryminacji.

24. Uważa, że w państwach członkowskich, w których władze lokalne i regionalne są odpowiedzialne za działania policyjne, należy zwalczać rasizm i zapobiegać mu w ramach egzekwowania prawa, kontrolować praktyki policyjne, inwestować w szkolenie i rozwój tych organów oraz przetwarzać dane dotyczące profilowania rasowego w przejrzysty sposób. Władze lokalne i regionalne powinny również opracować kompleksowe programy zapobiegania przemocy w społecznościach, oparte na bezpieczeństwie publicznym i pełnym poszanowaniu unijnych norm niedyskryminacji w działaniach policyjnych.

25. Podkreśla, że „w procesie zapobiegania i zwalczania radykalizacji prowadzącej do przemocy kluczowa rola należy do społeczeństw, które w pełni respektują prawa człowieka wszystkich grup ludności oraz spełniają normy międzynarodowe i regionalne, również w zakresie walki z dyskryminacją i rasizmem oraz innymi formami nietolerancji” (9).

Władze lokalne i regionalne na pierwszej linii

26. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025 stawia władze lokalne i regionalne w centrum walki z rasizmem. Zauważa, że ze względu na bliski kontakt z obywatelami władze te odgrywają kluczową rolę w promowaniu i poszanowaniu wartości europejskich, a także znajdują się na pierwszej linii walki z rasizmem i przestępstwami z nienawiści, chronią słabsze grupy i mniejszości oraz wspierają spójność społeczną.

(7) Opinia KR-u 2354/2020 „Strategia na rzecz cyfrowej przyszłości Europy i strategia w zakresie danych”.

(8) Opinia KR-u 2014/2020 „Biała księga w sprawie sztucznej inteligencji – Europejskie podejście do doskonałości i zaufania”.

(9) Opinia KR-u 6329/2015 „Przeciwdziałanie radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi: mechanizmy zapobiegania na poziomie lokalnym i regionalnym”.

27. Wzywa do uznania samorządów za partnerów strategicznych przy opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu krajowych planów działania z uwagi na ich obowiązki i ważne działania przeciwko rasizmowi, które podejmują już w ramach swoich kompetencji.

28. Podkreśla kluczową rolę władz lokalnych i regionalnych w krzewieniu świadomości, a także we wspieraniu szkoleń i edukacji na rzecz zwalczania rasizmu, zwłaszcza wśród młodzieży.

29. Uważa, że ogromne znaczenie ma przeznaczenie środków finansowych dla władz lokalnych i regionalnych w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027, z funduszy unijnych i z Next Generation EU, tak aby promować włączenie społeczne oraz zwalczanie rasizm i dyskryminację w takich dziedzinach jak dostęp do rynku pracy, edukacja, dobrobyt społeczny, opieka społeczna i zdrowotna oraz mieszkalność. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na grupy znajdujące się w trudniejszej sytuacji oraz przeznaczyć środki finansowe na zagwarantowanie ochrony małoletnim cudzoziemcom bez opieki, gdyż w wielu przypadkach odpowiadają za nią władze lokalne i regionalne.

30. Sądzi, że oprócz przyjęcia planów działania przeciwko rasizmowi na szczeblu krajowym przydatne może okazać się opracowanie takich planów na poziomie lokalnym i regionalnym. Mogłyby one pomóc w rozwiązaniu problemu rasizmu strukturalnego za pomocą konkretnych środków. Odzwierciedla to również stanowisko wyrażone przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) w sprawozdaniu z 2019 r., w którym odnośnie do walki z rasizmem podkreślono potrzebę opracowania planów działania na wszystkich szczeblach. Władze krajowe i regionalne powinny otrzymać należyte wsparcie na etapie opracowywania planów działania szczebla niższego niż krajowy, między innymi za pośrednictwem doraźnych inicjatyw na rzecz budowania zdolności.

31. Komitet mógłby uczestniczyć w tym procesie i służyć jako platforma dalszego rozwoju środków zwalczania rasizmu na szczeblu lokalnym i regionalnym, np. poprzez wspieranie integracji społecznej, przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu i promowanie dostępu do godnych warunków mieszkaniowych.

32. Podkreśla znaczenie zaangażowania władz krajowych, regionalnych i lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego w celu nadania krajowym planom działania przeciwko rasizmowi legitymizacji, jak też w celu skuteczniejszego zwalczania rasizmu w Europie. Istotne jest również, by różne kraje oraz władze lokalne i regionalne dzieliły się między sobą dobrymi praktykami, w tym celami i działaniami przewidzianymi w planach działania przeciwko rasizmowi opracowanych przez różne szczeble sprawowania rządów.

33. Jest zdania, że aby wykorzystać potencjał przyszłych wniosków Komisji dla krajowych planów działania przeciwko rasizmowi, muszą istnieć solidne procesy zapewniające ich wdrożenie w ustalonych ramach czasowych wraz z jasnymi i wymiernymi celami. Trzeba także zapewnić monitorowanie postępów zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim, przy czym Komisja będzie w pełni odpowiedzialna za swoją część działań następczych.

34. Zaznacza, że ocenę skuteczności krajowych planów działania przeciwko rasizmowi należy zaplanować dwa lata po ich ustanowieniu i że niezbędne są w tym celu dokładne informacje od władz lokalnych i regionalnych.

Europejski Komitet Regionów, instytucje UE i inicjatywy antyrasistowskie

35. Popiera kierowaną przez UNESCO europejską koalicję przeciwko rasizmowi (ECCAR) i ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje europejskie projekty związane z walką z rasizmem, w tym niedawną inicjatywę „SUPport Everyday Fight Against Racism” (SUPER) w ramach programu Komisji Europejskiej „Prawa, równość i obywatelstwo”.

36. Wzywa Komisję, by każdego roku formalnie angażowała Komitet przy wyznaczaniu europejskiej stolicy (europejskich stolic) włączenia i różnorodności w celu uznania i uwypuklenia wysiłków miast na rzecz wprowadzenia solidnych strategii integracji na szczeblu lokalnym.

37. Bardzo chętnie weźmie udział jako formalny partner w organizacji szczytu przeciwko rasizmowi 21 marca 2021 r., który odbędzie się z okazji Międzynarodowego Dnia Walki z Dyskryminacją Rasową.

38. Uważa, że ponieważ Komitet oraz władze lokalne i regionalne znajdują się na pierwszej linii walki z rasizmem i dyskryminacją, powinny one odgrywać formalną rolę w wymianie, regularnych konsultacjach i dialogu z instytucjami UE.

39. Z zadowoleniem przyjmuje szeroko zakrojone wysiłki Komisji na rzecz wzmocnienia polityki opartej na podstawowych wartościach oraz stworzenia Unii równości za pośrednictwem szeregu planów działania i strategii w celu zajęcia się kwestią dyskryminacji motywowanej określonymi przesłankami (dotyczącymi rasy, równouprawnienia płci, LGBTIQ, Romów, osób z niepełnosprawnościami, antysemityzmu). Zważywszy na przekrojowy charakter powyższych strategii, Komitet uważa jednak, że stosowne byłyby nie tylko indywidualne sprawozdania z postępów prac, lecz również sprawozdania przekrojowe, oceniające interakcje między poszczególnymi strategiami i ich łączny efekt w wypadku wielorakich form dyskryminacji na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

40. Popiera wysiłki Komisji na rzecz stworzenia Unii równości, która – z pomocą nowej wewnętrznej grupy zadaniowej ds. równości – będzie chronić interesy wszystkich osób, bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, poprzez włączenie równości i intersekcjonalności do wszystkich unijnych strategii politycznych, prawodawstwa i programów finansowania.

41. Liczy na współpracę i zaangażowanie w prace osoby, która zostanie wyznaczona przez Komisję na przyszłego koordynatora ds. przeciwdziałania rasizmowi.

42. Zastosuje się do apelu Komisji o dawanie dobrego przykładu i poprawę reprezentatywności personelu KR-u w drodze rekrutacji i selekcji.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami

(2021/C 300/06)

Sprawozdawczyni generalna:	Daniela BALLICO (IT/EKR), burmistrzynie gminy Ciampino (RM)
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030” COM(2021) 101 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Podkreśla, że we wszystkich dziedzinach i na każdym szczeblu Unii Europejskiej i państw członkowskich należy gwarantować i upowszechniać prawa osób z niepełnosprawnościami zapisane w art. 2, 9, 10, 19, 168 i 216 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w art. 2 i 21 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), w art. 3, 15, 21, 23 i 26 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, w art. 3 i 17 Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych ratyfikowanej w dniu 26 listopada 2009 r.
2. Przyjmuje z zadowoleniem komunikat „Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030” jako działanie strategiczne mające na celu wspieranie autonomii i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami oraz dopilnowanie, by mogły one korzystać z przysługujących im praw na zasadach równości, a także ochronę obywateli i obywateli najbardziej zagrożonych dyskryminacją i marginalizacją społeczną.
3. Uważa, że władze lokalne i regionalne powinny zostać uznane za partnerów strategicznych w opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu strategii ze względu na ich kompetencje i działania mające na celu ich wykonanie.
4. Wzywa do większego uznania władz lokalnych i regionalnych, biorąc pod uwagę, że wiele strategii politycznych na rzecz włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami musi być realizowanych i wdrażanych na poziomie społeczności lokalnych w niedużej odległości od tychże osób. Aby zapewnić pełną odpowiedzialność, na potrzeby strategii konieczne są obok odpowiednich strategii i środków krajowych, regionalnych i lokalnych, także wystarczające dodatkowe środki z funduszy europejskich, co pozwoli umożliwić osobom z niepełnosprawnościami sprawiedliwe przejście do samodzielnego życia oraz udział w życiu społeczności.
5. Podkreśla znaczenie ram politycznych strategii wraz z jej działaniami, ponieważ jest to ponowna okazja do osiągnięcia w terenie, poczynwszy od państw członkowskich, konkretnych celów włączenia społecznego i samodzielnosci osób z niepełnosprawnościami w Unii Europejskiej. Strategia została przedstawiona w trudnym momencie, gdyż pandemia COVID-19 poważnie zagroziła życiu, zdrowiu i godności osób z niepełnosprawnościami, obnażając wszelkie słabości systemów ochrony socjalnej i włączenia społecznego.
6. Pozytywnie ocenia działania mające na celu zagwarantowanie praw i możliwości tej jednej piątej ludności europejskiej, która żyje ze statusem niepełnosprawności fizycznej i/lub organicznej, dysfunkcją sensoryczną, niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami zdrowia psychicznego czy wieloma różnymi rodzajami niepełnosprawności. Status niepełnosprawności jest wskaźnikiem większego zagrożenia ubóstwem, wykluczeniem i depresją, zwłaszcza gdy otoczenie nie jest zaprojektowane z myślą o wszystkich ludziach.
7. Z zadowoleniem przyjmuje strategię dotyczącą Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, która jest pierwszym uniwersalnym planem działania gwarantującym prawa i możliwości osobom z niepełnosprawnościami.

8. Popiera uruchomienie w 2021 r. platformy ds. niepełnosprawności i apeluje do Komisji Europejskiej, by umożliwiła mu uczestniczenie w jej pracach w charakterze obserwatora i czuwanie nad rzeczywistym włączeniem problematyki osób z niepełnosprawnościami do wszystkich nurtów polityki i programów. Podkreśla potrzebę pełnego zaangażowania władz lokalnych i regionalnych, gdyż są one kluczowymi podmiotami w zarządzaniu na poziomie społeczności lokalnych strategiami politycznymi dotyczącymi bezpośrednio osób z niepełnosprawnościami.

9. Wzywa do ściślejszej współpracy z przedstawicielskimi europejskimi szczeblami instytucjonalnymi i w związku z tym zaznacza, że może wnieść wkład w prace platformy, mobilizując władze lokalne i regionalne do podnoszenia świadomości na temat wyzwań związanych z nową strategią w zakresie zwalczania stereotypów i dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami oraz propagując odpowiednie i równe traktowanie w życiu codziennym.

10. Podkreśla wagę współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby z niepełnosprawnościami i członków ich rodzin, aby zapewnić przestrzeganie zasady „nic o nas bez nas”. Należy zagwarantować mechanizmy uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i członków ich rodzin za pośrednictwem instytucji sektorowych, a także stworzyć specjalną przestrzeń dla kobiet i dziewczynek z niepełnosprawnością.

11. Ponownie zwraca uwagę na znaczenie przyjęcia całościowej perspektywy przekrojowej. Wzywa do włączenia szczególnych działań dotyczących słabszych grup osób z niepełnosprawnościami, które napotykają na bariery wynikające z krzyżowania się wielu czynników, takich jak płeć, orientacja seksualna, pochodzenie rasowe lub etniczne, wiek, religia i przekonania, trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna lub inna trudna sytuacja. W związku z tym zaleca Komisji Europejskiej zgłębienie podejścia przekrojowego i opracowanie inicjatyw, których wdrożenie będzie miało wpływ na planowanie i ocenę polityki publicznej, a także na zarządzanie nią.

12. Zwraca uwagę na potrzebę przyjęcia zasady, zgodnie z którą administracja publiczna powinna dawać przykład, w jaki sposób zapewnić włączenie społeczne oraz zagwarantować prawa i równe szanse osobom z niepełnosprawnościami, zarówno pod względem aktywizacji zawodowej na otwartym rynku pracy, jak i tworzenia dostępnych usług. W tym celu KR, jako pracodawca i podmiot instytucjonalny, powinien kierować się zasadą dawania dobrego przykładu innym i ustanowić odpowiedni harmonogram działań.

13. Zaznacza, że konieczne jest wskazanie sposobów zaangażowania sektora prywatnego za pośrednictwem partnerstwa publiczno-prywatnego, zwłaszcza w dziedzinie aktywizacji zawodowej i dostępności towarów i usług.

14. Odnotowuje, że w strategii postrzega się pandemię wyłącznie z punktu widzenia samodzielnego życia, a w niewielkim stopniu – włączenia edukacyjnego. Zwraca ponadto uwagę na brak odpowiedniego uznania opiekunów rodzinnych (opieki nieformalnej – ang. *informal care*), czyli w szczególności kobiet, co wyraźnie uwidoczniło się w czasie pandemii w wyniku zawężenia dostępności usług do pomocy krewnych, ukazując znaczenie podstawowej pracy w zakresie pomocy i opieki oraz potrzebę wzmocnienia dostępu do technologii i korzystania z niej w sferze osobistej.

15. Wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia odpowiednich środków na rzecz osób z niepełnosprawnościami w krajowych programach reform oraz krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności.

Dostępność, samodzielność i równość

16. Zgadza się z pomysłem Komisji Europejskiej dotyczącym uruchomienia w 2022 r. AccessibleEU, centrum zasobów skupiającego wszystkie zainteresowane strony. Wnosi ponadto, by do 2023 r. oceniono funkcjonowanie rynku wewnętrznego technologii wspomagających, wsparto spełnienie obowiązków związanych z dostępnością przewidzianych w dyrektywach w sprawie zamówień publicznych, oceniono zastosowanie dyrektywy w sprawie dostępności stron internetowych, rozpoczęto sporządzanie wykazu działań związanych z infrastrukturą kolejową i poziomem jej dostępności.

17. Z zadowoleniem przyjmuje ratyfikację Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przez UE i jej państwa członkowskie. Wzywa Radę i wszystkie państwa członkowskie do podpisania protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

18. Zgadza się z Komisją Europejską co do konieczności monitorowania wdrażania różnych dyrektyw w sprawie dostępności, tak aby Unia Europejska i wszystkie instytucje mogły realizować odpowiednią politykę wdrażania. Należy ściśle przestrzegać przepisów dotyczących dostępności oraz usprawnić je, tak aby zapewnić przystępne otoczenie zarówno w budynkach mieszkalnych, jak i we wszystkich wymiarach związanych z dostępnością.

19. Przypomina, że osoby z niepełnosprawnościami muszą mieć możliwość samodzielnego życia i że należy zagwarantować ich prawo do autonomii przez całe życie. Zasadnicze znaczenie ma uregulowanie pomocy osobistej dla osób z niepełnosprawnością fizyczną wymagającą większego wsparcia.

20. Podkreśla kluczową rolę wszystkich osób z niepełnosprawnościami, które najlepiej znają swoją sytuację. Dlatego władze lokalne i regionalne pełnią pierwszoplanową funkcję, gdy konieczne jest uznanie ich aktywnego udziału w procesach decyzyjnych, także w zakresie dostępności. Przypomina w związku z tym o europejskiej nagrodzie dla dostępnych miast (nagrodzie Access City) przyznawanej co roku przez Komisję Europejską trzem europejskim miastom, które wyróżniły się pod względem zwiększenia dostępności infrastruktury miejskiej dla wszystkich obywateli i obywateli ze szczególnym uwzględnieniem problemów związanych z wiekiem i ogólnym poziomem mobilności. Zachęca do podobnych inicjatyw nagradzających dostępność na obszarach wiejskich i naturalnych.

21. Wzywa Komisję Europejską do uznania dostępności za wiążące kryterium przewidzianego w 2021 r. przeglądu ram prawnych dotyczących zużycia energii w budynkach, tak aby stały się bardziej dostępne dla osób z niepełnosprawnościami;

Korzystanie z praw UE

Swoboda przemieszczania się i przebywania

22. Zgadza się z potrzebą przyjęcia do końca 2023 r. europejskiej karty osoby niepełnosprawnej w celu zagwarantowania możliwości korzystania ze wszystkich praw Unii Europejskiej i wzajemnego uznawania statusu niepełnosprawności we wszystkich państwach członkowskich. Oczekuje z zainteresowaniem przyszłego wniosku Komisji w sprawie europejskiej karty, mając nadzieję, że pokonane zostaną trudności napotkane na etapie testowania.

23. Popiera zamiar Komisji, by skuteczniej współpracować z państwami członkowskimi w celu jak najszybszej transpozycji karty, a jednocześnie pracować nad harmonizacją uznawania statusu niepełnosprawności, która jest niezbędna do zagwarantowania prawa do mobilności w obrębie Unii Europejskiej na podstawie prawa do korzystania z analogicznych świadczeń i analogicznego wsparcia, a także do usunięcia barier.

Promowanie uczestnictwa w procesie demokratycznym

24. Zgadza się, że – jak przypomniano w strategii – należy promować udział w życiu obywatelskim i politycznym osób z niepełnosprawnościami, które nadal bywają dyskryminowane, również w zakresie korzystania z prawa do głosowania.

25. Apeluje do Komisji Europejskiej, by rozważyła europejskie porozumienie w sprawie prawa osób z niepełnosprawnościami do głosowania, tak aby można było usunąć wszelkiego rodzaju przeszkody i podkreślić pełne prawo tychże osób do wyrażenia preferencji politycznych na równi z wszystkimi innymi obywatelkami i obywatelami europejskimi. Zwraca uwagę, że przy obecnym stanie rzeczy Komisja przyjęła program konsultacji w sprawie pluralistycznych wyborów europejskich, który nie uwzględnia jednak kwestii niepełnosprawności. Zaleca, by program ten jak najszybciej objął również osoby z niepełnosprawnościami oraz wszystkie miejsca, w których odbywają się wybory.

26. Zgadza się z oceną, że należy poprawić dostęp osób z niepełnosprawnościami do pełnego zakresu opieki zdrowotnej. Podziela także pogląd Komisji Europejskiej na temat niewystarczającego poziomu usług socjalno-opiekuńczych i socjalno-zdrowotnych, które podczas pandemii ujawniły wszystkie swoje ograniczenia. Zwraca uwagę na szczególnie trudną sytuację na obszarach oddalonych i wiejskich. Odnawia, że kwestia segregacji pojawia się po raz pierwszy w dokumencie europejskim o takim znaczeniu, i przyjmuje ten fakt z zadowoleniem. Uważa, że absolutnie słuszne jest zajęcie się kwestią segregacji osób z niepełnosprawnościami oraz ich deinstytucjonalizacji z myślą o zapewnieniu im możliwości korzystania z prawa do pełnego i rzeczywiście samodzielnego życia w danej społeczności dzięki rozwojowi usług środowiskowych obejmujących monitorowanie stanu zdrowia, cyfryzację wsparcia na rzecz samodzielnego życia oraz pomoc osobistą, a także decyzję na temat tego, gdzie, z kim i jak mieszkać.

Rozwijanie nowych umiejętności na potrzeby nowych miejsc pracy

27. Zwraca uwagę, że w całej Unii Europejskiej kryzys wywołany pandemią doprowadził do utraty miejsc pracy, co zazwyczaj w pierwszej kolejności uderzało w osoby z niepełnosprawnościami. Przypomina ponadto, że zjawisko to dotknęło także krewnych osób z niepełnosprawnościami, którzy sprawują nad nimi opiekę, w szczególności ich matek, partnerów, partnerów i córek.

28. Podziela pogląd, że przyspieszenie transformacji cyfrowej i ekologicznej stwarza zarówno wiele możliwości dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych, sztucznej inteligencji i robotyki dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jak i potrzebę inwestowania w umiejętności cyfrowe tychże osób.

29. Przypomina o potrzebie gromadzenia porównywalnych danych na temat niepełnosprawności, aby lepiej oceniać doświadczenia życiowe osób z niepełnosprawnościami w różnych kontekstach, mierzyć strategie polityczne i działania, monitorować ich realizację i móc przedsięwziąć odpowiednie środki.

30. Wzywa Komisję do systematycznego zajmowania się kwestią luki informacyjnej dotyczącej osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Zgodnie z postulatem zawartym w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD), potwierdzonym przez Komitet Praw Człowieka ONZ, konieczne jest uzupełnienie niezbędnych informacji nie tylko w odniesieniu do danych zdeagregowanych, lecz również wskaźników włączenia społecznego, które monitorują politykę i możliwość korzystania z praw przez osoby z niepełnosprawnościami.

31. Zgadza się z potrzebą kształtowania umiejętności osób z niepełnosprawnościami poprzez nauczanie i szkolenie zawodowe oraz za pośrednictwem następnego planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027. Popiera również strategię realizacji tych działań poprzez skuteczną współpracę z państwami członkowskimi, tak by dysponowały inkluzywnymi i dostępnymi programami oraz niezbędnymi zasobami przy jednoczesnym dążeniu do wykorzystania już istniejących zasobów i zapewnienia ich komplementarności. Podkreśla ponadto, że konieczne jest silniejsze wspieranie dostępu osób z niepełnosprawnościami do studiów wyższych.

32. Podkreśla potrzebę wprowadzenia szczegółowych przepisów umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby w szczególności wykorzystać potencjał transformacji cyfrowej. Na tej podstawie z zadowoleniem przyjmuje wykorzystanie przygotowanego zawodowego jako narzędzia włączenia społecznego w ramach programu gwarancji dla młodzieży.

33. Popiera inicjatywę Komisji Europejskiej, by wezwać państwa członkowskie do wyznaczenia jasnych celów w zakresie zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza na otwartym rynku pracy, oraz wzmocnienia zdolności służb zatrudnienia. Ponownie podkreśla, że trzeba ułatwiać osobom z niepełnosprawnościami samozatrudnienie i prowadzenie działalności na własny rachunek. Apeluje, by państwa członkowskie rozważyły ulgi podatkowe dla przedsiębiorstw zatrudniających pracowników z niepełnosprawnościami lub korzystne przepisy podatkowe dla osób z niepełnosprawnościami pracujących na własny rachunek, a zwłaszcza dla przedsiębiorców.

34. Z zadowoleniem przyjmuje wydanie planu działania na rzecz gospodarki społecznej, który przewiduje poprawę warunków sprzyjających rozwojowi gospodarki społecznej, w tym możliwości związanych z osobami niepełnosprawnymi. Wzywa do zwiększenia inwestycji w przedsiębiorstwa społeczne szczególnie dbające o integrację. Uważa, że przedsiębiorstwa społeczne mogą promować zorientowany na rynek model działalności, która może zostać poszerzona i być opłacalna finansowo na otwartym rynku pracy, pod warunkiem że będzie się nią pomyślnie zarządzać⁽¹⁾.

Równy dostęp i niedyskryminacja

35. Stwierdza, że kwestia dostępu do wymiaru sprawiedliwości nie jest bynajmniej drugorzędna i dotyczy w szczególności dyskryminacji instytucjonalnej osób z niepełnosprawnością intelektualną i psychospołeczną oraz osób z problemami zdrowia psychicznego. Wzywa państwa członkowskie do uwidocznienia najlepszych praktyk w celu ich rozpowszechnienia i zwiększenia efektu mnożnikowego.

36. Przypomina, że znaczna liczba obywateli UE z zaburzeniami rozwojowymi lub psychicznymi może znaleźć się pod opieką (*plenary guardianship*) lub kuratelą (*partial guardianship*). Jednak wyraża zaniepokojenie, że w przypadku objęcia danej osoby opieką może ona niemal całkowicie stracić swoje prawa ustawowe – jej opiekun prawny podejmuje najważniejsze decyzje o jej życiu. Wiele osób dorosłych wbrew swej woli zostało umieszczonych w ośrodkach opiekuńczych przez ich wyznaczonego przez sąd kuratora. KR wzywa państwa członkowskie do przyjęcia przepisów, dzięki którym można by wdrożyć art. 12 UNCRPD⁽²⁾, a także do zaangażowania w podejmowanie decyzji zainteresowanych, ich rodziny, organizacje stojące na straży ich praw i odpowiednich specjalistów.

37. Uważa, że konieczne jest zajęcie się kwestią zwalczania przemocy wobec osób z niepełnosprawnościami, w szczególności kobiet oraz dzieci i nastolatków, oraz kwestią osób z niepełnosprawnością intelektualną i interpersonalną. Stwierdza, że niezbędne jest rozwinięcie działań w tym zakresie w ramach nowej strategii. Na przykład należy lepiej monitorować chronione placówki opieki, a wszystkie ośrodki doradztwa i schroniska dla kobiet powinny być w pełni dostępne.

⁽¹⁾ Eurofound, 2021, „Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States” [Niepełnosprawność a integracja na rynku pracy: tendencje polityczne i wsparcie w państwach członkowskich UE], https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20013en.pdf.

⁽²⁾ https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf

38. Zgadza się, że jednym z głównych wyzwań stojących przed Unią Europejską w dziedzinie niepełnosprawności jest konieczność zwalczania we wszystkich dziedzinach życia dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami.

39. Uznaje, że kształcenie jest głównym narzędziem przeciwdziałania nierówności, w tym w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami. Zgadza się, że gwarancja edukacji włączającej powinna obejmować dzieci, nastolatków, a także dorosłych z niepełnosprawnościami. Dostrzega, że programy europejskie w tej dziedzinie wspierają i promują takie działania. Wzywa władze lokalne i regionalne oraz stowarzyszenia osób z niepełnosprawnościami i członków ich rodzin do uczestnictwa w programach przygotowania zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami, aby krzewić wymianę dobrych praktyk, i apeluje o wsparcie ich aktywnego udziału w łączeniu polityki włączenia społecznego z polityką edukacyjną;

Poprawa dostępu do sztuki i kultury, rekreacji, wypoczynku, sportu i turystyki

40. Popiera promowanie rozwoju osobowości osób z niepełnosprawnościami, a szczególnie dzieci i młodzieży, podobnie jak każdej innej osoby, poprzez dostęp do sztuki, kultury, rekreacji, wypoczynku, sportu i turystyki.

41. Podkreśla w szczególności rolę sportu we wspieraniu włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami. Wzywa państwa członkowskie do promowania programów ułatwiających udział dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami włączając się z dużymi ograniczeniami.

Dawanie przykładu

42. Dostrzega znaczenie przyjęcia wielopłaszczyznowego systemu dla skutecznej realizacji strategii. Pierwszym krokiem jest systemowe włączanie osób z niepełnosprawnościami w proces podejmowania decyzji.

43. Podkreśla potrzebę skutecznego zwalczania stereotypów dotyczących niepełnosprawności fizycznej i umysłowej w debacie publicznej, w mediach i w praktyce edukacyjnej, opowiadając się za zasadą zerowej tolerancji wobec uprzedzeń i stygmatyzacji opartych na niepełnosprawności fizycznej i umysłowej, w tym wobec dyskryminującego języka. Władze lokalne i regionalne są bardzo dobrze przygotowane do tego, by dawać przykład zarówno jako pracodawcy, jak i usługodawcy, a także ze względu na to, że znajdują się blisko obywateli.

44. Popiera zaangażowanie Komisji na rzecz rozwinięcia strategii w zakresie zasobów ludzkich, tak aby osoby z niepełnosprawnościami mogły podejmować pracę i korzystać z racjonalnych usprawnień umożliwiających osiągnięcie takiej samej wydajności jak współpracownicy. Obejmuje to m.in. dostępność budynków i wszystkich narzędzi pracy, ze szczególnym uwzględnieniem opracowywania, rozwijania i zastosowania technologii służącej ludziom.

45. Zgadza się z koniecznością wzmocnienia ram monitorowania realizacji strategii poprzez wprowadzenie skutecznych, opierających się na już dostępnych danych wskaźników pomiaru i oceny wpływu włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami oraz zaproponowanie i uwzględnienie środków w następstwie tej oceny. Przypomina o znaczeniu corocznych sprawozdań podsumowujących postępy państw członkowskich we włączeniu społecznym osób z niepełnosprawnościami, w tym dobre praktyki władz lokalnych i regionalnych oraz stowarzyszeń osób z niepełnosprawnościami i członków ich rodzin.

46. Wzywa Unię Europejską, państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne do większego uwzględnienia aspektu niepełnosprawności w krajowych i regionalnych systemach statystycznych, tak aby w porozumieniu z Eurostatem móc dysponować wiarygodnymi i okresowymi danymi.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITIKOSTAS

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Regionów

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Bezpieczne i zrównoważone chemikalia na rzecz wolnego od toksyn środowiska w europejskich miastach i regionach

(2021/C 300/07)

Sprawozdawca:	Adam STRUZIŁ (PL/EPL), marszałek województwa mazowieckiego
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska” COM(2020) 667 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Znaczenie strategii w zakresie chemikaliów

1. Z dużym zadowoleniem przyjmuje i wspiera działania prowadzące do wdrożenia strategii w zakresie chemikaliów, gdyż substancje chemiczne zdominowały prawie cały rynek wytwarzania produktów i odgrywają fundamentalną rolę w codziennym życiu. Podkreśla, że znaczenie tych działań jest szczególnie duże w kontekście zdrowia ludzi, ochrony środowiska oraz gospodarki, w tym rozwoju bezpiecznych i zrównoważonych substancji chemicznych.
2. Dostrzega wartość dodaną strategii w kontekście wzrostu konkurencyjności europejskiego sektora chemicznego, wykorzystania kluczowej roli substancji chemicznych do zapewnienia neutralności klimatycznej, osiągnięcia celów porozumienia paryskiego, spełnienia ambicji gospodarki o obiegu zamkniętym, wsparcia planu odbudowy i transformacji energetycznej oraz integracji różnych aspektów zarządzania substancjami chemicznymi w tym w zakresie bezpieczeństwa, efektywności energetycznej, wpływu na środowisko, nauki i innowacji.
3. Zwraca uwagę, że kryzys związany z pandemią COVID-19 uwypuklił podatność naszych społeczeństw na zagrożenia oraz potrzebę zwiększenia ich odporności na wstrząsy gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Potwierdza główną rolę nowego Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy we wspieraniu odbudowy UE, a jednocześnie w torowaniu drogi do bardziej ekologicznej i sprawiedliwej transformacji i zrównoważonej przyszłości.
4. Uważa, że niezależność technologiczna oraz odporna i zrównoważona europejska sieć wartości, a także zamknięte europejskie łańcuchy wartości mają zasadnicze znaczenie, zwłaszcza dla wdrożenia Zielonego Ładu i transformacji energetycznej. Zwraca uwagę, że z myślą o zrównoważonych rozwiązaniach nie należy przenosić produkcji lub stosowania substancji regulowanych w UE do tych państw trzecich, w których nie gwarantuje się porównywalnie wysokich standardów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska. Jedynie atrakcyjne i stabilne warunki ramowe pozwolą utrzymać lub odzyskać poziom wartości dodanej i produkcji w regionach europejskich i zamknąć łańcuchy wartości.
5. Wzywa do uznania znaczenia wielopoziomowego sprawowania rządów w celu skutecznego powiązania celów i założeń strategii w zakresie chemikaliów z ekologiczną odbudową gospodarki europejskiej. Podkreśla, że szerokie spektrum tematów objętych założeniami strategii w zakresie chemikaliów umożliwia integrację nowych i istniejących planów w sektorze chemicznym, jak też opracowywanie i realizowanie środków, które mogą należycie uwzględnić potrzeby rynku lokalnego oraz uzupełnić wysiłki krajowe zgodnie z zasadą pomocniczości.
6. Podkreśla, że krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności stanowią szansę na wykorzystanie potencjału wielopoziomowego sprawowania rządów również we wdrożeniu strategii w zakresie chemikaliów. Działania te muszą być wspierane odpowiednimi ramami regulacyjnymi i zasobami poprzez pełne zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w opracowywanie i wdrażanie planów oraz przyznanie tym władzom bezpośredniego dostępu do funduszy UE.

7. Zwraca uwagę na szereg barier prawnych, finansowych i technicznych napotykaných przez władze lokalne i regionalne w związku z postępowaniem z chemikaliami. Spójne, przewidywalne i uproszczone ramy prawne wpłyną na jednolite podejście do oceny chemikaliów i zarządzania nimi we wszystkich krajach UE. Działania te ograniczą powstawanie kolejnych luk prawnych między UE a innymi regionami. Dodatkowo subwencje oraz pomoc techniczna umożliwią władzom lokalnym i regionalnym wsparcie inwestycji związanych z rozwojem, komercjalizacją, wdrożeniem oraz upowszechnieniem bezpiecznych i zrównoważonych substancji, materiałów oraz produktów.

8. Z zadowoleniem przyjmuje możliwość wspierania przez Komisję Europejską badań naukowych i innowacji, w tym m. in. rozwój w dziedzinie zaawansowanych materiałów na potrzeby zastosowań w sektorach energii, budownictwa, mobilności, zdrowia, rolnictwa i elektroniki celem zapewnienia transformacji ekologicznej, badań, rozwoju i wdrażania niskoemisyjnych procesów produkcji materiałów i chemikaliów o niskim wpływie na środowisko, innowacyjnych modeli biznesowych, w tym opartych na efektywniejszym wykorzystaniu chemikaliów i innych zasobów oraz ograniczeniu ilości odpadów i emisji do minimum ⁽¹⁾.

Spójność strategii w zakresie chemikaliów z obszarami uwzględnionymi w innych dokumentach UE

9. Z zadowoleniem przyjmuje to, że strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności, z uwagi na liczne rozwiązania mające na celu ochronę zdrowia ludzi i środowiska, jest ściśle powiązana z założeniami Zielonego Ładu. Wdrożenie kompleksowych regulacji prawnych dla przemysłu chemicznego może przyczynić się do zapewnienia transparentności ich stosowania i skuteczności egzekwowania. Wprowadzenie nowych wymogów i ograniczeń stosowania substancji chemicznych w produktach konsumenckich, w tym m.in. detergentach, kosmetykach i materiałach przeznaczonych do kontaktu z żywnością, wpłynie na poprawę środowiska oraz zdrowia konsumentów. Jednak stabilność i skuteczność planowanych zmian dla sektora chemicznego w dużej mierze zależą będzie od kompatybilności z obowiązującymi już rozwiązaniami, czasem oraz środkami przewidzianymi na ich realizację.

10. Wnosi o nakreślenie jasnej i spójnej polityki zapewniającej zarówno na poziomie lokalnym i regionalnym, jak i globalnym, narzędzia oraz środki na promowanie przemysłu o obiegu zamkniętym, od projektowania rozwiązań do wdrażania zrównoważonej produkcji, dystrybucji, wykorzystania, recyklingu, odzysku i unieszkodliwiania chemikaliów, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska oraz zdrowia mieszkańców. W tym celu wzywa do zapewnienia większej jasności przepisów odnośnie do relacji pomiędzy substancjami chemicznymi, produktami i odpadami (ang. „CPW Interface”), tak aby można było wdrożyć obieg zamknięty we wszystkich państwach członkowskich.

Szczególna rola regionów i władz lokalnych

11. Wyraża duże zainteresowanie oraz wolę regionów i władz lokalnych do podejmowania działań na rzecz poprawy bezpiecznej produkcji i zrównoważonego stosowania chemikaliów. Działania te powinny być wspierane odpowiednimi ramami regulacyjnymi i zasobami poprzez pełen dostęp do wiedzy oraz gwarancję przyznania tym władzom środków finansowych. Dodatkowo władze mogłyby pozyskiwać informacje zwrotne o trudnościach i problemach w związku z wdrażaniem i stosowaniem wprowadzanych regulacji prawnych.

12. Biorąc pod uwagę bliskie relacje pomiędzy władzami lokalnymi, regionalnymi a mieszkańcami oraz bezpośrednią znajomość specyfiki poszczególnych regionów, podkreśla możliwości przygotowania i przeprowadzenia kampanii w ramach zwiększania świadomości mieszkańców na temat założeń i celów strategii w zakresie chemikaliów. Bezpośrednia współpraca władz lokalnych z działającymi w ich regionie przedsiębiorcami pozwala z poziomu praktycznego ocenić problemy wynikające ze stosowania wprowadzonych regulacji. Ważne jest, aby zarówno władze lokalne, na których spoczywa bezpośrednie stosowanie prawa, jak i organy egzekwujące jego przestrzeganie, dysponowały odpowiednimi narzędziami prawnymi w zakresie monitorowania i kontroli przestrzegania przepisów.

13. Stwierdza, że władze lokalne i regionalne odgrywają istotną rolę we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Biorąc pod uwagę bezpośrednią znajomość specyfiki poszczególnych regionów, podkreśla znaczenie zaangażowania tych władz w prowadzenie kampanii informującej w celu podnoszenia świadomości (m.in. MŚP oraz wśród mieszkańców i obywateli) oraz zachęcenia poszczególnych sektorów gospodarki do zastępowania szkodliwych chemikaliów alternatywnymi substancjami i dążenia poprzez projektowanie do produkcji bezpiecznych i zrównoważonych chemikaliów i materiałów.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska”

14. Uważa, że władze szczebla lokalnego i regionalnego, udzielając zamówień publicznych, powinny domagać się stosowania bezpiecznych chemikaliów w produktach i towarach, co przyczyni się do stopniowego wycofywania niepożądanych produktów i towarów.

15. Podkreśla szczególne znaczenie innowacji oraz zdolności inwestycyjnych MŚP dla bezpiecznego i zrównoważonego wytwarzania i wykorzystania materiałów. Potencjał ten można dobrze wykorzystać dzięki wsparciu i dialogowi na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zwłaszcza MŚP oferują specyficzne substancje chemiczne dla nowatorskich specjalistycznych i niszowych produktów oraz dostosowują je do ich potrzeb. Ponieważ potrzebują one raczej niewielkich ilości i bardzo różnorodnych substancji chemicznych, częściej napotykają problem wysokich kosztów i nakładu czasu opracowania odpowiedniej procedury dla każdej substancji. Firmy te są więc zdane na informacje lub współpracę ze strony podmiotów wstępnie rejestrujących, posiadaczy zezwoleń, dostawców i klientów. Pomoc międzyregionalna może być tu bardzo przydatna.

16. Apeluje, aby wymogi dla władz lokalnych i MŚP były zrozumiałe, przejrzyste i realistyczne, również w zakresie obciążeń administracyjnych. Przypomina w tym kontekście, że wiele ważnych informacji jest nadal dostępnych tylko w języku angielskim i że ta bariera językowa stanowi problem.

Organizacja procesu wdrażania strategii

17. Uważa, że aby zapewnić pomyślne wdrożenie strategii w zakresie chemikaliów wysiłki muszą być ustalone zgodnie z podejściem oddolnym i sprawiedliwie rozłożone między terytoriami UE zgodnie z zasadą pomocniczości i proporcjonalności, przy jednoczesnym zapewnieniu niezbędnej elastyczności mając na uwadze rachunek kosztów i korzyści.

18. Podkreśla konieczność stworzenia planu wdrożenia strategii w zakresie chemikaliów, który zwiększy poczucie bezpieczeństwa zobowiązanych stron, zminimalizuje ryzyko wynikające z procesów jej wdrażania oraz pozwoli na bieżące monitorowanie postępów i sprawne reagowanie na zagrożenia.

19. Jednocześnie zwraca uwagę na fakt, że funkcjonalność i reaktywność niektórych chemikaliów potrzebnych w pewnych zastosowaniach są często nierozdzielnie związane z ich niebezpiecznymi właściwościami. Dlatego też trzeba uwzględniać i upowszechniać procesy i technologie, które umożliwiają bezpieczne stosowanie substancji niebezpiecznej w całym jej cyklu życia, gwarantując prawidłowe zarządzanie powstałymi z niej odpadami pod koniec jej stosowania. Należy zidentyfikować i wykluczyć szczególnie niebezpieczne zagrożenia.

20. Zwraca uwagę, że wdrożenie strategii będzie wymagało elastycznych i innowacyjnych rozwiązań, a także nowych modeli biznesowych w celu wprowadzenia i promocji innowacyjnych technologii. Działania te będą prowadzić do odbudowy gospodarki, wzrostu konkurencyjności MŚP oraz wdrażania rozwiązań zmierzających do poprawy zdrowia ludzi i stanu środowiska poprzez:

- wdrożenie gospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonych systemów rolno-przemysłowych,
- wprowadzenie rozwiązań opartych na zrównoważonych biosubstancjach,
- realizacji polityki w zakresie zdrowia i środowiska,
- przejście na zrównoważoną niebieską gospodarkę,
- wykorzystanie łączności cyfrowej i ekosystemów cyfrowych jako uzupełnienia technologicznego,
- zrównoważoną i sprawiedliwą transformację oraz tworzenie nowych miejsc pracy, przy dofinansowywaniu przedsięwzięć zgodnie z założeniami strategii.

21. Zaleca prowadzenie konsultacji z władzami lokalnymi i regionalnymi przy opracowywaniu krajowych planów strategii i zwiększania odporności. Zachęca Komisję Europejską do korzystania z doświadczeń zgromadzonych za pośrednictwem sieci centrów regionalnych KR-u.

22. Zachęca Komisję i organy zaangażowane w regulację chemikaliów (Europejska Agencja Chemikaliów – ECHA, organy państw członkowskich) oraz panele ekspertów (np. RAC) do większej przejrzystości proceduralnej i do sprzyjania wymianie naukowej z zainteresowanymi przedsiębiorstwami i regionami, co pomoże w znalezieniu praktycznych i trwałych rozwiązań. Wzywa również Komisję, by zmiana prawodawstwa europejskiego wynikająca ze strategii była zgodna z Programem lepszego stanowienia prawa (ang. „better regulation”) Komisji i tym samym była zawsze poddawana

stosownej ocenie skutków. Jest to szczególnie niezbędne w ocenach skutków oraz przy określaniu i definiowaniu „nieodzownych zastosowań społecznych”, tak aby nie doprowadzić do wykluczenia bezpiecznych zastosowań substancji bez odpowiedniego uzasadnienia. Apeluje o rozważenie, czy każda decyzja o umieszczeniu substancji na liście kandydatów (w celu uzyskania zezwolenia) powinna być poprzedzona analizą opcji zarządzania ryzykiem.

23. Dostrzega wielki potencjał sektorów rolnictwa, włókiennictwa i przemysłu elektronicznego oraz branży budowlanej we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Sektory te są istotnym uczestnikiem całego procesu oraz wpływają na rozwój zrównoważonych i bezpiecznych chemikaliów, ze względu na ich szerokie stosowanie w swojej działalności.

24. Zaznacza, że sektor rolniczy jest istotnym odbiorcą substancji chemicznych, w tym środków ochrony roślin oraz nawozów, które bezpośrednio wpływają na zdrowie ludzi i stan środowiska. Zielony Ład zobowiązuje do rozwoju produkcji żywności ekologicznej, co w konsekwencji ograniczy stosowanie chemikaliów w sektorze rolnym. W związku z tym podkreśla się konieczność szukania innowacyjnych rozwiązań, co stanowi okazję dla naukowców do opracowania chemikaliów opartych na surowcach pochodzenia biologicznego.

Wsparcie za pomocą środków regulacyjnych

25. Przypomina analizę Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), w której wykazano, że nieoptymalne wdrażanie prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska jest najczęściej wynikiem nieskutecznej koordynacji między władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi. Związane jest to z brakiem zdolności administracyjnych, niedostatecznym finansowaniem, niewystarczającą ilością wiedzy, danych i mechanizmów zapewniania zgodności, jak również z brakiem integracji polityki. W związku z tym podkreśla konieczność wyeliminowania luk w istniejącej polityce i prawodawstwie, zapewnienia spójności polityk, stabilności regulacji prawnych oraz przeznaczenia funduszy na dostosowanie się przedsiębiorców do nowych wymagań i szkolenia pracowników administracji.

26. Zwraca uwagę na to, aby wdrażane zmiany dawały władzom na szczeblu regionalnym i lokalnym realne środki prawne zapewniające możliwość ochrony obszarów i ich mieszkańców przed zagrożeniami związanymi zarówno ze stosowaniem chemikaliów, jak i przed zagrożeniami związanymi z zagospodarowaniem niebezpiecznych chemikaliów w trakcie transformacji sektora chemicznego.

27. Konieczny jest przegląd i wzmocnienie rozporządzeń REACH i CLP oraz ich powiązanie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, a także uproszczenie procedur. Zwraca uwagę na zasadność zasięgnięcia przez Komisję Europejską opinii organów krajowych właściwych do wdrażania rozporządzenia REACH i przepisów BHP przed wprowadzaniem nowych regulacji prawnych. Nowe przepisy powinny uzupełnić istniejące prawo i podnosić jego skuteczność w stosowaniu oraz egzekwowaniu za pomocą ustalonych i dobrze funkcjonujących procesów.

28. Wskazuje na potrzebę uszczelnienia przepisów pod kątem wymagań rozporządzenia REACH dla wprowadzanych substancji pochodzących z odzysku w zakresie ich bezpiecznego stosowania.

29. Podkreśla konieczność stosowania jednego narzędzia koordynacji działań publicznych. Zapewni to dostęp do zaktualizowanego zestawienia informacji na temat planowanych i realizowanych przez organy we wszystkich obszarach prawodawstwa inicjatyw dotyczących chemikaliów.

Wzmocnienie kontroli i egzekucji przepisów

30. Zauważa, że Europa potrzebuje silnej i skoordynowanej polityki egzekwowania prawa w szczególności w zakresie importu, w tym poprzez sprzedaż online, na którą przypada większość niezgodności z przepisami substancji w produktach.

31. Zwraca uwagę na konieczność prowadzenia monitorowania i raportowania zmian wprowadzanych w regulacjach prawnych. Na tej podstawie należy reagować, kontrolować i egzekwować ich przestrzeganie, jak również wprowadzać działania naprawcze.

32. Podkreśla konieczność wzmocnienia kontrolowania i wdrażania przestrzegania istniejących przepisów prawa. Spójne i uproszczone regulacje prawne obejmujące rynek UE wpłyną na jednolitą i skoordynowaną politykę ich kontroli i egzekwowania.

33. Zwraca uwagę, że procedury udzielania zezwoleń przewidziane w systemie powinny dotyczyć również producentów spoza UE w taki sam sposób, jak producentów europejskich. Strategia powinna zatem koncentrować się na stworzeniu równych szans dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Działania te pozwolą na utworzenie systemu, w którym wszyscy przedsiębiorcy zarówno z rynków państw członkowskich, jak i tych spoza UE będą równi wobec prawa, co zapewni konkurencyjność i innowacyjność europejskich przedsiębiorstw.

Innowacyjność i konkurencyjność

34. Podkreśla, że przemysł chemiczny potrzebuje transformacji własnych procesów produkcyjnych, celem osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Transformacja energetyczna w przemyśle będzie często wiązać się z radykalną modernizacją istniejących instalacji lub ich całkowitą wymianą, co może być problematyczne przy jednoczesnym wdrażaniu innowacji dla bezpiecznych i zrównoważonych substancji chemicznych. Jednakże wyzwania związane z neutralnością klimatyczną i innowacyjnymi rozwiązaniami mogą przyczynić się do zachowania i wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw,

35. Zwraca uwagę na konieczność ochrony innowacyjności i konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, w szczególności MSP, w zakresie ochrony własności intelektualnej. Planowane działania powinny uwzględniać wprowadzenie przez odpowiednie organy jednolitych zasad i ram np. poprzez opracowanie wiarygodnych warunków regulacyjnych i zapewnienie ochrony poufnych informacji handlowych znajdujących się w ich posiadaniu.

36. Zaleca, aby w trakcie wprowadzania zmian związanych z wdrażaniem strategii w zakresie chemikaliów uwzględniono czas potrzebny na dostosowanie/przekształcenie instalacji i zagospodarowanie niebezpiecznych substancji chemicznych wycofywanych z rynku UE. Podejmowane działania mogą mieć wpływ na dalszych użytkowników substancji chemicznych i ich modele biznesowe. W związku z tym podczas wprowadzania legislacji unijnej należy uwzględnić opinię całego przemysłu dotyczącą możliwości alternatywnego zastępowania wycofywanych surowców/produktów, a także przeprowadzić ocenę wpływu z udziałem władz regionalnych i lokalnych oraz społeczności.

37. Uważa, że niezbędne jest lepsze zsynchronizowanie udzielania zezwoleń na substancje, według przepisów dotyczących chemikaliów, z cyklami inwestycyjnymi i innowacyjnymi, zwłaszcza w przypadku produktów złożonych, a także z terminami wymaganymi do zatwierdzania produktów i materiałów oraz do uzyskania zezwolenia dla zakładów.

38. Podkreśla znaczenie działań zmierzających do rozwoju wiedzy naukowej w zakresie występowania niebezpiecznych chemikaliów w środowisku naturalnym, w tym na lądzie, w powietrzu, w wodzie pitnej, faunie i florze oraz żywności, w zakresie źródeł tych substancji oraz ich wpływu na zdrowie człowieka. W związku z tym z zadowoleniem przyjmuje wyrażony w strategii zamiar wzmocnienia zasady „zanieczyszczający płaci”.

Łańcuch przepływu substancji

39. Podkreśla potrzebę wspierania wysiłków różnych sektorów i przedsiębiorców na rzecz zastępowania substancji potencjalnie niebezpiecznych poprzez promowanie badań naukowych i rozwoju, inwestycje w zrównoważone substancje chemiczne i innowacje technologiczne.

40. Wskazuje na potrzebę rozpowszechniania i wprowadzenia nowych norm i certyfikacji związanych ze zrównoważonymi chemikaliami. Zastosowanie kryteriów środowiskowych przez władze regionalne i lokalne wpłynęłoby na motywację oraz promocję zrównoważonych produktów.

41. Popiera wdrażanie koncepcji zrównoważoności już na etapie projektowania substancji. Zrównoważone substancje powinny cechować się możliwością pełnego recyklingu wytworzonych z nich produktów, aby stanowiły bezpieczny surowiec do dalszej produkcji. Proces wytwarzania jest bezpośrednio i nieodłącznie związany z procesem projektowania i rozwoju produktu. Jeżeli perspektywa cyklu życia produktu zostanie uwzględniona już na etapie projektowania, zrównoważone wytwarzanie będzie spełniało funkcję wzmacniającą tworzenie zrównoważonych produktów, ograniczając lub eliminując negatywne skutki dla środowiska i społeczeństwa. Celem jest, aby przemysł chemiczny był zarówno niskoemisyjny, efektywny energetycznie, bezpieczny z punktu widzenia produkcji i stosowania, jak również konkurencyjny, a stawiane przed nim wyzwania mają być możliwe do osiągnięcia.

42. Zaznacza, że wdrożenie strategii w zakresie chemikaliów będzie zależne w dużym stopniu od realizacji celów gospodarki o obiegu zamkniętym. Recykling chemiczny stanowi szansę dla sektora chemicznego, gdyż wpływa on na ograniczenie oddziaływania na środowisko oraz na odkrywanie innowacyjnych rozwiązań pozwalających na wykorzystanie recyklatów w produktach, a także umożliwienie produkcji wysokiej jakości materiałów przetwarzalnych. W związku z tym podkreśla konieczność objęcia tego obszaru specjalnym systemem wsparcia zachęcającym do stosowania recyklatów.

43. Podkreśla ważność kwestii związanych z koniecznością zagospodarowania odpadów powstających w związku z wycofywaniem części substancji/produktów z rynku UE. Zagadnienie to wiąże się nie tylko z kwestiami finansowymi, lecz również z kosztami środowiskowymi. W kwestiach tych UE powinna wspierać zarówno władze regionalne i lokalne, jak również przedsiębiorstwa w zmianie funkcjonowania/modernizacji instalacji, a także inwestowaniu w zrównoważone innowacje gwarantujące oczyszczanie strumieni odpadów, zwiększenie recyklingu i ograniczenie składowania odpadów, w tym przede wszystkim tworzyw sztucznych i tekstyliów.

Ocena substancji chemicznych oraz dostęp do informacji o nich

44. Podkreśla wagę międzyregionalnej współpracy celem stworzenia spójnej polityki promującej bezpieczne chemikalia oraz działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa ich stosowania, a także promowania produkcji o obiegu zamkniętym.

45. Podkreśla znaczenie bezpieczeństwa produktów, w szczególności unikania w nich substancji potencjalnie niebezpiecznych oraz zapewniania łatwego dostępu do informacji na temat chemicznego składu produktu w całym cyklu jego życia.

46. W związku z tym zwraca uwagę na prawo do informacji celem umożliwienia konsumentom dokonywania świadomych wyborów. Przypomina, że działania te mogą być realizowane poprzez wprowadzenie skutecznych wymogów informacyjnych oraz zapewnienie możliwości śledzenia obecności substancji niebezpiecznych od momentu wytworzenia produktu, w tym m.in. w oparciu o bazę danych SCIP prowadzoną przez ECHA, jak również wprowadzenie paszportów produktów.

47. Podkreśla konieczność utworzenia przez Europejską Agencję Chemikaliów w pełni połączonej i interdyscyplinarnej bazy danych UE dotyczącej bezpieczeństwa chemicznego. Działania te zagwarantują powstanie jednolitego i przejrzystego podejścia do substancji chemicznych, jak również do oceny ich ryzyka. Dodatkowo zapewni to wprowadzenie precyzyjnych i niebudzących wątpliwości definicji i kryteriów, uwzględniających dobre zrozumienie zastosowania substancji chemicznych i potencjalnej ekspozycji, a także opartych na solidnych i aktualnych dowodach naukowych.

48. Ocena zrównoważoności produktu musi uwzględniać pełen cykl jego życia i włączać jak najwyższy poziom obiegu zamkniętego, w tym m.in. wydajność surowcową, wykorzystanie energii, wody i ziemi, a także ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń. Dodatkowo powinna opierać się na metodologiach oceny zrównoważoności produktu, które europejskie firmy chemiczne już zaczęły przygotowywać. Zaznacza, że ocena ta może być również podstawowym źródłem informacji podczas dokonywania decyzji zastępczych.

Biogospodarka

49. Zwraca uwagę na znaczenie współpracy sektora przemysłowego oraz rolnego. Sektor rolniczy stanowi ważne źródło informacji w tworzeniu i wykorzystywaniu biosubstancji, w tym na szczególną uwagę zasługuje potencjał biomasy jako surowca do produkcji chemikaliów. Jednocześnie znaczne ograniczenie stosowania pestycydów, środków owadobójczych i innych agrochemikaliów zgodnie z celami określonymi w strategii „od pola do stołu” ma kluczowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i zmniejszenia szkód dla środowiska.

50. Podkreśla rolę wodoru w podnoszeniu efektywności energetycznej i rozwoju innowacyjności. Technologie wodorowe są priorytetem dla osiągnięcia Europejskiego Zielonego Ładu oraz kluczowym elementem transformacji przemysłu chemicznego, a ich wprowadzenie wymaga opracowania spójnych i uproszczonych regulacji prawnych oraz wsparcia finansowego.

51. Dostrzega potencjał wodoru, który może stać się kluczowym elementem transformacji przemysłu chemicznego, jednego z najbardziej energochłonnych. Podkreśla jednak, że wykorzystanie jego potencjału wiąże się z koniecznością wsparcia finansowego.

Zapewnienie kompetencji

52. Kapitał ludzki stanowi ważny obszar we wdrażaniu strategii w zakresie chemikaliów. Zwraca uwagę na konieczność zapewnienia ciągłości kadr w związku z transformacją cyfrową i ekologiczną, jak również z przekształceniem/prze-projektowaniem obszaru. Istotne jest również zapewnienie czasu umożliwiającego odpowiednie wykształcenie pracowników w zakresie zarządzania chemikaliami. Podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie pracowników ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia konkurencyjności.

53. Z zadowoleniem przyjmuje możliwość wspierania finansowego z funduszy UE podnoszenia kwalifikacji oraz przekwalifikowywania pracowników zaangażowanych w produkcję i stosowanie chemikaliów⁽²⁾. Działania te pozwolą na tworzenie nowych możliwości gospodarczych, przy jednoczesnym wspieraniu sprawiedliwości społecznej i odporności, zwłaszcza w regionach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, a także wpłynę na realizację transformacji ekologicznej.

54. Zwraca uwagę, że właściwa ocena ryzyka, hierarchizacja środków, poszukiwanie bezpiecznych i zrównoważonych substancji i materiałów oraz dyskusja na temat zalet i wad wymagają wieloaspektowej specjalistycznej wiedzy i dużego nakładu czasu ze strony przedsiębiorstw i organów. Oznacza to również nieustanną potrzebę informacji, doradztwa i dalszych szkoleń.

Wsparcie za pomocą środków finansowych

55. Apeluje o utworzenie ram budżetowych gwarantujących stworzenie równych warunków działania dla transformacji w przemyśle w kierunku bezpiecznych i zrównoważonych chemikaliów i materiałów, zachęcających do zmian zachowań przy równoczesnym zapewnieniu konkurencyjności na rynku europejskim i światowym. Działania te mają na celu zapewnienie zrównoważonej transformacji zdolnej wspierać spójność społeczną i gospodarczą.

56. W związku z kryzysem po pandemii COVID-19 w sposób odczuwalny wpływającym na finanse i funkcjonowanie władz lokalnych i regionalnych, wzywa się do udzielenia przez Unię Europejską bezpośredniego dostępu do finansowania projektów wspierających zrównoważone chemikalia. Ponadto UE powinna zapewnić dodatkowe wsparcie regionom w okresie transformacji.

57. Podkreśla się konieczność zapewniania instrumentów prawnych i finansowych pozwalających promować oraz wspierać na poziomie lokalnym i regionalnym innowacyjne rozwiązania przyczyniające się do powstania nowej generacji chemikaliów oraz proekologiczną transformację przemysłu chemicznego.

58. Popiera specjalny fundusz na ogólnounijny (bio)monitoring ludzi i środowiska w ramach programu „Horyzont Europa”.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

⁽²⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska”

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Władze lokalne i regionalne chroniące środowisko morskie

(2021/C 300/08)

Sprawozdawczyni: Emma NOHRÉN (SE/Zieloni), wiceburmistrzynie gminy Lysekil**Dokument źródłowy:** Prezydencja portugalska w Radzie UE**ZALECENIA POLITYCZNE**

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek prezydencji portugalskiej w Radzie UE o sporządzenie opinii w sprawie roli władz lokalnych i regionalnych w ochronie środowiska morskiego.
2. Jest głęboko zaniepokojony, że do 2020 r. środowisko morskie UE nie osiągnęło dobrego stanu zgodnie z wymogami dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej i mimo zaangażowania UE w Konferencję ONZ na temat Oceanu w 2017 r.
3. Przypomina, że zdrowe morza mają kluczowe znaczenie dla planety pod względem życiodajnych funkcji, takich jak produkcja tlenu, regulacja klimatu, produkcja żywności i wiele innych usług ekosystemowych.
4. Odnotowuje, że wybrzeża są najgęściej zaludnionymi obszarami w UE i są również zamieszkiwane przez wiele różnych organizmów. By rosnąć i się rozwijać, ryby potrzebują tarlisk i żerowisk w tych wrażliwych ekosystemach morskich. Jest zaniepokojony o stada ryb, w tym o stada eksploatowane w celach handlowych, gdyż rośnie presja rozwoju obszarów miejskich i turystyki na wybrzeżach.
5. Ostrzega, że stan wybrzeży i mórz Unii ulega dalszemu pogorszeniu ze względu na presję związaną ze zmianą klimatu i zakwaszaniem oceanów, które zmieniają właściwości fizyczne i chemiczne mórz, zbliżając się do poziomów krytycznych planety, na których zachodzą nieodwracalne zmiany w ekologicznych warunkach życia na Ziemi.
6. Popiera cele i założenia dotyczące ochrony różnorodności biologicznej zawarte w Europejskim Zielonym Ładzie i unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Zwraca uwagę, że należy lepiej zobrazować i podkreślić istotną rolę oceanów dla UE. Nalega, by w swym planie działania, który ma zostać opublikowany do 2021 r. ⁽¹⁾, Komisja uwzględniła jasne i wymierne cele wraz z towarzyszącymi im terminami z myślą o ochronie zasobów rybnych i ekosystemów morskich zgodnie z globalnymi ramami polityki w zakresie różnorodności biologicznej na okres po 2020 r. przyjętymi przez Konferencję Stron Konwencji o różnorodności biologicznej ONZ COP15. Przypomina, że w proponowanych rozwiązaniach należy odpowiednio uwzględnić kluczową rolę naszych oceanów i wybrzeży w strategiach łagodzenia zmiany klimatu i dostosowywania się do niej ⁽²⁾.
7. Podkreśla, że 94 % obywaterek i obywateli UE uważa, że ochrona środowiska jest ważna ⁽³⁾, co pokazuje, że w publicznym procesie decyzyjnym na wszystkich szczeblach trzeba w pełni, w sposób systematyczny i międzysektorowy, uwzględnić ochronę środowiska.

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ Jak podkreślono w specjalnym raporcie IPCC „Ocean and Cryosphere in a Changing Climate” [Oceany i kriosfera w zmieniającym się klimacie].

⁽³⁾ (KE, 2017b), sprawozdanie Europejskiej Agencji Środowiska 17/2019: Marine messages II [komunikaty z akwenów morskich II].

8. Uważa, że pandemia i związane z nią ograniczenia jeszcze wydatniej pokazują znaczenie przyrody dla rekreacji, zdrowia i dobrostanu psychicznego. Zaznacza, że w odbudowie gospodarki trzeba w pełni uwzględnić prawdziwą wartość przyrody i różnorodności biologicznej poprzez plany ekologicznej odbudowy i zwiększania odporności. Podkreśla, że inwestycje w środowisko morskie mogą przynieść krótkoterminowe korzyści społeczno-gospodarcze oraz średnio- i długoterminowe korzyści dla środowiska m.in. poprzez aktywną odbudowę ekosystemów morskich, zwiększenie zasięgu zdalnego monitorowania elektronicznego (REM) i powstrzymanie zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi u źródła⁽⁴⁾.

9. Podkreśla, że pomyślnie przywrócenie różnorodności biologicznej oraz powstrzymanie degradacji środowiska wymagają stworzenia prawdziwej gospodarki o obiegu zamkniętym opartej na odpowiedzialnej produkcji oraz jasnych celach w zakresie ponownego wykorzystania towarów, ograniczenia konsumpcji i recyklingu materiałów, które znacznie zmniejszyłyby użycie nowych surowców. Jest głęboko przekonany, że należy wspólnie stawić czoła powiązanym kryzysom w dziedzinie klimatu, różnorodności biologicznej i wykorzystania zasobów.

10. Podkreśla, że podejście ekosystemowe oraz zasada ostrożności i zasada „zanieczyszczający płaci” stanowią podstawę polityki UE regulującej prawodawstwo UE w dziedzinie środowiska morskiego.

11. Jest zdania, że nadszedł czas na podjęcie działań zarówno poprzez rozwiązywanie problemów strukturalnych związanych z wdrażaniem dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, jak i zapoczątkowanie inicjatyw, które mogą uwolnić niewykorzystany potencjał władz lokalnych i władz szczebla niższego niż krajowy w zakresie ochrony środowiska morskiego UE.

Poprawa wdrażania dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej przy udziale władz lokalnych i regionalnych

12. Zwraca uwagę, że wiele strategii politycznych i decyzji podejmowanych przez władze szczebla lokalnego lub niższego niż krajowy w zakresie planowania i udzielania zezwoleń na działalność człowieka, taką jak budownictwo miejskie, projekty transportowe, oczyszczanie ścieków, gospodarowanie odpadami, produkcja przemysłowa, rolnictwo, produkcja energii itp., ma wpływ – bezpośrednio lub pośrednio – na jakość wody, mórz i różnorodność biologiczną mórz zarówno na obszarach przybrzeżnych, jak i na morzu. Dlatego też we wszystkich publicznych modelach decyzyjnych trzeba uwzględnić ochronę środowiska. Zaznacza, że zielone zamówienia publiczne mogą odgrywać kluczową rolę, pomagając społecznościom i regionom w osiągnięciu zasobooszczędności i zrównoważenia środowiskowego.

13. Wyraża uznanie dla wielu gmin i regionów, które już ze sobą współpracują w zakresie szeregu skutecznych środków mających na celu poprawę stanu środowiska morskiego, i oczekuje, że państwa członkowskie w pełni uwzględnią te wysiłki i włączą je do planowania i oceny krajowych strategii w zakresie środowiska morskiego. Przypomina, że państwa członkowskie są odpowiedzialne za zapewnienie ciągłości, koordynacji i współpracy w ramach swoich strategii dotyczących środowiska morskiego w celu wzmocnienia i poprawy koordynacji wertykalnej między władzami krajowymi, lokalnymi i władzami szczebla niższego niż krajowy.

14. Odnotowuje, że wiele gmin i regionów nie jest świadomych swojego prawa do działania ani obowiązków związanych z wdrażaniem dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej. Wnosi, by każde państwo członkowskie oceniło swe procedury wprowadzone z myślą o realizacji celów tej dyrektywy oraz wyjaśniło zakres odpowiedzialności różnych organów decyzyjnych i poinformowało je o nim w celu zapewnienia skuteczności strategii.

15. Podkreśla potrzebę uznania roli władz lokalnych i władz szczebla niższego niż krajowy we wdrażaniu dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej. Apeluje, by Komisja proponowała dla państw członkowskich zasady włączenia tych władz w proces konsultacji oraz w proces określania, opracowywania i planowania środków, wyjaśniania zakresu odpowiedzialności oraz krzewienia większego zaangażowania i poczucia współodpowiedzialności wśród władz lokalnych i regionalnych.

16. Dostrzega gotowość przedsiębiorstw do wsparcia wymiernych projektów odbudowy środowiska. Podkreśla znaczenie ciągłości i długofalowej wizji w strategii morskiej, również na szczeblu lokalnym. Jest zdania, że wytyczenie jasnego i przejrzystego kierunku strategii morskiej oferuje przedsiębiorstwom możliwości inwestowania.

⁽⁴⁾ Zob. https://www.birdlife.org/sites/default/files/turning_the_tide_june2020_1.pdf.

17. Odnotowuje wysiłki Komisji zmierzające do harmonizacji norm, procesów, wartości progowych i sprawozdawczości związanej z wodą i różnorodnością biologiczną zgodnie z różnymi przepisami UE między państwami członkowskimi, a także z państwami sąsiadującymi spoza UE.

18. Popiera dalszą współpracę z regionalnymi konwencjami morskimi. Podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma wspólna regionalna koncepcja tego, czym jest dobry stan środowiska. Jest głęboko przekonany, że zharmonizowane podejście i zsynchronizowana sprawozdawczość ostatecznie stworzą synergie i umożliwią oszczędność zasobów. Apeluje do państw członkowskich, by poparły dążenie do zharmonizowanego i solidnego systemu gromadzenia danych i się w niego zaangażowały.

19. Podkreśla, że długoterminowe serie danych mają kluczowe znaczenie dla odkrycia powolnych zmian w środowisku, śledzenia czynników powodujących degradację ekosystemów oraz oceny działań i środków.

20. Zaleca, by państwa członkowskie włączyły gminy i regiony przybrzeżne posiadające wiedzę lokalną w gromadzenie i ocenę danych. Opowiada się za zachowaniem otwartości na naukę obywatelską.

21. Wyraża uznanie dla Komisji, która udostępniła publicznie portal dotyczący środowiska morskiego WISE⁽⁵⁾, zawierający m.in. informacje na temat statusu każdego deskryptora zgodnie z danymi przekazanymi przez państwa członkowskie, które powinny bezzwłocznie poprawić elektroniczne raportowanie.

22. Jest świadomy, że pierwszy cykl wdrożenia dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej to skomplikowany proces i wyzwanie, lecz podkreśla, że bez określenia wartości progowych oraz jasnych, ambitnych i wymiernych celów nigdy nie uda się poczynić postępów. Dlatego też nalega, by bezzwłocznie wytyczono takie cele.

23. Zaznacza, że osiągnięcie celów dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej jest całkowicie zależne od pomyślnego wdrożenia ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Zwraca się więc do Komisji o zbadanie, w jaki sposób można poprawić koordynację i spójność między dyrektywami, oraz o zaproponowanie państwom członkowskim wytycznych dotyczących sposobu koordynacji wdrażania dyrektyw.

24. Dostrzega potrzebę zachowania spójności w zarządzaniu obszarami morskimi między różnymi zainteresowanymi stronami. Podkreśla, że podejście ekosystemowe jest podstawą wdrażania dyrektywy w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich z myślą o egzekwowaniu decyzji dotyczących zarządzania wspomagających osiągnięcie dobrego stanu środowiska.

Wykorzystanie potencjału władz lokalnych i regionalnych

25. Proponuje, by społeczności nadbrzeżne i regiony przybrzeżne wykorzystały szansę na ożywienie lokalnej gospodarki, stworzenie nowych miejsc pracy, a także na poprawę stanu wód przybrzeżnych, przeznaczając Europejski Fundusz Morski i Rybacki, LIFE i inne fundusze UE na środki i projekty przyczyniające się do realizacji celów ramowej dyrektywy w sprawie strategii morskiej.

26. Zwraca uwagę, że wyniki działań wdrażanych lokalnie muszą zostać uwzględnione w ocenie krajowej strategii morskiej. Podkreśla, że środki powinny mieć charakter długofalowy, ponieważ uzyskanie wyników wymaga czasu ze względu na powolną odbudowę środowiska morskiego. Przypomina, że należy zapewnić środki finansowe na przeprowadzenie właściwej oceny długoterminowej.

27. Odnotowuje, że turystyka jest jednym z głównych sektorów gospodarki w regionach przybrzeżnych. Zaznacza, że zrównoważona turystyka musi być postrzegana całościowo, z uwzględnieniem również dobrostanu lokalnych mieszkańców i życia pod wodą.

28. Zwraca uwagę, że spowodowane przez turystykę odpady z tworzyw sztucznych i hałas podwodny mogą mieć największy wpływ na zwierzęta morskie i w związku z tym podkreśla znaczenie ochrony przyrody i życia morskiego, które są głównymi atutami wybrzeża. Zachęca społeczności nadbrzeżne do propagowania takich idei jak ciche zatoki do uprawiania kajakarstwa lub strefy wolne od łodzi motorowych, które to idee łączą dobrostan lokalnych mieszkańców z dobrostanem podwodnych form życia.

⁽⁵⁾ <https://water.europa.eu/marine>

29. Zauważa, że zróżnicowane pod względem środowiskowym opłaty portowe mogą być skutecznym sposobem na poprawę stanu środowiska w regionach przybrzeżnych oraz na zmniejszenie emisji do powietrza i wody, jak również na ograniczenie odpadów i hałasu.

30. Wzywa do konsultowania się z gminami nadbrzeżnymi i regionami przybrzeżnymi w sprawie decyzji dotyczących szlaków żeglugowych.

31. Uważa, że połączone lądowe/morskie obszary chronione, którymi się dobrze zarządza, mogą poprawić ochronę wrażliwych stref przejściowych między środowiskiem lądowym a morskim i jednocześnie zwiększyć atrakcyjność regionów przybrzeżnych jako ośrodków rekreacji i zrównoważonej turystyki.

32. Zwraca uwagę, że społeczności i regiony śródlądowe są również zależne od oceanów pod względem funkcji podtrzymujących życie oraz dla zapewnienia żywności, rekreacji, transportu, energii itp., a jednocześnie odpowiadają za zanieczyszczenia występujące na początkowym etapie.

33. Zachęca gminy i regiony do podjęcia własnych inicjatyw i nawiązania wzajemnej współpracy, również na szczeblu transgranicznym, oraz z regionami śródlądowymi w celu wytypowania i opracowania rozwiązań konkretnych problemów, takich jak: zanieczyszczenie tworzywami sztucznymi, nadmiar składników odżywczych, zanieczyszczony spływ powierzchniowy, nadmierny ruch jednostek pływających itd. Przypomina, że dostępne są fundusze UE na wsparcie takich inicjatyw.

34. Wyraża gotowość do poparcia wszelkich inicjatyw podejmowanych w celu utworzenia platformy „Miasta UE na rzecz zdrowych oceanów”, która umożliwi miastom UE wspólne zajęcie się przyczynami utraty różnorodności biologicznej mórz i degradacji środowiska morskiego.

35. Zwraca uwagę, że interakcje między lądem a morzem oraz wzajemne powiązania między różnymi nurtami polityki to złożone kwestie związane z ochroną środowiska morskiego, co stanowi wyzwanie dla większości władz lokalnych i władz szczebla niższego niż krajowy, które mają ograniczone możliwości, zasoby ludzkie i środki finansowe oraz niewiele czasu.

36. Jest głęboko przekonany, że zapewnienie władzom lokalnym i władzom szczebla niższego niż krajowy wsparcia w zakresie dzielenia się wiedzą, pomocy technicznej i zasobów może uwolnić niewykorzystany potencjał ambitniejszych działań i środków na szczeblu niższym niż krajowy z myślą o skuteczniejszym wdrażaniu dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej.

37. Proponuje wykorzystanie odpowiednich funduszy UE i założenie akademii oceanicznej UE prowadzącej działania popularyzatorskie i składającej się z młodych naukowców i naukowców ze wszystkich państw członkowskich posiadających dobre umiejętności komunikacyjne, którzy we współpracy z uniwersytetami dostarczaliby inspiracji i stale rozpowszechnialiby nową wiedzę i informacje na temat znaczenia zdrowych oceanów, powiązań między środowiskiem morskim a innymi strategiami politycznymi, możliwych środków i najlepszych praktyk.

38. Wnosi, by Komisja realizowała zasadę pomocniczości i powołała grupę zadaniową ds. europejskiej różnorodności biologicznej mórz 2030 skupiającą operacyjnych kierowników projektów środowiskowych. Służyliby oni pomocą szczeblowi niższemu niż krajowy, umożliwiając inicjowanie dobrowolnych projektów i środków rozwiązujących konkretny problem na szczególnym podobszarze morskim lub obszarze lądowym. Proponuje, by grupa zadaniowa mogła pomagać regionom współzarządzającym w nabyciu odpowiednich umiejętności przez zakontraktowanie ekspertek i ekspertów, a także zapewnić wsparcie operacyjne w planowaniu i organizacji oraz doradztwo w zakresie projektów i sposobów ubiegania się o finansowanie ze środków UE.

Dziedziny, w których UE musi zapewnić równe warunki działania

39. Z zadowoleniem przyjmuje cele strategii „od pola do stołu” dotyczące ograniczenia pestycydów i składników odżywczych oraz zauważa, że jednym z głównych źródeł eutrofizacji w morzach UE są nawozy rolnicze. Uważa, że nowe cele muszą zapewniać zrównoważenie środowiskowe, gospodarcze i społeczne.

40. Podkreśla znaczenie, jakie dla środowiska morskiego ma skuteczne wdrożenie ambitnego unijnego planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby, który ma zostać opublikowany w maju 2021 r.

41. Ma świadomość, że azot i fosfor jako składniki odżywcze są podstawowymi surowcami oraz że fosfor znajduje się w unijnym wykazie surowców krytycznych. Został poinformowany, że składniki odżywcze mogą być skutecznie poddawane recyklingowi z oczyszczania ścieków i mogą zastąpić surowce pierwotne pochodzące z wydobywania. Postuluje, by Komisja zaproponowała przepisy UE dotyczące zobowiązań kwotowych odnośnie do składników odżywczych pochodzących z recyklingu w nawozach wprowadzanych do obrotu w UE.

42. Zdecydowanie popiera propozycję Komisji dotyczącą stworzenia spójnej sieci skutecznie zarządzanych, chronionych obszarów morskich obejmujących 30 % mórz UE, m.in. obszarów odbudowy stad ryb zgodnie ze wspólną polityką rybołówstwa (WPRyb) oraz obszarów, na których ogranicza się najbardziej niszczycielskie techniki połowowe i destrukcyjną działalność gospodarczą.

43. Zgadza się z dążeniem do tego, by 10 % mórz UE zostało objętych wysokim poziomem ochrony, w tym obszary tzw. strefy zakazu połowów, na których wszelkie połowy i wszelka działalność gospodarcza są zakazane. Podkreśla, że sieć chronionych obszarów morskich musi być reprezentatywna dla różnorodności ekosystemów morskich UE. Zwraca uwagę, że każdy z chronionych obszarów morskich musi posiadać organ zarządzający i plan zarządzania obejmujący jasne cele, środki w zakresie ochrony i odpowiednie monitorowanie.

44. Jest zaniepokojony słabą ochroną obecnych chronionych obszarów morskich UE oraz ich niewystarczającym monitorowaniem i niedostateczną kontrolą. Odnotowuje, że według Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) ⁽⁶⁾ mniej niż 1 % takich obszarów w UE można uznać za rezerwy morskie objęte pełną ochroną. Zauważa, że wiele rodzajów działalności człowieka na tych obszarach, takich jak wydobywanie ropy naftowej na pełnym morzu, wydobywanie minerałów, pogłębianie, ruch morski, rybołówstwo i akwakultura itp., często nie jest uregulowanych. Postuluje ograniczenie najbardziej destrukcyjnej działalności na tych obszarach na spójnym poziomie sieci.

45. Zwraca uwagę, że wedle sprawozdania Trybunału Obrachunkowego ⁽⁷⁾ wiele przepisów prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska, takich jak dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej i dyrektywy dotyczące ochrony przyrody, nie zostało wystarczająco wdrożonych oraz że ze względu na stan środowiska morskiego potrzebne są bardziej rygorystyczne środki ochronne. Apeluje, by Komisja i państwa członkowskie dołożyły starań w celu wdrożenia środków umożliwiających skuteczniejszą ochronę środowiska morskiego.

46. Podkreśla, że od 2013 r. i od reformy WPRyb mamy głęboką świadomość tego, w jaki sposób zmiana klimatu i zakwaszenie oceanów wpływają na oceany i jak szybko zachodzą te zmiany. Sądzi, że nie możemy się już skupiać wyłącznie na maksymalizacji połowów jako kluczowym celu zarządzania rybołówstwem w UE. Jest stanowczo przekonany, że celem musi być odbudowa populacji ryb do poziomu przewyższającego poziom umożliwiający im wypełnianie ich kluczowej roli w ekosystemach morskich w celu zapewnienia ochrony przed narastającym wpływem czynników stresogennych, takich jak zmiana klimatu i spadek różnorodności biologicznej, tak aby ekosystemy te mogły nadal świadczyć kluczowe usługi, do których należą produkcja tlenu, regulacja klimatu, składowanie dwutlenku węgla i dostarczanie żywności.

47. Stanowczo uważa, że należy położyć kres wszelkiego rodzaju szkodliwym dotacjom dla rybołówstwa, które przyczyniają się do nadmiernej zdolności połowowej, przełowienia, zmiany klimatu i zakwaszenia oceanów. Wzywa do zwiększonego wsparcia badań naukowych i innowacji, aby przyczynić się do zmniejszenia śladu środowiskowego europejskiej floty żeglujacej, w szczególności poprzez rozwój alternatywnych paliw, które mogłyby być wykorzystywane w istniejących statkach, jak również poprzez usunięcie wyłączenia dotyczącego paliwa wykorzystywanego do połowów ryb w dyrektywie w sprawie opodatkowania energii.

48. Zwraca uwagę na powolną odbudowę wrażliwych ekosystemów głębinowych i w związku z tym na potrzebę skutecznego wdrożenia rozporządzenia UE w sprawie połowów głębinowych. Przypomina o wymogu zaprzestania połowów z użyciem narzędzi mających kontakt z dnem na głębokości poniżej 400 m na obszarach, na których stwierdzono występowanie lub prawdopodobieństwo występowania wrażliwych ekosystemów morskich. Wzywa do wyznaczenia obszaru połowów dennych na głębokości od 400 do 800 m oraz do zamknięcia obszarów, na których stwierdzono występowanie lub prawdopodobieństwo występowania wrażliwych ekosystemów morskich.

⁽⁶⁾ Zob. pkt 3.2 sprawozdania Europejskiej Agencji Środowiska 17/2019: Marine messages II [komunikaty z akwenów morskich II].

⁽⁷⁾ Sprawozdanie specjalne Trybunału Obrachunkowego 26/2020: „Środowisko morskie – ochrona przewidziana przez UE jest szeroko zakrojona, lecz powierzchowna”.

49. Wzywa Komisję do intensywniejszego wdrażania opartego na ekosystemie podejścia do zarządzania rybołówstwem, w tym poprzez coraz szersze stosowanie podejścia wielogatunkowego, tak aby zminimalizować negatywny wpływ działalności połowowej i innych czynników takich jak zmiana klimatu na ekosystemy morskie, populacje ryb i społeczeństwo oraz by zapewnić odporność oceanów na zmianę klimatu. Ponownie podkreśla, że w pełni udokumentowane połowy i dane wysokiej jakości mają kluczowe znaczenie dla poprawy zarządzania rybołówstwem. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych kroków w celu poprawy gromadzenia danych na temat połowów rekreacyjnych z uwzględnieniem ich wpływu na środowisko i wartości społeczno-gospodarczej.

50. Przyjmuje z zadowoleniem wniosek Komisji dotyczący Europejskiego prawa o klimacie. Podkreśla kluczową rolę oceanów w regulacji klimatu ziemi i pełnieniu życiodajnych funkcji. Zaznacza, że oceany znajdują się pod silną presją i ich stan się szybko pogarsza, w związku z czym wzywa Komisję do zaproponowania prawa o oceanach w takim samym duchu jak prawo o klimacie.

51. Zdecydowanie uważa, że realizacja propozycji przedstawionych w niniejszej opinii może uwolnić potencjał władz lokalnych i regionalnych w zakresie wdrażania dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej. UE musi wykazać się przywództwem w procesie przygotowywania globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku i ich wdrażania, a także w zakresie celu zrównoważonego rozwoju ONZ nr 14, który dotyczy chronienia oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywania ich w sposób zrównoważony.

52. Wzywa Komisję do wzmożenia wysiłków na rzecz osiągnięcia równowagi między zdolnością połowową floty a zasobami rybnymi z wykorzystaniem narzędzi WPRyb i rozporządzeń w sprawie EFMRA w sposób bardziej skoordynowany i aktywny.

53. Jest głęboko zaniepokojony coraz powszechniejszym stosowaniem płuczek (skruberów) na statkach w celu spełnienia obniżonych limitów emisji siarki. Zwraca uwagę na fakt, że woda odprowadzana ze skruberów zawiera wysoce toksyczne substancje o długotrwałym oddziaływaniu na środowisko morskie, powodujące bioakumulację, zakwaszenie i eutrofizację. Wzywa Komisję do zaproponowania zakazu zrzutów wody ze skruberów w UE, a także środków zachęcających do korzystania z paliw alternatywnych dla ciężkich paliw w żegludze.

54. Wzywa Komisję do ustanowienia funduszu oceanicznego, zgodnie z propozycją Parlamentu Europejskiego zawartą w sprawozdaniu w sprawie globalnego systemu gromadzenia danych na temat zużycia paliwa olejowego przez statki (zmiana rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/757⁽⁸⁾). Celem jest tu poprawa efektywności energetycznej statków i wspieranie inwestycji w innowacyjne technologie i infrastrukturę, aby zmniejszyć emisyjność sektora transportu morskiego oraz wprowadzić zrównoważone paliwa alternatywne, które są produkowane z odnawialnych źródeł energii, a także bezemisyjne technologie napędowe. Popiera wykorzystanie 20 % dochodów w ramach funduszu na wkład w ochronę i odbudowę ekosystemów morskich, na które wpływ ma globalne ocieplenie, takich jak chronione obszary morskie, a także lepsze zarządzanie nimi.

55. Wzywa Komisję, aby w ramach przeglądu dyrektywy w sprawie rekreacyjnych jednostek pływających i skuterów wodnych przyjęła ambitne limity emisji spalin i hałasu, w tym emisji zarówno na powierzchni, jak i pod powierzchnią wody. Apeluje do Komisji o objęcie zakresem dyrektywy silników o napędzie elektrycznym.

56. Jest głęboko zaniepokojony nieodwracalnym zanieczyszczeniem środowiska spowodowanym uwalnianiem mikrodrobin plastiku do środowiska. Zwraca uwagę na fakt, że koszty usuwania mikrodrobin plastiku z wody ponoszą władze lokalne, zakłady uzdatniania wody i przedsiębiorstwa wodociągowe. W związku z tym wzywa Komisję do przyjęcia rygorystycznych obowiązkowych środków regulacyjnych w celu ograniczenia niezamierzonego uwalniania wszystkich mikrodrobin plastiku u źródła oraz powszechnego wycofywania celowo dodawanych mikrodrobin plastiku, w tym nanoplastików oraz polimerów ulegających biodegradacji i polimerów rozpuszczalnych.

57. Podkreśla, że boiska sportowe są jednym z największych czynników przyczyniających się do uwalniania do środowiska celowo dodawanych mikrodrobin plastiku oraz że koszty środków mających na celu złagodzenie tego uwalniania ponoszą głównie społeczności lokalne i gminy. Zaznacza, że istnieje kilka naturalnych alternatyw dla granulatu gumowego i w związku z tym wzywa Komisję do wprowadzenia zakazu stosowania wszelkich nowych wypełnień granulatem na boiskach sportowych, z zachowaniem sześcioletniego okresu przejściowego.

⁽⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/757/oj?locale=pl>

58. Uznaje systemy zwrotu kaucji za skuteczne narzędzia służące realizacji obowiązkowego celu, jakim jest osiągnięcie do 2029 r. wskaźnika zbiórki plastikowych pojemników na napoje na poziomie 90 %, zgodnie z unijną dyrektywą w sprawie produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych. Zachęca państwa członkowskie, które jeszcze nie posiadają systemu zwrotu kaucji za plastikowe pojemniki na napoje, do ustanowienia takiego systemu i sugeruje, by korzystały one z pozytywnych doświadczeń sąsiadujących państw członkowskich. Wzywa Komisję, aby ukierunkowała państwa członkowskie na stosowanie kompatybilnych krajowych systemów zwrotu kaucji jako kroku w kierunku jednolitego rynku opakowań.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Doświadczenia i wnioski zebrane przez miasta i regiony podczas kryzysu związanego z pandemią COVID-19

(2021/C 300/09)

Sprawozdawczyni: Joke SCHAUVLIEGE (BE/EPL), wiceprzewodnicząca parlamentu flamandzkiego

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi wstępne

1. Zwraca uwagę, że kryzys związany z pandemią COVID-19 wymagał szeroko zakrojonej i kompleksowej reakcji, uwzględniającej nie tylko sytuację krajową, ale również międzynarodową i transgraniczną, a także potrzeby lokalne i regionalne.
2. Potwierdza swoje zobowiązanie do ścisłej współpracy z europejskimi miastami i regionami oraz ich sieciami, państwami członkowskimi, instytucjami UE i organizacjami międzynarodowymi w celu podsumowania wniosków wyciągniętych z zarządzania kryzysem związanym z pandemią COVID-19 i odbudowy na wszystkich poziomach sprawowania rządów z myślą o poprawie zdolności reagowania UE w przypadku przyszłych pandemii i innych sytuacji kryzysowych.
3. Zauważa, że w tym kontekście nie można lekceważyć roli samorządów lokalnych i regionalnych. Ich zaletą jest bliski kontakt z obywatelami, co pozwala im zrozumieć lokalne potrzeby. Ponadto są one na pierwszej linii w sytuacjach wymagających pilnej reakcji. Różne formy zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego również odgrywają bardzo ważną rolę w zapewnianiu kontaktów z obywatelami i świadczeniu usług na ich rzecz.
4. Zwraca uwagę, że 19 spośród 27 państw członkowskich przyznaje główne i/lub wyłączne zadania w dziedzinie opieki zdrowotnej władzom lokalnym i regionalnym.
5. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne znajdowały się od początku – i są nadal – na pierwszej linii walki z pandemią COVID-19, reagując, jako poziom najbliższy obywatelom, na sytuacje nadzwyczajne pod względem zdrowotnym, społecznym i gospodarczym dotyczące ich społeczności i prowadząc społeczeństwo w kierunku trwałej odbudowy i odporności.
6. Jest przekonany, że potrzebna jest większa koordynacja między wszystkimi poziomami sprawowania rządów, aby zapewnić spójną i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe w przyszłości. Odnosi się to nie tylko do takich kwestii jak zakup sprzętu medycznego, ale również do uzgodnień transgranicznych, zamykania granic i przemieszczania się osób, do wsparcia gospodarczego oraz do wymiany informacji i prognozowania, które przyczyniają się do poprawy gotowości.
7. Jest również przekonany, że podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy należy omówić kwestię zwiększenia kompetencji UE w dziedzinie zdrowia (art. 168 TFUE) w celu poprawy koordynacji, współpracy i skutecznego reagowania na przyszłe zagrożenia dla zdrowia. Konieczne jest rozwijanie wzmocnionej współpracy europejskiej z poszanowaniem zasady pomocniczości.
8. Przypomina, że regiony przygraniczne zostały szczególnie dotkliwie dotknięte pandemią ze względu na swoje położenie. Ponieważ środki stosowane w krajach sąsiadujących nie są jednoznaczne, dochodzi do dużej niepewności i niedogodności dla mieszkańców i przedsiębiorców z obszarów przygranicznych. Konieczne są zatem dalsze konsultacje dotyczące m.in. zamykania granic, ograniczeń w swobodnym przepływie osób, środków wsparcia gospodarczego i innych przepisów. Regiony przygraniczne mogą w rzeczywistości służyć jako tereny testowe wypracowywania lepszego podejścia na poziomie europejskim.
9. Z zadowoleniem przyjmuje podjęte środki i nowe propozycje przedstawione przez Unię Europejską w kontekście walki z pandemią COVID-19 oraz w celu wsparcia odbudowy całej Europy po kryzysie. Proponuje, by ich skuteczność w terenie była dokładnie oceniana w oparciu o doświadczenia obszarów wiejskich, miast i regionów.

10. Przyjmuje do wiadomości wyniki opracowanego przez Komitet Regionów „Barometru regionów i miast 2020”⁽¹⁾, który dostarcza szczegółowych danych na temat skutków pandemii COVID-19 na poziomie lokalnym i regionalnym oraz przedstawia konkretne przykłady najlepszych praktyk, a także wyzwania stojące przed miastami i regionami, w tym obszarami wiejskimi i słabiej rozwiniętymi regionami.

11. Wzywa instytucje europejskie i rządy krajowe do włączenia władz lokalnych i regionalnych w opracowanie krajowych i unijnych planów odbudowy i zwiększania odporności w kontekście kryzysu związanego z COVID-19 i ewentualnych przyszłych pandemii. Jest przekonany, że aby środki te były skuteczne, muszą mieć wymiar lokalny i regionalny.

Kryzys dotykający regionalne systemy opieki zdrowotnej

12. Podkreśla odpowiedzialność władz lokalnych i regionalnych w dziedzinie zdrowia publicznego w wielu państwach członkowskich. Z uznaniem odnosi się do działań podejmowanych przez gminy, miasta i regiony na rzecz ochrony zdrowia obywateli poprzez zarządzanie podstawowymi usługami w zakresie ochrony zdrowia, wspieranie pracowników służby zdrowia i inwestowanie w systemy opieki zdrowotnej na swym obszarze, a także poprzez ścisłą współpracę ze społeczeństwem obywatelskim i innymi podmiotami w warunkach ogromnej presji w trakcie poważnego kryzysu związanego z sytuacją zdrowotną.

13. Jest przekonany, że w związku z dążeniem do utworzenia w przyszłości Europejskiej Unii Zdrowotnej i zapowiadaną dyskusją na temat kompetencji zdrowotnych w kontekście konferencji w sprawie przyszłości UE konieczne jest włączenie władz lokalnych i regionalnych do dyskusji na temat zwiększenia kompetencji UE w dziedzinie zdrowia – zgodnie z zasadą pomocniczości.

14. Zwraca uwagę na istniejące dysproporcje regionalne w systemach opieki zdrowotnej i wąskie gardła w zakresie gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej, na co wskazał Komitet Regionów w „Barometrze regionów i miast 2020”. Wzywa rządy krajowe i instytucje UE do podjęcia działań w celu zmniejszenia tych dysproporcji w oparciu o ostatnie doświadczenia miast i regionów w terenie. Europejski semestr powinien lepiej uwzględniać ogromne znaczenie inwestycji publicznych w systemy opieki zdrowotnej.

15. Podkreśla, że sprawozdawczość na poziomie UE dotycząca wyników opieki zdrowotnej i danych na rzecz lepszej gotowości powinna obejmować wymiar lokalny i regionalny, a nie opierać się wyłącznie na danych na poziomie krajowym. Jest to szczególnie ważne dla zachowania swobody przemieszczania się osób, zwłaszcza pracowników transgranicznych, na obszarach, na których rozprzestrzenianie się wirusa jest pod kontrolą.

16. Apeluje o silną, wzmocnioną strategię UE w zakresie szczepień, która będzie wyrazem solidarności. Ze względów jakości i bezpieczeństwa ważne jest utrzymanie ogólnounijnego wspólnego procesu dostaw szczepionek przeciwko COVID-19. Podkreśla, że UE powinna utrzymać i chronić wspólny rynek w dziedzinie szczepionek i sprzętu ochronnego. Żaden kraj nie powinien mieć możliwości wstrzymania dostaw ani podpisania własnych umów z producentami szczepionek. Ważne jest, aby umowy podpisane na poziomie UE były przejrzyste i nakładały jasne wymogi dotyczące dostarczania szczepionek, ponieważ UE przeznacza duże kwoty na zakłady rozwoju i produkcji.

17. Wyraża przekonanie, że UE musi zaradzić niedoborom i zmniejszyć swoją zależność od państw trzecich, zachęcając państwa członkowskie i przedsiębiorstwa do przeniesienia z powrotem do Europy produkcji niektórych leków, substancji krytycznych – w tym szczepionek – i sprzętu ochronnego w celu zapewnienia strategicznej autonomii UE oraz zwiększenia gotowości i odporności zarówno w normalnych okolicznościach, jak i w sytuacji kryzysowej.

18. Jest przekonany, że europejskie regiony muszą gromadzić wysokiej jakości, bezpieczne dane dotyczące zdrowia, wieku i sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności w celu zidentyfikowania słabszych grup społecznych i sprzyjania skutecznej polityce zdrowotnej. Działania te muszą być finansowane na odpowiednim poziomie i w sposób zrównoważony.

19. Zwraca uwagę, że na wszystkich poziomach konieczne będzie inwestowanie w szkolenie i odporność lokalnego personelu służby zdrowia, a jednocześnie wzmocnienie obszarów o największych niedoborach w tej dziedzinie i przedstawienie uzasadnienia budżetowego takich działań.

⁽¹⁾ Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

20. Podkreśla, że współpraca transgraniczna powinna być częścią wszystkich planów na wypadek sytuacji nadzwyczajnych. Europa musi zwiększyć solidarność między państwami członkowskimi i regionami oraz uwzględnić podejścia oddolne. Chodzi także o współpracę, również na szczeblu międzynarodowym, dotyczącą osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, ponieważ nauczyliśmy się, że z kryzysu zdrowotnego możemy wyjść tylko wszyscy razem. Wspólne inwestycje mogą być o wiele skuteczniejsze, co było wyraźnie widoczne w dziedzinie zdrowia, kiedy regiony i kraje przejmowały pacjentów ponad granicami. Ponadto zakup sprzętu ochronnego oraz wspólne podejście do gromadzenia wiedzy i badań na wszystkie tematy związane z pandemią zapewniłyby znaczną wartość dodaną. Europa powinna wzmocnić i chronić potencjał badawczy oraz wewnętrzną produkcję zarówno szczepionek, jak i materiałów i sprzętu powiązanych z pandemią oraz z ewentualnymi przyszłymi pandemiemi, zapewniając sobie samowystarczalność i niezależność od rynku zewnętrznego.

21. Wzywa do podjęcia działań w celu zwiększenia wiarygodności, rozliczalności i wzajemnego szacunku między poszczególnymi poziomami sprawowania rządów poprzez poprawny podział odpowiedzialności między tymi poziomami i zapewnienie dobrej komunikacji. Lepszą koordynację między poziomami polityki, w formalnych i nieformalnych kontekstach, można osiągnąć poprzez ustanowienie skutecznych grup roboczych między poziomem krajowym, regionalnym i lokalnym oraz odpowiednie wsparcie podmiotów lokalnych, zarówno pod względem finansowym, jak i pod względem ram i wytycznych.

22. Jest przekonany, że regiony europejskie powinny przeprowadzić szczegółową ocenę wpływu pandemii na zdrowie psychiczne ogółu społeczeństwa, w szczególności najsłabszych grup społecznych, zwiększyć inwestycje w opiekę nad zdrowiem psychicznym i opracować strategie ochrony dzieci i młodzieży w kontekście kryzysu zdrowotnego.

Wpływ pandemii na obszary wiejskie

23. Zwraca uwagę, że pandemia zaostrzyła wiele znanych problemów na obszarach wiejskich oraz ponownie wykazała ich podatność na zagrożenia. Podkreśla jednak, że obszary wiejskie, a w szczególności rolnicy, odegrały kluczową rolę w zwiększaniu odporności europejskich systemów żywnościowych podczas pandemii. By rolnicy mogli dalej zapewniać odpowiednią ilość przystępnej cenowo europejskiej żywności, potrzebują pomocy w łagodzeniu obecnych i przyszłych zagrożeń. Najnowocześniejsze innowacyjne metody i technologie rolnicze mogłyby odegrać tu zasadniczą rolę.

24. Podkreśla, że – w kategoriach ogólnych – polityka jest kształtowana z perspektywy miast i obszarów miejskich. Nie zawsze jest ona dobrze dostosowana do różnych kontekstów, potrzeb i możliwości obszarów wiejskich. Wzywa Komisję Europejską do podjęcia działań w celu lepszego uwzględnienia kontekstu wiejskiego. W obecnym kontekście wskazuje na ryzyko, że w związku z nadzwyczajnym charakterem kryzysu plan odbudowy i inne polityki UE mogłyby zostać wdrożone w sposób znacznie bardziej korzystny dla miast i obszarów miejskich. Jeżeli w opracowywanie i wdrażanie planu odbudowy nie będą włączone regiony, nie zostaną wzięte pod uwagę pewne potrzeby i możliwości dotyczące obszarów wiejskich. Ponadto należy podkreślić, że polityka wiejska wykracza poza politykę rolną i obejmuje także politykę społeczną i politykę w zakresie zarządzania usługami na rzecz obszarów wiejskich, które często mają marginalne znaczenie pod względem wydajności, lecz są bardzo istotne z perspektywy środowiska, krajobrazu i ochrony różnorodności biologicznej. Powinno się zwrócić większą uwagę na rozwój gospodarczy, usługi, innowacje, ochronę zwierząt i krajobrazu oraz dostępność obszarów wiejskich.

25. Z zadowoleniem przyjmuje konsultacje Komisji Europejskiej w sprawie nowej długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich. Zwraca uwagę, że aby sprostać różnym wyzwaniom, Komisja Europejska powinna określić konkretne i adekwatne cele i wskaźniki. Aby uniknąć równoległych systemów, takie cele i wskaźniki powinny zostać włączone do monitorowania i rozwoju w kontekście rozwoju regionalnego. Ograniczyłyby to zasadę dobrowolnego podejmowania działań opisanych w dokumencie i zachęciłyby państwa członkowskie i decydentów politycznych do zastanowienia się nad najlepszym sposobem osiągnięcia celów. Na podstawie sprawozdań poszczególnych państw członkowskich dotyczących szczegółowych celów i wskaźników możliwe byłoby monitorowanie postępów i, w razie potrzeby, zapewnienie dodatkowego budżetu lub wsparcia. Oto konkretne przykłady:

- transformacja cyfrowa – cele w zakresie infrastruktury szybkiego internetu, dostosowane podejście do inteligentnych wsi/obszarów wiejskich, cele w zakresie umiejętności cyfrowych,
- jakość i świadczenie usług zdrowotnych, edukacja, szkolenie w zakresie umiejętności, sieci szerokopasmowe,
- proaktywne podejście do dobrostanu społecznego i środowiskowego poprzez aktywne wykrywanie i zaspokajanie potrzeb ludności.

26. Zauważa, że pandemia ma nie tylko negatywny wpływ na obszary wiejskie. Telepraca prawdopodobnie będzie miała długoterminowe konsekwencje dla rynku pracy, ponieważ zarówno przedsiębiorstwa, jak i pracownicy dostrzegą nowe możliwości pracy poza miastami. Jeżeli obszary wiejskie są wzajemnie połączone dzięki szybkim łączom szerokopasmowym, a jednocześnie są w stanie świadczyć ważne usługi publiczne, obywatele mogą jeszcze łatwiej zdecydować się na życie na tych obszarach.

27. Jest przekonany, że dwojaka transformacja cyfrowa i ekologiczna mogą otworzyć możliwości w zakresie wspierania odbudowy obszarów wiejskich.

28. Podkreśla kluczową rolę, jaką kobiety odegrały w czasie pandemii na obszarach wiejskich w zakresie przejmowania odpowiedzialności za ochronę środowiska i osób. Wzywa Komisję Europejską do dopilnowania, aby wszystkie strategie polityczne w zakresie obszarów wiejskich uwzględniały aspekt płci.

29. Podkreśla, że w szybko zmieniających się sytuacjach jeszcze bardziej odczuwalny staje się brak informacji umożliwiających podejmowanie uzasadnionych decyzji. Wymiana danych między regionami i państwami członkowskimi może pomóc w sprostaniu temu wyzwaniu. Aby to umożliwić, należy wprowadzić pewne technologie i infrastrukturę. Platformy wymiany danych mogą pomóc w szybkim udostępnianiu danych. Istniejące systemy mogą być dostosowywane w oparciu o nowe informacje. Dotyczy to sektora zdrowia, ale jest również bardzo cenne w przypadku innych systemów, na które duży wpływ miały wyzwania logistyczne, zmiany w zatrudnieniu itp. Konieczne jest stworzenie nowych form koordynacji w łańcuchach dostaw (materiały, zasoby naturalne, gospodarowanie odpadami itp.), odbudowa łańcucha rolno-żywnościowego i rozwijanie sposobów myślenia opartych w większym stopniu na obiegu zamkniętym i wzajemnie ze sobą połączonych.

30. Zwraca uwagę, że elastyczność pozwalająca na przeznaczenie niewykorzystanych środków EFRROW na rozwiązywanie problemów z płynnością związanych z kryzysem COVID-19 dla rolników i MŚP na obszarach wiejskich przyniosła korzyści państwom członkowskim o niskim wskaźniku absorpcji tych środków, podczas gdy państwa członkowskie, które już wykorzystały przyznane im fundusze, nie mogły skorzystać z tego środka⁽²⁾.

31. Zaleca inwestycje w zwiększanie odporności łańcuchów dostaw produktów rolno-spożywczych, zarówno lokalnych, jak i globalnych, z naciskiem na produkcję zrównoważoną, łańcuchy dostaw o obiegu zamkniętym i w miarę możliwości także utrzymanie wartości lokalnej. Z punktu widzenia odporności zwracanie uwagi na różnorodność dostawców i klientów, tworzenie buforów i rezerw oraz redundancja w łańcuchach dostaw wydają się obiecujące, ale mogą być kosztowne dla poszczególnych przedsiębiorstw.

32. Uważa, że pandemia może być postrzegana jako szansa na przyspieszenie transformacji ekologicznej na naszych obszarach wiejskich, np. poprzez wdrożenie lokalnych lub regionalnych systemów żywnościowych i szybsze osiągnięcie celów ilościowych strategii „od pola do stołu” oraz, bardziej ogólnie, celów Europejskiego Zielonego Ładu pod warunkiem, że nie zaszkodzi to bezpieczeństwu gospodarczemu europejskich rolników i przedsiębiorstw.

33. Zauważa, że Komisja Europejska proponuje dokonanie oceny odporności systemu żywnościowego i opracowanie planu awaryjnego, by zapewnić dostawy żywności i bezpieczeństwo żywnościowe w czasach kryzysu. W planie tym ustanowiony zostanie mechanizm reagowania na kryzysy żywnościowe, koordynowany przez Komisję Europejską i angażujący państwa członkowskie. Będzie on obejmował różne sektory (rolnictwo, rybołówstwo, bezpieczeństwo żywności, siła robocza, zdrowie, transport, alternatywne źródła energii, agroenergia itd.) w zależności od charakteru kryzysu. Ważne będzie zadbanie o to, by władze lokalne i regionalne na obszarach wiejskich mogły wnieść wkład w opracowanie tego mechanizmu.

34. Popiera tworzenie nowych możliwości uczestnictwa obywatelskiego, wraz z organizacjami sektora publicznego i prywatnego, oraz zwiększanie roli społeczności we współtworzeniu w celu opracowania rozwiązań współczesnych problemów na obszarach miejskich i wiejskich, na przykład poprzez tworzenie wspólnych struktur na tych obszarach.

35. Podkreśla rolę, jaką sieci solidarnościowe i gospodarka współpracy odegrały podczas pandemii w społecznościach wiejskich, a także między obszarami wiejskimi i miejskimi.

⁽²⁾ Tamże.

36. Jest przekonany, że aby stawić czoła wyzwaniom wynikającym z kryzysu związanego z COVID-19 na obszarach wiejskich, warto wspierać i wzmacniać inicjatywę LEADER, koncentrować się we wszystkich państwach członkowskich na rozwoju odpowiednich działań w społecznościach i w gospodarce, odejść od wąskiego ukierunkowania na rolnictwo i zbadać koncepcję inteligentnych wsi jako sposobu na większą elastyczność. Istnieje potrzeba dostosowania wymogów administracyjnych w taki sposób, aby umożliwić uczestnictwo w programie wolontariuszom lub grupom mieszkańców. Konieczne będzie również bardziej elastyczne, oddolne podejście, aby znaleźć równowagę między zaspokojeniem krótkoterminowych potrzeb ludności lokalnej a wprowadzaniem innowacji na szczeblu lokalnym. Można to osiągnąć na przykład poprzez połączenie lokalnych grup działania z sieciami innowatorów.

37. Podkreśla, że skuteczna rezerwa na wypadek kryzysów w sektorze rolnym stanowi niewątpliwie zasadniczą część zestawu narzędzi reagowania na wszelkie przyszłe sytuacje nadzwyczajne związane z pandemią i że należy ją odpowiednio finansować w zrównoważony sposób.

38. Zwraca się o zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych, w tym w regionach najbardziej oddalonych, w tworzenie nowych instrumentów UE, takich jak plan odbudowy gospodarki Next Generation EU oraz mechanizm reagowania na kryzysy żywnościowe zaproponowany przez Komisję w strategii „od pola do stołu”.

39. Podkreśla, że instrument grup operacyjnych EPI-AGRI jest dobrym narzędziem wspierania innowacji w rolnictwie. Podobny mechanizm należy uruchomić w celu stymulowania innowacji na obszarach wiejskich poza sektorem rolnym. Podejście to powinno obejmować odpowiednie podmioty dysponujące wiedzą i doświadczeniem w zakresie konkretnego wyzwania dla obszarów wiejskich oraz wspierać tworzenie sieci ekspertów na rzecz innowacji na obszarach wiejskich, na przykład w dziedzinach takich jak zdrowie czy edukacja.

40. Podkreśla znaczenie szczebla regionalnego w określaniu punktów krytycznych w systemach żywnościowych w celu lepszego zrozumienia lokalnych systemów żywnościowych, tak aby lepiej wykorzystywać potencjał podmiotów lokalnych. Podkreśla potrzebę całościowego spojrzenia na lokalne systemy żywnościowe i koncentrowania się nie tylko na krótkich łańcuchach dostaw, ale również angażowania sieci dużych detalistów, np. poprzez zachęcanie supermarketów do wymiany informacji i danych na temat żywności pochodzącej zarówno z regionu, jak i spoza niego. Zwraca również uwagę na konieczność rozwijania lokalnych strategii żywnościowych i wykorzystania kryzysu jako szansy na odbudowanie procesów produkcji w sposób zrównoważony. Popiera środki na rzecz przeniesienia produkcji żywności bliżej poziomu lokalnego i na rzecz udziału miast i obszarów wiejskich w zarządzaniu kwestiami żywnościowymi.

Zalecenia w sprawie programów pomocy Komisji Europejskiej dla obszarów wiejskich w czasie kryzysu

41. Zauważa, że UE umożliwiła wsparcie ze strony rządów krajowych na dwa sposoby. Po pierwsze, utworzono nowy instrument SURE, który ma zapewnić krajom do 100 mld EUR w formie pożyczek wspartych gwarancjami udzielanymi przez państwa członkowskie. Rolnicy, przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego i inne przedsiębiorstwa wiejskie, takie jak przedsiębiorstwa w sektorze hotelarsko-gastronomicznym, skorzystały z tych programów, które zapewniają pracownikom dochody i pozwalają przedsiębiorstwom zachować pracowników. Po drugie, złagodzone warunki i progi dla państw członkowskich w zakresie udzielania pomocy państwa przedsiębiorstwom dotkniętym kryzysem. To działanie było najbardziej znaczące, ponieważ umożliwiło w okresie pandemii udzielenie wsparcia w wysokości wielu miliardów euro rolnikom i rybakom.

42. Podkreśla, że ułatwienie przepływu pracowników sezonowych i towarów rolnych przez granice było dwoma bezpośrednimi środkami podjętymi na szczeblu UE, aby zapobiec zakłóceniom w łańcuchach dostaw produktów rolno-spożywczych. W perspektywie długoterminowej, dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności w Europie, skuteczniejsze byłoby opracowanie terytorialnego systemu żywnościowego. Podkreśla, że w celu utworzenia krótkich i lokalnych łańcuchów dostaw żywności może być konieczny przegląd przepisów dotyczących konkurencji.

43. Uważa, że należy uznać politykę obszarów wiejskich za niezależną politykę obok polityki rolnej oraz dostosować ją do polityki regionalnej i z nią zintegrować. Rozwój obszarów wiejskich dotyczy więcej niż gospodarstw rolnych i zarządzania gruntami rolnymi. W ramach takiej polityki kluczowe znaczenie powinny mieć również środki promujące rozwój gospodarczy, turystykę, usługi na obszarach wiejskich, rozwój łączy szerokopasmowych, dostępność i komunikację.

44. Sugeruje, że należy przeanalizować środki zwiększające elastyczność budżetu UE. Przykładowo, użyteczność jednolitego marginesu (*Single Margin Instrument* – SMI) zostałaby zwiększona, gdyby wyeliminowano wymóg, zgodnie z którym kwoty uruchomione poza odpowiednimi pułapami rocznymi muszą zostać skompensowane odpowiednim marginesem na bieżący rok lub kolejne lata. Innym środkiem mogłoby być zwiększenie dozwolonej maksymalnej wielkości instrumentu elastyczności.

45. Podkreśla, że skuteczna rezerwa na wypadek kryzysów w sektorze rolnym stanowi niewątpliwie zasadniczą część zestawu narzędzi reagowania na wszelkie przyszłe sytuacje nadzwyczajne związane z pandemią i należy ją odpowiednio finansować w sposób ciągły.

46. Zauważa, że kluczowym elementem reakcji UE na kryzys związany z COVID-19 było umożliwienie reagowania na szczeblu krajowym. Polegało to na elastyczności w zakresie konkurencji oraz na dostosowaniu zasad pomocy państwa. Elastyczność zasad pomocy państwa odegrała kluczową rolę, jeśli chodzi o swobodę władz publicznych w zakresie wspierania przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a tym samym ich zdolność do łagodzenia skutków obecnej pandemii. Sugeruje, że wsparcie ze strony rządów krajowych powinno być uważnie monitorowane, aby zapobiec zakłóceniom między państwami członkowskimi.

47. Opowiada się za ustanowieniem mechanizmu umożliwiającego dialog polityczny w państwach członkowskich między wszystkimi zainteresowanymi stronami (w tym między innymi władzami regionalnymi, środowiskiem biznesu i społeczeństwem obywatelskim). W szczególności dla władz lokalnych i regionalnych istotne jest, by ich potrzeby inwestycyjne, w tym na obszarach wiejskich, zostały w pełni uwzględnione w planach odbudowy poszczególnych państw członkowskich.

48. Zaleca inwestycje w zwiększanie odporności łańcuchów dostaw produktów rolno-spożywczych, zarówno lokalnych, jak i globalnych. Z punktu widzenia odporności, aby zachęcić do większej sprawiedliwości i solidarności w stosunkach handlowych oraz rozwijania terytorialnych systemów żywnościowych, konieczne jest uregulowanie rynków, wzmocnienie pozycji rolników względem innych podmiotów tego sektora oraz zmiana zasad międzynarodowego handlu produktami rolnymi.

Nieprzewidziana presja na lokalne i regionalne finanse publiczne

49. Podkreśla, że wdrożenie różnych środków nadzwyczajnych miało dramatyczny wpływ na finanse publiczne oraz gospodarkę lokalną i regionalną, organizację usług publicznych oraz działalność władz lokalnych i regionalnych zarówno w perspektywie krótko-, jak i długoterminowej. Jednocześnie władze lokalne i regionalne mają do czynienia ze zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi zdrowotne, sanitarne i socjalne dla obywateli, na usługi w zakresie transportu publicznego i edukacji, jak również na inne niezbędne usługi publiczne, a także na zachęty ekonomiczne dla lokalnych przedsiębiorstw i na działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i neutralności klimatycznej.

50. Wzywa do zwiększenia środków dla władz lokalnych i regionalnych ze strony rządów centralnych i Unii Europejskiej w celu wzmocnienia ich systemów opieki zdrowotnej i socjalnej oraz gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej obecnie i w perspektywie długoterminowej.

51. Zwraca uwagę, że przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich potrzebują dostępu do kredytów i kapitału. Banki wycofują się z terenów wiejskich oraz przekształcają swoje tradycyjne oddziały w biura wirtualne. Inwestując w kapitał wysokiego ryzyka, UE może zapewnić ten dostęp, tak aby przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich miały takie same możliwości rozwoju jak przedsiębiorstwa na obszarach gęsto zaludnionych.

52. Wzywa instytucje europejskie do zapewnienia wystarczającej jasności co do wzajemnych zależności między różnymi nowymi funduszami i mechanizmami finansowania, w tym Instrumentem na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, a istniejącymi systemami krajowymi i unijnymi, aby uniknąć jeszcze większej złożoności i potencjalnie niskich wskaźników absorpcji na poziomie lokalnym i regionalnym⁽³⁾. Zachęca państwa członkowskie i Komisję Europejską do większego zaangażowania poziomów lokalnego i regionalnego w ogólne wysiłki na rzecz odbudowy. Ich rola na pierwszej linii walki z pandemią, w inwestycjach publicznych oraz w tych równoległych przemianach musi być częścią podstawowego planu odbudowy.

53. Zwraca uwagę na ustalenia zawarte w niedawnym sprawozdaniu z wdrażania przepisów dotyczących pomocy państwa. Zauważa, że obecne mapy i ramy regionalnej pomocy państwa nie odzwierciedlają w wystarczającym stopniu rzeczywistej sytuacji w regionach UE ze względu na nowe wyzwania wynikające z pandemii COVID-19 oraz jej krótko- i średnioterminowych skutków gospodarczych. Podkreśla, że doświadczenia w terenie wskazują na potrzebę bardziej elastycznych podejść i instrumentów, aby pomóc władzom publicznym w skutecznym reagowaniu na skutki odczuwane na poziomie regionalnym i lokalnym.

54. Podkreśla, że inwestycje społeczne powinny zostać wzmocnione jako kluczowy priorytet sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu odbudowy opartej na zasadzie równości, z naciskiem na dostępną infrastrukturę społeczną i usługi społeczne na poziomie lokalnym i regionalnym z myślą o poprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Potrzeba przy tym odpowiedniej kombinacji różnych dziedzin polityki oraz zasobów finansowych na wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych i Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju. W tej dziedzinie istnieje również potrzeba dalszego stymulowania transformacji cyfrowej i innowacji społecznych.

⁽³⁾ Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

55. Podkreśla, że unijny plan odbudowy powinien być ukierunkowany na przyjazny dla środowiska i zrównoważony rozwój, który jest ważny zarówno dla ludzi, jak i dla środowiska i który doprowadzi do odbudowy w warunkach nowej normalności. Pandemia pokazała, że potrzebujemy bardziej zielonej infrastruktury, przyjaznej dla klimatu mobilności i zrównoważonej turystyki.

Zalecenia dotyczące zasad pomocy państwa

56. Podkreśla, że w przypadku niektórych państw członkowskich masowa pomoc państwa jest równoznaczna z rosnącym deficytem i zadłużeniem publicznym w dobie malejących dochodów podatkowych i wyższych wypłat zasiłków dla bezrobotnych. Może to okazać się ryzykowne zwłaszcza dla państw członkowskich poważnie dotkniętych pandemią, które są również największymi gospodarkami strefy euro. Z drugiej strony obawa przed rosnącym poziomem zadłużenia może skłonić niektóre państwa członkowskie do odroczenia inwestycji lub wydatków w sektorach o kluczowym znaczeniu dla ożywienia gospodarczego, co najprawdopodobniej doprowadzi również do pogłębienia różnic gospodarczych na jednolitym rynku.

57. Zwraca uwagę, że nadmierne i bardzo rygorystyczne zasady i warunki regulujące kontrolę sprawowaną przez Komisję mogą utrudniać organom publicznym skuteczne wypełnianie ich roli we wszystkich tych zadaniach, podczas gdy z drugiej strony bardzo szeroka elastyczność w zakresie pomocy państwa wiąże się z ryzykiem dalszego pogłębienia się nierówności regionalnych w UE. Wydaje się, że nowa rzeczywistość po pandemii zobowiązuje wszystkie zainteresowane strony do ponownego zdefiniowania właściwej równowagi między tymi dwoma ograniczeniami.

58. Z zadowoleniem przyjmuje przedłużenie tymczasowych ram pomocy państwa do grudnia 2021 r. Jeżeli po okresie letnim dojdzie do nowego wybuchu pandemii lub wznowienia restrykcyjnych środków izolacji, straty gospodarcze będą znacznie większe, a tymczasowe nadzwyczajne wsparcie będzie jeszcze bardziej konieczne i to przez dłuższy czas, aby zapobiec załamaniu zasadniczo dobrze funkcjonujących przedsiębiorstw. W związku z tym należałoby dążyć do przedłużenia tymczasowych ram prawnych do końca pandemii, zwłaszcza w regionach najbardziej dotkniętych kryzysem.

59. Podkreśla potrzebę dostosowania różnych przepisów. Należy na przykład zauważyć, że oprócz niedawnej zmiany ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji potrzebne jest bardziej elastyczne kryterium dla tego rodzaju przedsiębiorstw, zwłaszcza typu start-up i scale-up. Tego typu przedsiębiorstwa często uczestniczą w regularnych rundach finansowania i w związku z tym technicznie łatwo stają się przedsiębiorstwami w trudnej sytuacji, nawet jeśli obiektywnie dobrze prosperują i szybko się rozwijają. Dlatego pilnie potrzebna jest większa elastyczność w odniesieniu do systemu *de minimis*; pożądanym byłoby również uzupełnienie zakresu rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014⁽⁴⁾ poprzez zapewnienie, oprócz pomocy na wyrównanie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi (art. 50), także pomocy mającej na celu naprawienie szkód spowodowanych przez wydarzenia pandemiczne. Przydatne byłoby dostosowanie zasad dotyczących kumulowania, ponieważ w takich okolicznościach jak obecnie dozwolona musi być kumulacja pomocy z tytułu *de minimis* lub z tytułu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych z pomocą przyznaną na mocy tymczasowych ram prawnych, biorąc pod uwagę jej intensywność, również w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych.

60. Opowiada się za przeniesieniem ciężaru dowodu w taki sposób, że to skarżący lub Komisja Europejska muszą wykazać, że usługa lokalna stanowi zagrożenie dla handlu wewnątrzwspólnotowego. Jeżeli ciężar dowodu będzie spoczywał na Komisji, może zwiększyć to pewność prawa i gotowość do działania ze strony lokalnych decydentów oraz ograniczyć liczbę skarg. Stwierdza, że istnieje pilna potrzeba zmiany obecnej sytuacji, gdyż nad wieloma środkami wisi potencjalna groźba zwrotu funduszy, ponieważ beneficjenci pomocy indywidualnej nie są w stanie przedstawić obszernych dowodów. W tym kontekście przydatne byłoby również rozszerzenie kryterium szkody na handel lub bardziej szczegółowe określenie terminu „lokalny”.

61. Zauważa, że regiony i miasta stoją w obliczu nowej rzeczywistości wynikającej z wyzwań społeczno-gospodarczych wywołanych pandemią COVID-19. Ta nowa rzeczywistość wymaga bardziej elastycznego podejścia i instrumentów, które pomogą władzom publicznym skutecznie reagować na skutki odczuwane na poziomie regionalnym i lokalnym. W związku z tym obecne mapy pomocy regionalnej (okres programowania 2014–2020) nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rzeczywistej sytuacji w regionach UE ze względu na nowe wyzwania wynikające z pandemii COVID-19 i jej krótko- i średnioterminowych skutków gospodarczych. Podobnie należy zwiększyć/rozszerzyć ogólną liczbę ludności objętej działaniami, maksymalne dopuszczalne poziomy pomocy oraz rodzaj inwestycji przewidzianych w ramach regionalnej pomocy państwa, aby w unijnych regionach sprostać nowym wyzwaniom społeczno-gospodarczym wynikającym z pandemii.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. L 187 z 26.6.2014, s. 1).

62. Ostrzega, że mapy pomocy regionalnej, które mają zostać przyjęte przed końcem 2021 r. i które zostaną sporządzone na podstawie danych statystycznych sprzed 2020 r., mogą utrudnić ożywienie gospodarcze regionów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji do czasu przyjęcia przeglądu śródkresowego w 2024 r. Ze względu na wykorzystanie danych statystycznych sprzed 2020 r. mapy te nie odzwierciedlają wiernie sytuacji gospodarczej regionów, o których mowa w punktach a) i c), i mogą powodować trudności w ożywieniu gospodarczym tych regionów poprzez zmniejszenie maksymalnej intensywności pomocy lub poprzez ustanowienie pewnych ograniczeń w przyznawaniu pomocy dużym przedsiębiorstwom w wyniku zmiany klasyfikacji niektórych regionów. W związku z tym KR wzywa Komisję Europejską do uwzględnienia tej sytuacji i do podjęcia działań wykraczających poza przegląd śródkresowy w 2024 r. w celu zagwarantowania, że regiony znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, o których mowa w punktach a) i c), nie ucierpią w wyniku utrudniających odbudowę zmian klasyfikacji.

63. Uznaje potrzebę oceny skutków pandemii na poziomie regionalnym, aby odzwierciedlić to w mapach pomocy regionalnej przy okazji przeglądu śródkresowego w 2024 r. Również pogłębiające się nierówności gospodarcze i niesprawiedliwy podział korzyści płynących z jednolitego rynku wynikające z różnej skali interwencji państwa w całej UE należy oceniać w świetle ryzyka: jeżeli korzyści z jednolitego rynku byłyby nierówno rozłożone, niektórzy obywatele lub państwa członkowskie mogą przestać go popierać. Byłoby zatem użyteczne, gdyby Komisja, która sprawuje nadzór nad tymi środkami i kwotami, przeprowadziła analizę ich wpływu na jednolity rynek i nierówności regionalne. Przyczyni się to do kształtowania polityki i zapewni lepsze ukierunkowanie wszystkich odnośnych działań UE na konkretne problemy poszczególnych obszarów.

64. Uważa, że ogólne zasady dotyczące pomocy państwa, takie jak efekt zachęty, nie mogą stanowić przeszkody we wdrażaniu funduszy UE przeznaczonych na odbudowę. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do rozważenia, czy efekt zachęty jest spełniony, jeżeli pomoc przynosi co najmniej jeden z następujących rezultatów: znaczne zwiększenie wymiarów projektu lub działalności; znaczne zwiększenie zasięgu geograficznego projektu lub działania; znaczny wzrost kwoty zainwestowanej przez beneficjenta projektu lub działania lub znaczny wzrost tempa realizacji projektu lub działania.

65. Zauważa, że stosowanie zasad pomocy państwa jest ze swej natury powiązane z instrumentami polityki spójności. Zalecono również, aby stosowanie uproszczonych metod rozliczania kosztów, o których mowa w ogólnym rozporządzeniu w sprawie wyłączeń grupowych, zostało również przetransponowane do wytycznych w sprawie pomocy regionalnej i nie było ograniczone wyłącznie do operacji współfinansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Przepisy te stanowią interesujący kompromis między niezbędnym monitorowaniem środków publicznych a rozsądnym i dostępnym poziomem obciążeń administracyjnych. Ponadto przepisy dotyczące relokacji, w szczególności w ramach polityki spójności, uznano za niewystarczająco zdefiniowane i niejasne. Sugestia, by zwolnienia z pomocy państwa były przyznawane natychmiast w związku z zatwierdzeniem programów operacyjnych, potwierdza ściśle powiązania między zasadami polityki konkurencji i polityki spójności.

Wspieranie transformacji cyfrowej na obszarach wiejskich

66. Przyjmuje do wiadomości wnioski zawarte w „Barometrze regionów i miast 2020” KR-u ⁽³⁾, w którym stwierdzono, że nowe rozwiązania cyfrowe przyjęte przez władze lokalne i regionalne w odpowiedzi na kryzys związany z pandemią COVID-19 mogą wzmocnić trwającą transformację cyfrową, ale również mogą pogłębić przepaść cyfrową, w tym między obszarami wiejskimi i miejskimi.

67. Zwraca uwagę, że przyszłość obszarów wiejskich zależy od zapewnienia im wystarczających podstawowych usług i infrastruktury, a także – bez wątpienia – od zlikwidowania przepaści cyfrowej. Podkreśla kluczowe znaczenie transformacji w kierunku gospodarki i społeczeństwa, które są zrównoważone i neutralne dla klimatu. Zrównoważone, zasobooszczędne modele biznesowe, nastawione na obieg zamknięty i większe wykorzystanie materiałów pochodzenia biologicznego, stwarzają nowe możliwości, które trzeba wykorzystać za pomocą instrumentów UE.

68. Apeluje o strategię polityczną i finansowanie wspierające wysokiej jakości łączność cyfrową dla wszystkich regionów i władz lokalnych w UE, w tym na obszarach wiejskich, aby zapewnić obywatelom i przedsiębiorstwom możliwość dostosowania się do warunków kryzysowych i zmieniającego się świata pracy. Zauważa, że częstsze korzystanie z telepracy może wywołać ruchy demograficzne i gospodarcze z miast w kierunku obszarów miejsko-wiejskich lub wiejskich. Przypomina jednak, że taka zmiana byłaby możliwa jedynie dzięki rozwojowi trwałych powiązań w zakresie mobilności między obszarami wiejskimi, miejsko-wiejskimi i miejskimi.

⁽³⁾ Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

69. Wzywa do inwestowania w zapewnienie wszędzie szybkiego internetu, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i mniej rozwiniętych. Ponadto ważne będzie opracowanie strategii dostarczania (wiejskim) gospodarstwom domowym niezbędnego sprzętu, przystępnego cenowo/po przystępnych cenach i przyzwoitej jakości. Bardzo konkretnym działaniem mogłyby być w Europie zachęty dla przedsiębiorstw do przekazywania sprzętu osobom indywidualnym. Konieczne jest określenie w wypadku obszarów wiejskich konkretnych celów w zakresie dostępu do łączы szerokopasmowych, sprzętu i umiejętności. Aktualne sprawozdanie dotyczące indeksu gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) powinno dostarczyć tu odpowiednich informacji.

70. Podkreśla potrzebę edukacji cyfrowej i szkoleń skierowanych do osób, które potrzebują lepszych umiejętności cyfrowych, z uwzględnieniem różnych grup wiekowych, poziomów dochodów i konkretnych grup docelowych, takich jak rolnicy. Szkoły, a także inne ośrodki koegzystowania i więzi społecznych, mogą odgrywać ważną rolę w projektach cyfryzacji (w odniesieniu do wszystkich grup wiekowych), ale inne agencje i przedsiębiorstwa również mogą tu być aktywne.

71. Zwraca się o to, by w ramach programu „Cyfrowa Europa” wraz z siecią europejskich centrów innowacji cyfrowych zwracano szczególną uwagę na potrzeby obszarów wiejskich i oferowano dostosowane usługi za pośrednictwem platform, które dokładnie odpowiadają szczególnym potrzebom tych obszarów i są ściśle powiązane ze społecznościami lokalnymi.

72. Jeśli chodzi o środki elastyczności wprowadzone przez UE przy wdrażaniu funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, aby pomóc w przezwyciężeniu kryzysu, podkreśla, że w wielu państwach członkowskich odnotowano faktyczne zmniejszenie tych funduszy dla obszarów wiejskich. Możliwość zwiększenia poziomu współfinansowania UE miała negatywny wpływ polegający na zmniejszeniu ogólnych transferów w kierunku obszarów wiejskich, ponieważ umożliwiła zmniejszenie współfinansowania krajowego.

Dobrostan, ubóstwo i jakość życia

73. Podkreśla, że istnieją różne czynniki wpływające na ubóstwo i dobrostan w miastach i na obszarach wiejskich. Sposób rozwiązywania problemów często opiera się na realiach miejskich. Ponadto nie prowadzi się wielu badań porównawczych dotyczących różnych aspektów dobrostanu, co utrudnia dostosowanie podejścia do kontekstu wiejskiego.

74. Podkreśla potrzebę inwestowania w badania (porównawcze) na temat dobrostanu na obszarach wiejskich, ubóstwa i jakości życia, aby uzyskać lepszy wgląd w konkretne wyzwania stojące przed obszarami wiejskimi.

75. Podkreśla, że wolontariusze mają kluczowe znaczenie dla jakości życia i dobrostanu oraz odgrywają ważną rolę w reagowaniu na kryzys związany z pandemią COVID-19. Wolontariusze i organizacje wolontariackie działają często w kontekście bardzo lokalnym, na poziomie dzielnicy lub ulicy. Bliskość ta umożliwia im pomoc w razie potrzeby poprzez informowanie obywateli o podejmowanych środkach oraz poprzez dostarczanie im żywności i/lub opieki socjalnej i zdrowotnej. Zaleca się, aby władze lokalne i regionalne skorzystały z istniejących sieci wolontariuszy, by znaleźć nowe sposoby dotarcia do osób doświadczających ubóstwa lub mających problemy z utrzymaniem dobrostanu. Aby uwolnić potencjał tych organizacji wolontariackich, fundusze UE mogłyby pozwolić na inny rodzaj współfinansowania tych organizacji. Na przykład możliwość traktowania godzin pracy wolontariuszy jako formy współfinansowania pozwoliłaby tym organizacjom na łatwiejsze ubieganie się o finansowanie ze środków UE.

76. Zwraca uwagę, że wszystkie poziomy sprawowania rządów muszą świadomie przygotować strategię komunikacyjną, aby zagwarantować, że obywatele rozumieją istniejące zagrożenia, i skłonić ich do właściwych zachowań. Spójność komunikatów, wskazywanie wiarygodnych i dostępnych źródeł informacji i właściwe wykorzystanie środków wizualnych to ważne aspekty tej strategii. Konieczne jest przeszkolenie zespołów ds. komunikacji, które mogą dotrzeć bezpośrednio do ludzi, oraz przeszkolenie urzędników i ekspertów w dziedzinie komunikacji. Komitet podkreśla potrzebę uznania roli władz lokalnych w tej strategii komunikacyjnej; mogą one pomóc w stworzeniu pomostu między decydentami politycznymi, ekspertami i obywatelami.

77. Podkreśla znaczenie monitorowania przestrzegania zasady pomocniczości. Środki nadzwyczajne nie mogą prowadzić do centralizacji uprawnień przez rządy krajowe, a tym samym do ograniczenia roli parlamentów krajowych oraz władz lokalnych i regionalnych.

78. Podkreśla, że niektórzy szczególnie narażeni na zagrożenia pracownicy, tacy jak pracownicy platform cyfrowych, pracownicy świadczący usługi doręczania przesyłek lub kierowcy, a także pracownicy zajmujący się osobami zależnymi i świadczący im opiekę, są zarazem niezbędni dla funkcjonowania gospodarki i ich rola powinna być bardziej ceniona w naszym społeczeństwie. Ponadto należy zagwarantować telepracownikom prawo do bycia offline.

79. Zauważa, że według szacunków opartych na danych Eurostatu w pierwszych trzech miesiącach kryzysu straciło pracę ponad 900 tys. osób. Dlatego też wysiłki UE na rzecz ożywienia gospodarczego muszą mieć silny wymiar społeczny, aby można było utrzymać solidne sieci zabezpieczenia społecznego, chronić miejsca pracy i unikać nieuzasadnionych zwolnień.

80. Podkreśla, że kryzys pogłębił nierówności w traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz przemoc ze względu na płeć. W niektórych państwach UE przypadki przemocy domowej wzrosły o jedną trzecią w następstwie wprowadzonych środków izolacji. Kryzys związany z COVID-19 ma wyraźny wymiar związany z płcią. Jednocześnie pandemia COVID-19 pogłębiła istniejące w Europie nierówności, marginalizację i dyskryminację oraz wzmocniła rasizm strukturalny. Wpłynęła ona również negatywnie na grupy znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, w tym na osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami.

81. Zwraca uwagę, że miasta i regiony oraz przywódcy UE mogą budować silniejszą Europę socjalną dzięki współpracy w ramach odnowionego partnerstwa strategicznego. Podkreśla ponadto, że właśnie we współpracy miast i obszarów wiejskich drzemie ogromny potencjał w zakresie odbudowy (połączenie sił).

82. Podkreśla, że inwestycje społeczne powinny zostać wzmocnione jako kluczowy priorytet sprawiedliwego ożywienia gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Mamy okazję, by zrobić więcej, niż tylko tymczasowo zniwelować skutki kryzysu związanego z pandemią i wrócić do punktu wyjścia. Możemy odbudować coś lepszego. Powinniśmy zapewnić wszystkim Europejczykom dostęp do przystępnej cenowo opieki zdrowotnej dobrej jakości. Powinniśmy tworzyć więcej miejsc pracy wysokiej jakości dzięki uczciwym warunkom pracy, bardziej sprzyjającymi włączeniu społecznemu ścieżkom edukacyjnym i szkoleniom w zakresie umiejętności; powinniśmy zapewnić godziwe i przystępne cenowo mieszkania, aktywne wsparcie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i równe szanse dla wszystkich. Aby to osiągnąć, potrzebujemy znacznych inwestycji w infrastrukturę społeczną i usługi społeczne na szczeblu lokalnym i regionalnym przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej kombinacji różnych dziedzin polityki oraz zasobów finansowych na wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych i Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju.

83. Podkreśla potrzebę transgranicznej strategii i transgranicznej koordynacji w zakresie komunikacji, środków i odbudowy. Zauważa, że znacznie wzrosła solidarność między gminami lokalnymi i regionalnymi ponad granicami państwowymi (w zakresie dzielenia się sprzętem medycznym, działań charytatywnych itp.). Jednocześnie, ze względu na różne, czasami prowadzące do wyobcowania środki krajowe, postrzeganie zwykłych ludzi po drugiej stronie granicy stało się podszyte podejrzliwością lub strachem. Nawet w przypadku tak silnej integracji jak w państwach Beneluksu i Rady Nordyckiej pojawiły się liczne konflikty, a odbudowa zaufania będzie wymagała czasu.

84. Podkreśla, że przejrzystość jest podstawową kwestią w sytuacji kryzysowej: obywatele muszą wiedzieć, kto za co odpowiada. Pod pewnymi względami pandemia poważnie wpłynęła na sposób kształtowania polityki. Komitet zauważa, że taka pandemia jest dobrym testem dla ogólnej jakości demokracji.

85. Zwraca uwagę na fakt, że dobra komunikacja wymaga posługiwania się językiem odbiorców. Język to nie tylko kwestia słów, ale także sposób, w jaki ludzie wyrażają i rozumieją przekazy, różnice kulturowe i opinie. KR zauważa, że komunikacja z przeciwnikami szczepień stanowi szczególne wyzwanie w tym względzie, podobnie jak prostowanie fałszywych informacji.

86. Kryzys uwidocznił współzależność wszystkich ludzi na naszej planecie oraz znaczenie przyglądania się z bliska rzeczywistym problemom, co sprawi, że aspekty lokalne i globalne będą nawzajem się wzmacniały. Zrozumieliśmy, że stoimy w obliczu światowego kryzysu, który wymaga globalnej i solidarnej reakcji. Oznacza to ściślejszą współpracę międzynarodową, która pomoże również zaspokoić potrzeby uboższych regionów, zapobiegając swobodnemu rozprzestrzenianiu się wirusa i związanemu z tym ryzyku wystąpienia bardziej niebezpiecznych mutacji. Stało się jasne, że zdecentralizowana współpraca naszych regionów i miast okazała się uprzywilejowanym instrumentem europejskiej współpracy międzynarodowej, który przyczynia się do sprostania wyzwaniom stojącym przed terytoriami znajdującymi się w najtrudniejszej sytuacji pod względem zapewnienia powszechnego dostępu wysokiej jakości do bardzo potrzebnych usług publicznych na drodze do osiągnięcia ostatecznego celu, jakim jest wspólne wyjście z globalnego kryzysu.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Europejska Unia Zdrowotna: Zwiększenie odporności UE

(2021/C 300/10)

Sprawozdawca: Roberto CIAMBETTI (IT/EKR), przewodniczący rady regionu Wenecja Euganejska**ZALECENIA POLITYCZNE**

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne – pandemia COVID-19

1. Odnotowuje, że z powodu pandemii kwestia zdrowia publicznego jeszcze bardziej uwidoczniła się w programach regionów, miast, państw członkowskich i Unii Europejskiej i stała się jednym z głównych priorytetów politycznych.
2. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje komunikat w sprawie Unii Zdrowotnej, w którym proponuje się wzmocnienie obecnych unijnych ram bezpieczeństwa zdrowotnego stworzonych w 2013 r. Częściowo przestarzałe ramy obejmują decyzję w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia, która ułatwiła wymianę informacji i przyczyniła się do przyjęcia konkretnych środków krajowych, ale nie była w stanie sprostać obecnej pandemii.
3. Podziela pogląd Komisji Europejskiej na temat potrzeby zwiększenia inwestycji publicznych w krajowe systemy opieki zdrowotnej, aby zagwarantować im zasoby i środki niezbędne do przezwyciężenia obecnego kryzysu, a także zwiększyć ich odporność w perspektywie długoterminowej. Cele te powinny znaleźć odzwierciedlenie w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru. Pandemia uwidoczniła w wielu miejscach, że brakuje możliwości wczesnego uruchomienia terapii intensywnej i półintensywnej (łóżek szpitalnych, sprzętu, kompetentnego personelu medycznego i pielęgniarskiego), a także opieki zdrowotnej na szczeblu lokalnym i opieki paliatywnej, co przysporzyło poszczególnym systemom opieki zdrowotnej państw członkowskich poważnych trudności szczególnie w czasie maksymalnego przeciążenia opieki zdrowotnej. Jednocześnie systemy opieki zdrowotnej i pracownicy służby zdrowia w wielu krajach wykazali zdolność do szybkiego przeorganizowania i dostosowania swojego działania do nowych warunków spowodowanych pandemią COVID-19.
4. Przyjmuje z zadowoleniem propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą wzmocnienia mandatu do prowadzenia skoordynowanej reakcji na szczeblu UE w ramach Komitetu ds. Bezpieczeństwa Zdrowia dzięki ukierunkowanym zaleceniom w sprawie środków reagowania wydawanym przez Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC).
5. Przypomina, że pandemii COVID-19 towarzyszą istotne ograniczenia swobody przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej, które dotyczą w szczególności regionów przygranicznych. W związku z tym ponawia apel o stworzenie unijnych ram prawnych umożliwiających skuteczne zarządzanie transgranicznymi usługami publicznymi, które spełniałoby potrzeby obywateli i obywateli mieszkających na tych obszarach⁽¹⁾. Ramy te powinny być skupione wokół niedawno zaproponowanego rozporządzenia UE w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia⁽²⁾.
6. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że komunikat zawiera propozycje medycznych środków przeciwdziałania, w tym liczne działania, takie jak gromadzenie zapasów na szczeblu europejskim, zwiększenie produkcji, wspólne zamówienia i lepsza ocena zapotrzebowania na szczepionki, środki ochrony indywidualnej, wyroby medyczne, terapie, sprzęt laboratoryjny i sprzęt do testowania, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z zasadą pomocniczości. Aby zwiększyć odporność i rozwiązać problem niedoborów w czasie kryzysu, a także zapewnić pomoc naukową i techniczną, w tym szkolenia, UE musi stać się bardziej suwerenna i mniej zależna od państw trzecich w odniesieniu do dostaw wyrobów medycznych dla sektora opieki zdrowotnej, o czym mowa w strategii farmaceutycznej UE.

⁽¹⁾ COTER-VII/005.⁽²⁾ COM(2020) 727 final.

Współpraca między ECDC a władzami lokalnymi

7. Uważa, że zasadnicze znaczenie ma to, by ECDC mogła współpracować bezpośrednio z poszczególnymi regionami w państwach członkowskich lub z ich grupami w celu ułatwienia analizy w razie zaistnienia konkretnych sytuacji epidemiologicznych. Współpraca ta mogłaby również obejmować wsparcie dla szkolenia wszystkich zainteresowanych stron oraz ułatwić obieg informacji i komunikacji.
8. Wzywa Komisję Europejską do przywrócenia europejskiej sieci kontroli chorób wysoce zakaźnych (EuroNHID) – współfinansowanej sieci ekspertów w dziedzinie kontroli wysoce zakaźnych chorób, pochodzących z krajowych bądź regionalnych ośrodków wyznaczonych do opieki nad pacjentami cierpiącymi na takie choroby.
9. Uważa, że konieczne jest zwiększenie inwestycji w badania naukowe w UE, biorąc pod uwagę, że przejście do bardziej odpornego społeczeństwa wymaga znacznych zmian technologicznych.
10. Odnotowuje, że na obszarach transgranicznych konieczne jest stworzenie udostępnianych między sąsiednimi krajami i regionami baz danych dotyczących terytorium transgranicznego, w których określano by dostępne zapasy medyczne i środki ochrony osobistej.
11. Uważa, że wskazane jest zaangażowanie Komisji Europejskiej we współpracy z państwami członkowskimi i regionami w stworzenie wspólnej ogólnej bazy danych dotyczących zdrowia, umożliwiającej kompleksowe rozwiązywanie wspólnych problemów i ich monitorowanie, mając na uwadze, że pandemia nie zatrzymują się na granicach i że obecne społeczeństwo jest zglobalizowane: poszczególne obszary nie są bowiem odizolowane, ich kontakty z resztą świata są nieuniknione, a drogi przenoszenia patogenów można określić wyłącznie ex post.

Konferencja w sprawie przyszłości Europy

12. Jest zdania, że konferencja w sprawie przyszłości Europy jest odpowiednią platformą do omówienia i promowania przyszłego rozwoju roli UE w dziedzinie zdrowia, aby spełnić oczekiwania obywateli i obywateli oraz poprawić skuteczność europejskich systemów opieki zdrowotnej. Postrzega za konieczne rozwinięcie wzmocnionej współpracy europejskiej z poszanowaniem zasady pomocniczości i głównej odpowiedzialności państw członkowskich zarówno w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej oraz zdrowia publicznego, jak i w ramach gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych i zarządzania kryzysowego.
13. Stwierdza, że chociaż polityka zdrowotna pozostaje podstawową kompetencją państw członkowskich, to jednak niezbędne jest podjęcie – podczas debaty o przyszłości Europy – refleksji nad poprawą koordynacji w dziedzinie zdrowia i wzmocnienia reakcji UE na poważne transgraniczne zagrożenia zdrowia, z uwzględnieniem różnorodności struktur w obszarze zdrowia na szczeblu niższym niż krajowy oraz zróżnicowania kompetencji organów ds. zdrowia w poszczególnych państwach członkowskich. Te udoskonalenia mogłyby między innymi umożliwić państwu członkowskiemu UE wspólne uznanie stanu zagrożenia zdrowia publicznego na poziomie makroregionalnym lub na poziomie Unii. Mogłyby również umożliwić zwiększenie zdolności instrumentu rescEU, w tym zdolności gromadzenia zapasów i tworzenia zespołów ratownictwa medycznego.
14. Ponieważ w wielu państwach członkowskich władze lokalne i regionalne mają istotne obowiązki i kompetencje w dziedzinie zdrowia publicznego, uważa, że KR – jako zgromadzenie przedstawicieli samorządów lokalnych i regionalnych UE – musi mieć silną reprezentację we wszystkich dyskusjach na temat kompetencji zdrowotnych na poziomie UE, między innymi w ramach konferencji w sprawie przyszłości Europy.
15. Wyraża chęć ścisłego zaangażowania się w prace Globalnego Szczytu Zdrowotnego we Włoszech w 2021 r., który umożliwi UE przeprowadzenie międzynarodowej refleksji nad sposobami zwiększenia bezpieczeństwa zdrowotnego na świecie w dobie pandemii.

Rola samorządów lokalnych i regionalnych

16. Ponownie podkreśla, że władze lokalne i regionalne znajdują się na pierwszej linii walki z pandemią COVID-19. Prowadzą one ważne działania i mają obowiązki w wielu państwach członkowskich w zakresie ochrony zdrowia obywateli: zatrudniają znaczną część pracowników służby zdrowia, finansują systemy i placówki opieki zdrowotnej i zarządzają nimi w perspektywie krótko- i długoterminowej, a także opracowują i wdrażają politykę zdrowotną oraz działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia. W związku z tym niezbędne są formy autonomii regionalnej, które umożliwiłyby szybką zmianę istniejącej struktury organizacyjnej, by móc bezzwłocznie reagować na sytuacje nadzwyczajne.

17. Zwraca uwagę, że region mogący komunikować się bezpośrednio z UE może być w stanie znaleźć najlepsze rozwiązania w krótkim czasie w celu stawienia czoła sytuacjom nadzwyczajnym oraz lepiej wykorzystać zasoby najlepiej odpowiadające jego potrzebom, ponieważ realia regionalne w poszczególnych państwach są często zróżnicowane, a potrzeby różnych regionów mogą się różnić.

18. Ubolewa, że w komunikacie nie odniesiono się niestety konkretnie do poziomu regionalnego i lokalnego jako kluczowych elementów polityki zdrowotnej, ograniczając się do dostrzeżenia roli regionów przygranicznych we współpracy transgranicznej w dziedzinie zdrowia.

19. Uważa ponadto, że niezbędna jest większa koordynacja między wszystkimi poziomami sprawowania rządów, aby zapobiec sytuacji, w której podstawowa autonomia każdego obszaru lokalnego lub regionu prowadziła do nierówności w zakresie leczenia pacjentów.

20. Podkreśla konieczność stworzenia publiczno-prywatnej sieci doskonałości, która na wypadek poważnych stanów zagrożenia zdrowia publicznego skupiałaby szpitale referencyjne specjalizujące się w działalności badawczej i leczeniu chorób zakaźnych przenoszonych drogą kropelkową, wektorową lub przez kontakt.

Wnioski z pandemii

21. Zdaje sobie sprawę, że systemy opieki zdrowotnej państw członkowskich wykazały się różnym stopniem gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych. W niektórych przypadkach nie były gotowe do stawienia czoła kryzysowi na taką skalę z powodu niewystarczających wydatków na zdrowie publiczne oraz braku personelu medycznego, podczas gdy inne wykazały się większą odpornością. Świadczy to o potrzebie umożliwienia Komisji Europejskiej dokonywania regularnej oceny przygotowania na wypadek epidemii w ścisłej współpracy z poszczególnymi państwami członkowskimi.

22. Z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji Europejskiej, aby w ramach koordynacji poddać systemy opieki zdrowotnej w państwach członkowskich testom warunków skrajnych w celu zapewnienia wdrożenia unijnego planu gotowości i reagowania. Uważa, że w testy te powinny zostać w pełni włączone, stosownie do swoich kompetencji, regiony i miasta odpowiednich państw członkowskich.

23. Wzywa do zapewnienia ciągłego rozwoju platform i aplikacji cyfrowych, w tym platformy nadzoru ustanowionej na mocy art. 14 rozporządzenia w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia. Ponadto wzywa do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w przygotowanie i monitorowanie proponowanych wiążących planów przygotowania się do kryzysów zdrowotnych i reagowania na nie, które to plany będą sporządzane na szczeblu unijnym i krajowym, a także w ich testowanie w warunkach skrajnych.

24. Zaleca, by proponowane działania w zakresie prognozowania i zaostrzone wymogi w zakresie sprawozdawczości dotyczącej danych i wyników opieki zdrowotnej obejmowały wymiar regionalny, a nie tylko krajowy.

25. Zauważa, że lokalne służby opieki zdrowotnej i socjalnej oraz placówki pośrednie odegrały kluczową rolę we wspieraniu szpitali, umożliwiając zarówno skupienie w niektórych szpitalach funkcji leczenia COVID-19, jak i przyjmowanie pacjentów z wynikiem negatywnym lub osób, które otrzymały negatywny wynik testu po uprzednim uzyskaniu wyniku pozytywnego i muszą ukończyć proces leczenia. Podkreśla potrzebę rozbudowania opieki ambulatoryjnej i lokalnej dla pacjentów przed przybyciem do szpitala i po pobycie w nim. Komisja Europejska i KR powinny odgrywać istotną rolę w rozpowszechnianiu dobrych praktyk w tej dziedzinie.

26. Zauważa, że pandemia szczególnie dotknęła najsłabsze grupy społeczne (osoby starsze, chore, dzieci i młodzież), niekiedy uwidaczniając kruchość światowego systemu społeczno-gospodarczego i podatność na trudności związane z zastosowaniem technologii (inteligentna praca, szkoła na odległość itp.). Podkreśla, że dlatego też sektory te wymagają bardziej ukierunkowanego wsparcia, również ze strony UE.

27. Uważa, że konieczne jest rozwinięcie zdolności koordynacji po zakończeniu pandemii poprzez promowanie na szczeblu lokalnym zrównoważonego trybu życia opartego na całościowej trosce o obywatelki i obywateli oraz tworzenie ram inteligentnych zachęt i norm pobudzających do postaw obywatelskich ukierunkowanych na wspólne dobro, a także je nagradzających.

28. Wzywa do wykorzystania procedury wspólnych zamówień UE do zakupu szczepionek i leków przeciwko COVID-19 oraz do ich bardziej systematycznego stosowania w celu uniknięcia konkurencji między państwami członkowskimi. Apeluje ponadto, by wykorzystano ten instrument, aby zagwarantować sprawiedliwy i przystępny cenowo dostęp do innych istotnych leków i wyrobów medycznych, zwłaszcza w przypadku nowych innowacyjnych antybiotyków, nowych szczepionek i produktów leczniczych oraz leków na choroby rzadkie.

Inwestycje w systemy opieki zdrowotnej

29. Wskazuje, że jeśli chodzi o inwestycje w systemy opieki zdrowotnej, w komunikacie wspomina się o wsparciu dla państw członkowskich na rzecz poprawy odporności, dostępności i skuteczności ich systemów opieki zdrowotnej, w powiązaniu z europejskim semestrem, tablicą wskaźników społecznych, Instrumentem na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz planami krajowymi. Stwierdza, że należy zagwarantować i/lub zwiększyć zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych we wszystkie te instrumenty i procesy zgodnie z zasadą pomocniczości.

30. Sądzi, że priorytetem strategicznym jest promowanie zdalnych usług podstawowej opieki zdrowotnej za pośrednictwem zintegrowanych zespołów specjalistów zajmujących się leczeniem i monitorowaniem pacjentów przebywających w domu, cierpiących na choroby przewlekłe i współwystępujące. Podkreśla, że dzięki telemedycynie będzie można w coraz większym stopniu przekształcać dom w miejsce opieki, co przyniesie znaczne oszczędności pod względem ekonomicznym i społecznym oraz zwiększy skuteczność terapii, profilaktyki i procesu powrotu do zdrowia.

31. Uważa, że państwa członkowskie mogą współpracować w celu zapewnienia podobnych ram umownych i wynagrodzenia dla pracowników służby zdrowia wykonujących równoważną pracę, aby nie tworzyć – w przypadku takich samych kompetencji – uprzywilejowanych obszarów, które byłyby bardziej atrakcyjne dla pracowników służby zdrowia, oraz obszarów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, które nie byłyby w stanie przyciągnąć pracowników.

32. Uważa, że sprawiedliwe płace i dodatki do wynagrodzeń pracowników służby zdrowia pracujących na pierwszej linii mają zasadnicze znaczenie dla utrzymania odporności systemów opieki zdrowotnej. Umożliwiają uznanie profesjonalizmu pracowników ochrony zdrowia oraz wyrażenie wdzięczności za ich wyrzeczenia, co w poszczególnych państwach członkowskich okazało się bardzo istotne dla utrzymania odporności systemów opieki zdrowotnej podczas pandemii.

33. Jest zdania, że specjaliści będący szczeblem pośrednim między zwykłą pomocą w zaspokojeniu potrzeb opieki osobistej a opieką pielęgniarską mogą przyczynić się do spełnienia potrzeb placówek pomocy społecznej oraz do zagwarantowania niezbędnej elastyczności świadczeń socjalno-zdrowotnych.

34. Uważa, że państwa członkowskie powinny na bieżąco oceniać struktury i umiejętności personelu, aby zapewnić opiekę nad całą ludnością i wykonywać praktyczne zadania (np. w zakresie pobierania wymazów i wykonywania szczepień) w przypadku sytuacji nadzwyczajnych o charakterze systemowym.

Strategia szczepień

35. Wzywa państwa członkowskie do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w kampanię szczepień przeciwko SARS-CoV2, tak aby przyczyniały się one do terminowego rozpowszechniania i dystrybucji szczepionek oraz dostarczały obywatelkom i obywatelom jasnych informacji rzeczowych na temat szczepionek w celu przeciwdziałania dezinformacji.

36. Popiera wymianę dobrych praktyk między władzami lokalnymi i regionalnymi w UE w zakresie przeciwdziałania oporowi przed szczepieniami oraz w celu zrozumienia przyczyn sceptycznego podejścia do szczepień zarówno wśród pracowników służby zdrowia, jak i wśród personelu opieki społecznej.

37. Jest głęboko przekonany, że umożliwienie Unii Europejskiej nabywania szczepionek w imieniu państw członkowskich było słuszną decyzją. Uważa, że aby poprawić sytuację pod względem dostępności szczepionek, leków i innych środków medycznych, UE powinna dążyć do zminimalizowania swojej zależności od państw trzecich w odniesieniu do ich produkcji. Sądzi ponadto, że przedsiębiorstwa, które opracowały szczepionki dzięki wykorzystaniu funduszy publicznych, powinny dzielić się patentami z innymi przedsiębiorstwami w celu zwiększenia zdolności produkcyjnych w Europie.

38. Uważa, że strategia dotycząca szczepionek powinna ewoluować wraz z postępami w zakresie szczepienia ludności, tak aby była ukierunkowana przede wszystkim na grupy ryzyka i kluczowe służby, takie jak pracownicy służby zdrowia i opieki społecznej, a następnie na szersze grupy, między innymi stosownie do znoszenia lokalnych ograniczeń społecznych i gospodarczych.

39. Popiera stworzenie modelu organizacyjnego, który umożliwi jak najszybsze zaszczepienie jak największej liczby osób dzięki użyciu wszystkich dawek zawartych w poszczególnych fiolkach.

Strategia zwalczania dezinformacji w dziedzinie zdrowia

40. Wzywa do podjęcia środków w celu monitorowania i zwalczania dezinformacji w dziedzinie zdrowia w sposób skoordynowany między wszystkimi państwami członkowskimi. Z uwagi na to, że w większości państw członkowskich to właśnie władze lokalne i regionalne są najbardziej bezpośrednio konfrontowane z wyzwaniami natury zdrowotnej, są one też najbardziej bezpośrednio dotknięte rozpowszechnianiem – często celowym – dezinformacji na temat zdrowia. Władze lokalne i regionalne muszą otrzymywać jednolite i skoordynowane wsparcie, aby móc skutecznie zwalczać dezinformację.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Impuls dla gospodarki neutralnej dla klimatu: Strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego

(2021/C 300/11)

Sprawozdawca:	Gunārs ANSINŠ (LV/RE), radny miasta Lipawa (Liepāja)
Dokumenty źródłowe:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Impuls dla gospodarki neutralnej dla klimatu: strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego” COM(2020) 299 final Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia UE mająca na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości” COM(2020) 741 final Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący strategii UE na rzecz ograniczenia emisji metanu COM(2020) 663 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Utrzymanie dostaw energii elektrycznej, elektroenergetyczne połączenia międzysystemowe UE i transformacja energetyczna

1. Podkreśla, że obecny kryzys uwypuklił potrzebę zapewnienia ciągłości dostaw energii, w tym energii elektrycznej, we wszystkich regionach Europy, także w sytuacjach, w których mogłoby dojść do zakłóceń w globalnych łańcuchach dostaw.
2. Uważa, że w Europie występują ogromne różnice w charakterystyce energetycznej regionów pod względem zapotrzebowania na energię elektryczną, potencjału wytwarzania energii elektrycznej i dostępnej infrastruktury, w tym w granicach tego samego kraju, oraz że oprócz międzynarodowych połączeń międzysystemowych należy podjąć dodatkowe wysiłki na rzecz rozwoju międzyregionalnej infrastruktury wewnątrzkrajowej, w szczególności w celu zapewnienia transferu energii odnawialnej z regionów posiadających dużą ilość zasobów. Jest także zdania, że wspomniana infrastruktura powinna opierać się na kompleksowej wizji europejskiej, gdyż przyczynia się do spójności europejskiego rynku energii elektrycznej.
3. Podkreśla również znaczenie wzmocnienia współpracy transnarodowej w celu wspólnego wdrażania projektów energetycznych i rozwoju transgranicznych elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych z myślą o zrekompensowaniu potencjalnych niedoborów energii elektrycznej w okresach szczytowego zapotrzebowania. Nie można jednak przekraczać krajowych minimalnych poziomów bezpieczeństwa mocy elektrowni.
4. Zwraca uwagę, że UE obecnie pokrywa z importu 58 % swoich potrzeb energetycznych, głównie w postaci ropy naftowej i gazu ziemnego. Przejście na czystą energię zmniejszy zależność UE od paliw kopalnych i ich import. Przyczyni się do tego unijna strategia dotycząca integracji systemu energetycznego, która pomoże także osiągnąć cele w zakresie energii i klimatu. Wskutek przejścia na czystą energię oraz dzięki środkom w zakresie efektywności energetycznej Unia jako całość będzie zużywać mniej energii, w coraz większym stopniu korzystać z krajowych zasobów odnawialnych, bardziej skoncentrować się na produkcji i konsumpcji własnej oraz na społecznościach energetycznych i stopniowo dywersyfikować import energii. Te oszczędności energii, dywersyfikacja i lokalna produkcja energii powinny zwiększyć odporność gospodarki europejskiej oraz zmniejszyć zależność od źródeł zewnętrznych.

5. Zwraca uwagę na znaczenie czystego wodoru, przede wszystkim ze źródeł odnawialnych, dla dalszej integracji i dekarbonizacji systemu energetycznego, co podkreślono w strategii integracji unijnego systemu energetycznego. Wzywa do szybkiego wdrożenia strategii UE w zakresie wodoru i odsyła do swojej opinii w sprawie czystego wodoru. Oczekuje zapowiedzianego przez Komisję Europejską pakietu „Gotowi na osiągnięcie celu 55 proc.” oraz zbliżającego się przeglądu rynku gazu w UE, aby spełnić wymogi stawiane w niniejszej opinii i wspierać integrację sektorową.

6. Podkreśla znaczenie umożliwienia i promowania różnorodnych rozwiązań i kombinacji systemów energetycznych, z uwzględnieniem rozwoju technologicznego i różnych warunków w regionach UE pod względem klimatu, geografii, infrastruktury, systemów energetycznych itd. Ramy regulacyjne UE powinny być w miarę możliwości neutralne pod względem technologicznym w odniesieniu do redukcji emisji i zrównoważonego rozwoju; należy rozważyć wszelkie istniejące rozwiązania alternatywne, zwłaszcza dostępne na szczeblu lokalnym. Trzeba również unikać nadmiernej regulacji i większych obciążeń administracyjnych w odniesieniu do zrównoważonych i bezpiecznych rozwiązań oraz skupić się na zmniejszeniu ubóstwa energetycznego rodzin. Produkcja energii z wykorzystaniem rozszczepienia jądrowego nie spełnia kryterium zrównoważonego rozwoju.

7. Jest głęboko zaniepokojony budową gazociągu Nord Stream 2, który zagraża europejskiemu bezpieczeństwu energetycznemu, zwiększa zależność UE od Federacji Rosyjskiej i pomija interesy wielu krajów z UE i spoza niej, a ponadto – w świetle celów UE dotyczących obniżenia emisyjności – staje się przestarzały już praktycznie na samym początku. Popiera stanowisko Parlamentu Europejskiego, że należy bezzwłocznie zaprzestać realizacji tego projektu politycznego.

8. Przypomina pięć wymiarów realizacji unii energetycznej – zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, wzmocnienie wewnętrznego rynku energii, zwiększenie efektywności energetycznej, ograniczenie emisji CO₂ („dekarbonizacja gospodarki”), wspieranie badań naukowych i innowacji w sektorze energetycznym. Priorytetem musi być bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej, aby zapewnić ciągłość funkcjonowania infrastruktury krytycznej we wszystkich regionach, zwłaszcza w przypadku potencjalnych kryzysów, także energetycznych. W tym kontekście obok wystarczających i elastycznych zdolności produkcji potrzebne są lokalne rozwiązania w zakresie wytwarzania, magazynowania i elastyczności, aby zapewnić rozwiązania dla każdego zaludnionego obszaru na wypadek awarii i wyłączeń bądź sytuacji kryzysowej, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych, o niskiej gęstości zaludnienia oraz w regionach z odizolowanymi systemami energetycznymi. Jednocześnie należy podkreślić, że niezbędna jest modernizacja przesyłu energii elektrycznej. Rozwijając stabilne elektroenergetyczne połączenia międzysystemowe między wszystkimi regionami UE, trzeba koncentrować się na usuwaniu barier fizycznych, aby zapewnić prawdziwą integrację systemu elektroenergetycznego. Zsynchronizowane połączenia międzysystemowe kilku krajowych systemów energetycznych przyczyniają się do znacznego obniżenia kosztów operacyjnych systemu energetycznego i zwiększenia bezpieczeństwa, gdyż ograniczają potencjalny negatywny wpływ lokalnych awarii na stabilność systemu energetycznego oraz ułatwiają utrzymanie podstawowych parametrów eksploatacyjnych systemu energetycznego, takich jak częstotliwość sieci.

9. Podkreśla, że szczególnie istotne są także efektywność i opłacalność zarządzania systemem elektroenergetycznym oraz lokalne rozwiązania w zakresie produkcji i magazynowania energii (efektywne pod względem kosztów baterie, elektrownie szczytowo-pompowe i inne rozwiązania) i dzielona konsumpcja własna.

Szczególna rola władz lokalnych i regionalnych

10. Zwraca uwagę, że strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego jest ważna dla ożywienia gospodarczego jednostek samorządu lokalnego i regionalnego, zwłaszcza po kryzysie związanym z COVID-19. W procesie przechodzenia na bardziej zintegrowany system energetyczny głównym celem władz lokalnych i regionalnych powinna być efektywność energetyczna, z uwzględnieniem szerszego kontekstu, w szczególności regionów słabiej rozwiniętych i ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Większa efektywność energetyczna prowadzi do zmniejszenia ogólnych potrzeb inwestycyjnych i obniżenia kosztów produkcji i zużycia energii oraz kosztów infrastruktury energetycznej. Ogranicza również związaną z tym eksploatację gruntów i materiałów, degradację środowiska i utratę różnorodności biologicznej. Integracja systemów może przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej w jednostkach samorządu lokalnego i regionalnego dzięki temu, że dostępne zasoby będą wykorzystywane do przechodzenia na bardziej efektywne technologie energetyczne.

11. Jest zdania, że władze lokalne i regionalne powinny promować zarówno zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, jak i poprawę polityki i działań, zwłaszcza tych dotyczących ogrzewania i chłodzenia oraz transportu. Ponadto należy opracować jaśniejszy plan oszczędności energii, w szczególności w odniesieniu do transportu i budynków.

12. Zaznacza, że transport odpowiada za około 30 % zużycia energii końcowej w Unii Europejskiej i zależy przede wszystkim od produktów ropopochodnych, a jego dekarbonizacja wymaga większej dywersyfikacji zużycia końcowego, zarówno poprzez dywersyfikację samych środków transportu, jak i poprzez wytwarzanie nowych nośników energii jako paliwa. Nie wolno przy tym odrzucić żadnego rozwiązania technologicznego z nieuzasadnionych powodów. Uważa ponadto za konieczne rozwinięcie niezbędnej infrastruktury energetycznej, by w ten sposób przyczynić się w znacznym stopniu do zmniejszenia zależności energetycznej od państw trzecich i tym samym do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Europy.

13. Zwraca uwagę, że budynki odpowiadają za 40 % zużycia energii w Europie i w związku z tym systematyczny plan zmniejszenia zużycia energii i promowania wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach może znacznie przyczynić się do zmniejszenia zależności energetycznej od państw trzecich, a tym samym do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Europy.

14. Zaznacza, że inwestycje mające na celu poprawę charakterystyki energetycznej budynków powinny być wspierane odpowiednim budżetem, aby wspomagać obywateli w tych przynoszących istotne korzyści inwestycjach. Odnotowuje ponadto, że władze lokalne powinny być zaangażowane w planowanie i zarządzanie tymi zasobami.

15. Wzywa Komisję, by w jak największym stopniu wspierała analizę opcji renowacji budynków, w przypadkach gdy istnieją ograniczenia związane z ochroną krajobrazów kulturowych lub historycznej Baukultur, i zadbała w ten sposób o to, by w budynkach tych, przy przestrzeganiu istniejących wymogów, możliwe było wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych. Apeluje ponadto, by aby aspekt ten stał się jednym z fundamentów nowego europejskiego Bauhausu.

Rozwój infrastruktury regionalnej poprzez bardziej zróżnicowane ścieżki rozwoju regionów

16. Uważa, że przy integracji systemu energetycznego zasadnicze znaczenie ma ocena wpływu środków na wzrost gospodarczy w poszczególnych regionach, a w szczególności na realizację celów polityki spójności określonych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Tylko w ten sposób da się osiągnąć zrównoważony rozwój i prawdziwą konkurencję na otwartym rynku. Niestety utrudnieniem są m.in. znaczne różnice w cenach energii dla odbiorców końcowych.

17. Uważa, że należy wziąć pod uwagę dodatkowe wysiłki, jakie są niezbędne w regionach najbardziej oddalonych w celu pokonania barier technicznych związanych z systemami niepołączonymi we wzajemnej sieci, bez dostępu do wewnętrznego rynku energii i bez związanych z tym usług. Oznacza to ogromne inwestycje w infrastrukturę energetyczną (moc rezerwowa, sieci przesyłowe, w tym kable podmorskie między wyspami, systemy magazynowania energii, inteligentne sieci i logistyka w zakresie dostępu, transportu i magazynowania paliw powodujących mniejsze zanieczyszczenie), które jako całość mogą zagwarantować bezpieczeństwo i jakość dostaw energii oraz integrację miejscowych zasobów, zwłaszcza różnych źródeł odnawialnych.

18. Nie kwestionując ważności innowacyjnych rozwiązań, zwraca uwagę, że przy integracji systemu energetycznego należy koncentrować się na rozbudowie istniejącej podstawowej infrastruktury regionalnej, której mocne strony i korzyści udowodniono w praktyce. Ze względu na bardzo zróżnicowane regionalne warunki klimatyczne i infrastrukturalne należy poszukiwać kreatywnych i inteligentnych rozwiązań dla najsłabszych elementów istniejącej podstawowej infrastruktury regionalnej. Nie należy zatem forsować, by we wszystkich regionach budynki były ogrzewane w większym stopniu energią elektryczną, skoro niektóre kraje dysponują dobrze rozwiniętą siecią ciepłowniczą. Przykładem może być Łotwa, gdzie ponad 70 % mieszkańców jest zaopatrywanych przez systemy ciepłownicze. Na Łotwie ilość energii dostarczanej w ten sposób jest zbliżona do zużycia energii elektrycznej. System ciepłowniczy może wnieść swój wkład, zapewniając magazynowanie energii i wytwarzanie energii elektrycznej oraz wykorzystując zasoby energetyczne, których nie można eksploatować na poziomie budynków. W przypadku systemów ogrzewania lokalnego i dalekiego zasięgu oraz sieci ciepłowniczych należy również wdrożyć stopniowe przejście na odnawialne źródła energii.

Opłacalność dla obywateli i przedsiębiorstw

19. Podkreśla, że przy dalszym rozwijaniu systemu energetycznego należy stale oceniać, czy umożliwia się w ten sposób przedsiębiorstwom i obywatelom zmniejszenie kosztów. Zasada „efektywność energetyczna przede wszystkim” powinna mieć na celu zarówno ograniczenie wpływu na klimat i zwiększenie zasobooszczędności zintegrowanych systemów dostaw

energii, jak i poprawę efektywności wykorzystania energii przez odbiorców końcowych. Jednocześnie trzeba zadbać o to, by transformacja nie odbywała się kosztem interesów konsumentów. Wysiłki na rzecz lepszej efektywności energetycznej nie powinny generować wyższych cen energii ani innych kosztów dla obywateli, obywateli i przedsiębiorstw bez odpowiedniej rekompensaty.

20. Uważa, że cel redukcji emisji gazów cieplarnianych powinien być realizowany w sposób najkorzystniejszy i najskuteczniejszy z punktu widzenia danego państwa członkowskiego, a zwłaszcza jego grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. W przyszłym przedstawieniu na odnawialne źródła energii ważne jest również, aby pamiętać o prerogatywach każdego państwa członkowskiego oraz wszystkich władz regionalnych i lokalnych do określania swojego koszyka energetycznego i swojej ogólnej struktury zaopatrzenia w energię.

21. Podkreśla, że zarówno w kontekście prawodawstwa UE, jak i w kontekście przyszłych prac Komisja powinna kompleksowo działać na rzecz do poprawy poziomu wiedzy i informowania społeczeństwa w UE na temat wykorzystywania technologii energii ze źródeł odnawialnych oraz wspierania wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, ponieważ sprzeciw opinii publicznej wobec niektórych odnawialnych źródeł energii lub sposobów ich produkcji oraz przepisy, które nie są dopasowane do rozwoju technologicznego, stanowią główne przeszkody dla rozwoju energii odnawialnej. Trzeba nie tylko podnosić świadomość społeczności lokalnych, ale także informować o tym, że to właśnie im energia ze źródeł odnawialnych przynosi praktyczne korzyści.

22. Stwierdza, że szczególną uwagę należy zwrócić na rozwiązania pozwalające wyeliminować znaczne różnice w cenach energii (w tym wszystkich powiązanych kosztach) dla odbiorców końcowych na rynku wewnętrznym UE. Również zwiększone wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w systemie energetycznym należy oceniać pod kątem kosztów ponoszonych przez odbiorców końcowych. W tej dziedzinie wciąż jeszcze istnieje ogromny potencjał opracowywania innowacyjnych i opłacalnych dla odbiorców rozwiązań.

W kierunku neutralności klimatycznej do 2050 r.

23. Przypomina, że należy wziąć pod uwagę dodatkowe wysiłki regionów o odizolowanych systemach elektroenergetycznych, dla których nie są jeszcze dostępne innowacyjne rozwiązania technologiczne umożliwiające wzajemne połączenia z innymi zintegrowanymi sieciami. Przykładem są tu regiony najbardziej oddalone, gdzie należy rozważyć alternatywne rozwiązania, które jako całość mogą zagwarantować bezpieczeństwo i jakość dostaw energii przy jednoczesnym osiągnięciu neutralności klimatycznej.

24. Uważa, że neutralność klimatyczną czy neutralność pod względem emisji gazów cieplarnianych można do 2050 r. osiągnąć jedynie poprzez połączenie wysiłków na rzecz oszczędności energii, efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i wykorzystania ciepła odpadowego. Aby ograniczyć emisje gazów cieplarnianych we wszystkich sektorach, trzeba, poza zwiększeniem efektywności energetycznej i wspieraniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii, rozbudować powiązania z infrastrukturą podstawową.

25. Zwraca uwagę, że jeżeli cała Europa ma do 2050 r. osiągnąć cel neutralności klimatycznej, to mniej istotne jest, o ile procent zwiększy się udział zielonej energii w całkowitym zużyciu energii w systemie energetycznym danego regionu. Niezbędne są natomiast konkretne plany dotyczące tego, jak każdy region z osobna ma przyczynić się do realizacji wspólnego uzgodnionego celu UE, czyli jaki ma być udział zielonej energii w ogólnym zużyciu energii w każdym z regionów. Biorąc pod uwagę dotychczasowe dokonania⁽¹⁾, oczywiste jest, że poszczególne państwa członkowskie i regiony, aby zintegrować system energetyczny, będą musiały podejmować bardzo różne działania. W niektórych regionach potrzebne będą wysiłki, aby zwiększyć udział zielonej energii w zużyciu energii. W przypadku innych regionów wyzwaniem będzie podjęcie niezbędnych środków, by zwiększyć efektywność energetyczną, a w jeszcze innych – poprawa podstawowej infrastruktury. Dlatego regionalne podejście podczas lokalnego wdrażania strategii UE dotyczącej integracji systemu energetycznego jest warunkiem stworzenia gospodarki neutralnej dla klimatu.

Perspektywy dla technologii energii z morskich źródeł odnawialnych

26. Przyjmuje z zadowoleniem „Strategię UE mającą na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości”, którą ocenia jako realistyczną. Podkreśla, że potrzebne są konkretne plany, aby można było zwiększyć moc odnawialnych źródeł energii, w tym moc zainstalowaną morskiej energii wiatrowej. Osiągnięcie celów w zakresie klimatu na lata 2030 i 2040 wymaga terminowego rozwoju ugruntowanych

⁽¹⁾ Eurostat, „Share of renewable energy in the EU up to 19,7 % in 2019”, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20201218-1>.

i opłacalnych odnawialnych źródeł energii, takich jak energia wiatrowa na lądzie i energia słoneczna. Państwa członkowskie potrzebują rozwoju energii ze źródeł odnawialnych, aby osiągnąć cel dotyczący zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń i neutralność klimatyczną do 2050 r. Rozwój ten jest zatem ważnym czynnikiem przy produkcji wodoru z odnawialnych źródeł energii na potrzeby dekarbonizacji sektorów, w których trudno jest ograniczyć emisje.

27. Podziela pogląd, że należy zapewniać specjalne wsparcie dla nowych technologii energii ze źródeł odnawialnych (takich jak energia wodna, geotermalna, słoneczna, pływy, fale i pływające morskie farmy wiatrowe, pływające instalacje fotowoltaiczne, produkcja wodoru ze źródeł morskich). Przy tym odpowiednie rozwiązania technologiczne powinny też przyczyniać się do godzenia ze sobą celów gospodarczych i środowiskowych UE. Podkreśla, że jednocześnie potrzebny jest jasny plan dalszego rozwoju sieci i infrastruktury związanej z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych, jak sieci przesyłu energii z morskich źródeł odnawialnych i instalacje wytwarzania energii na morzu bezpośrednio przyłączone do transgranicznych połączeń międzysystemowych. Wytwarzanie energii z morskich źródeł odnawialnych w połączeniu z transgranicznym przesyłem energii przyniosłoby znaczne oszczędności w zakresie kosztów i wykorzystania przestrzeni morskiej. Nie może to jednak ograniczać rybołówstwa i transportu wodnego.

28. Mając na uwadze różnorodność biologiczną, apeluje o jasne i praktyczne wymogi dotyczące wykorzystywania morskich odnawialnych źródeł energii. Cele dotyczące zielonej energii i różnorodności biologicznej nie powinny być postrzegane jako sprzeczne. Trzeba raczej znaleźć konkretne sposoby ich realizacji, aby móc przyspieszyć wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł oraz zagwarantować takie konkretne planowanie przestrzenne obszarów morskich, które nie tylko będzie zgodne z potrzebami różnorodności przyrodniczej i będzie powodować mniej szkód dla morskiej fauny i flory, ale również będzie odpowiadać pragnieniom obywateli dotyczącym zachowania krajobrazu morskiego, stale rosnącemu potencjałowi ekoturystyki oraz wymogom dotyczącym atrakcyjności środowiska naturalnego.

29. Przypomina o potencjale wysp i regionów najbardziej oddalonych w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych, która mogłaby odegrać zasadniczą rolę w przechodzeniu tych regionów na gospodarkę neutralną dla klimatu i która mogłaby przynieść korzyści przemysłowi, gospodarce i społeczeństwu w całej UE.

30. Zwraca uwagę, że wykorzystanie energii ze źródeł morskich może przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy lub przekwalifikowania większej liczby pracowników. Nie powinno jednak ograniczać istniejących form zatrudnienia i oferowanych przez nie możliwości. Należy koniecznie zadbać o przekwalifikowanie siły roboczej, przy czym dalsze kształcenie musi być zgodne z konkretnymi potrzebami branży energii z morskich źródeł odnawialnych.

31. Apeluje, by w strategii UE dotyczącej energii z morskich źródeł odnawialnych przypisać szczególną rolę portom. Należy je zmodernizować i powinny one móc skorzystać z nowych możliwości biznesowych dotyczących montażu, produkcji i konserwacji instalacji wykorzystujących energię ze źródeł morskich.

32. Przyjmuje z zadowoleniem pogląd Komisji, że w celu osiągnięcia rozbudowy zaproponowanej w „Strategii UE mającej na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości” wszystkie zainteresowane strony – państwa członkowskie, władze lokalne i regionalne, obywatelki i obywatele UE, partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe – muszą ze sobą współpracować. Podkreśla, że w celu zapewnienia stałego i coraz większego postępu w dziedzinie energii z morskich źródeł odnawialnych niezbędna jest jasność i pewność prawa, ponieważ inwestycje są na ogół wysoce kapitałochłonne, zwłaszcza w początkowej fazie projektów.

Strategia UE na rzecz ograniczenia emisji metanu – nowe możliwości

33. Zauważa, że zgodnie z unijną strategią na rzecz ograniczenia emisji metanu UE przyczynia się jedynie do 5 % globalnych emisji metanu. W związku z tym nawet najbardziej ambitne plany UE dotyczące ograniczenia emisji metanu miałyby jedynie niewielki wpływ na redukcję globalnych emisji gazów cieplarnianych. Przywóz na rynek wewnętrzny powinien być dozwolony jedynie z państw (lub ich części), które stosują takie same normy redukcji emisji gazów cieplarnianych jak UE. Jest to jedyny sposób, aby zagwarantować, że unijne cele klimatyczne nie osłabią globalnej konkurencyjności UE i jej przedsiębiorstw.

34. Wzywa do szybszego wykrywania wycieków emisji metanu, zarówno za pośrednictwem programu Copernicus, jak i innych instrumentów, jeżeli program Copernicus nie jest w stanie dostarczyć wystarczających danych. Kluczowe znaczenie ma dokładne określenie, gdzie uwalniane są duże ilości metanu w państwach trzecich. Informacje te muszą zostać podane do wiadomości publicznej, tak aby obywatele UE mogli podejmować świadome decyzje o zakupie towarów wyprodukowanych w takich miejscach. Według „World Energy Outlook” Międzynarodowej Agencji Energetycznej instalacje

naftowe i gazowe na całym świecie emitują bardzo różne ilości metanu. W tej dziedzinie istnieje więc znaczny potencjał ograniczenia emisji metanu. W związku z tym wzywa zarówno do unikania wycieku metanu w łańcuchach produkcji, transportu i recyklingu w UE, jak i do zapobiegania importowi paliw kopalnych, w przypadku których dochodzi do wycieku metanu podczas wydobycia, przetwarzania i transportu.

35. Zwraca uwagę, że zgodnie ze strategią UE na rzecz ograniczenia emisji metanu około 41 % światowych emisji metanu pochodzi ze źródeł naturalnych (biogenicznych), takich jak tereny podmokłe lub pożary roślinności. Zapobieganie pożarom roślinności i ich skuteczne zwalczanie w UE powinno stać się celem priorytetowym. Nie tylko wpływają one na globalne ocieplenie, ale mogą także znacznie szkodzić przyrodzie, ludziom i przedsiębiorstwom w Europie. KR wzywa również do rozważenia, w jakim stopniu UE mogłaby skuteczniej przyczyniać się do zapobiegania pożarom lasów i ich gaszenia w państwach trzecich, w których co roku palą się znaczne obszary leśne.

36. Jednocześnie wzywa do dopilnowania, aby cele w zakresie redukcji emisji metanu nie osłabiały konwergencji regionów europejskich i nie zwiększały dysproporcji społeczno-gospodarczych między regionami europejskimi.

37. Wzywa w kontekście WPR (wspólnej polityki rolnej) do podjęcia skutecznych działań na rzecz ograniczenia emisji metanu z rolnictwa. Wkład w ten proces w kontekście nowych ekoprogramów mogą wnieść zarówno systemy niskonakładowe, takie jak wypas, jak i środki ochrony gleby.

38. Wzywa do zwrócenia większej uwagi na producentów europejskich przy opracowywaniu technologii i ich wykorzystaniu, tak aby cele w zakresie redukcji emisji metanu nie prowadziły do jeszcze wyższych kosztów dla obywateli i przedsiębiorstw, zwłaszcza rolników i hodowców. Jednocześnie należy zadbać o to, by zmniejszenie emisji metanu z rolnictwa i hodowli nie doprowadziło do wzrostu cen żywności.

Wnioski

39. Podkreśla, że oprócz wykorzystania nowych możliwości związanych z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych nadal ważne jest zadbanie przede wszystkim o rozbudowę sieci europejskiej i podłączenie każdego regionu do wspólnej europejskiej sieci energetycznej. Dzięki temu zasoby odnawialne dostępne w różnych lokalizacjach będą mogły lepiej się uzupełniać. Pilne są również minimalne normy bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej i utrzymania stabilności sieci.

40. Zwraca uwagę, że koniecznie trzeba uwzględnić istniejące dysproporcje regionalne, a zwłaszcza sytuację na obszarach wiejskich i słabo zaludnionych, i wspierać także racjonalne pod względem kosztów rozwiązania, dzięki którym będzie można zagwarantować, że Europejczycy obywatele i przedsiębiorstwa, a zwłaszcza grupy społeczne znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, nie będą ponosili kosztów ograniczenia zużycia energii. Należy przy tym unikać pogorszenia ubóstwa energetycznego grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

41. Zauważa, że pandemia COVID-19 dodatkowo uwypukla potrzebę przeprowadzenia transformacji energetycznej, która przyczyni się do większej zgodności społeczeństwa i gospodarki z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz zapewni każdemu regionowi europejskiemu zdolność do świadczenia podstawowych usług w sytuacjach kryzysowych. Transformacja musi być sprawiedliwa, stopniowa i nieodwracalna, ponieważ krótkoterminowe, niezrównoważone rozwiązania mogą przynieść raczej szkody niż korzyści.

42. Podkreśla potrzebę bardziej systematycznego angażowania władz lokalnych i regionalnych w proces decyzyjny w kontekście transformacji energetycznej. Należy zadbać o to, by zainteresowane władze lokalne i regionalne były zaangażowane w przygotowywanie krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu, w stosownych przypadkach w ramach wielopoziomowego dialogu na temat klimatu i energii. KR ponawia swój apel do państw członkowskich i Komisji o ustanowienie stałej platformy wielopoziomowego dialogu na temat energii. Mogłoby to sprzyjać aktywnemu zaangażowaniu władz lokalnych i regionalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron w proces kształtowania transformacji energetycznej. KR zwraca uwagę, że dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001⁽²⁾ w sprawie odnawialnych źródeł energii stanowi bardzo dobrą podstawę dla społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej. Wzywa się państwa członkowskie do transpozycji tej dyrektywy w celu zwiększenia udziału obywateli w obywatelskich społecznościach energetycznych.

⁽²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

43. Zwraca uwagę, że aby osiągnąć nowe cele, niezbędna jest współpraca z władzami lokalnymi i regionalnymi w zakresie kształtowania i wdrażania polityki oraz dbanie o to, by obywatele i przedsiębiorstwa byli odpowiednio informowani i uświadamiani. Jest to podstawą kształtowania naszej przyszłości w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

44. Podkreśla, że z uwagi na znaczenie udziału obywateli i obywateli nie wolno zapomnieć, iż udane wdrożenie strategii UE dotyczącej integracji systemu energetycznego nie jest możliwe bez inicjatyw promujących oddolny przepływ informacji, wymianę informacji i edukację na szczeblu lokalnym. KR zauważa, że odpowiednie zaangażowanie zainteresowanych stron ułatwi nie tylko społeczną akceptację polityk, ale także kompleksową i przejrzystą ocenę poczynionych postępów.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027

(2021/C 300/12)

Sprawozdawczyni generalna:	Gillian COUGHLAN (IE/Renew Europe), członkini rady hrabstwa Cork
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027. Nowe podejście do kształcenia i szkolenia w epoce cyfrowej” COM(2020) 624

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Zauważa, że ograniczenia społeczne nałożone w związku z pandemią COVID-19 stymulują i przyspieszają wejście współczesnego społeczeństwa w „erę cyfrową” w edukacji.
2. Wzywa jednak do uwzględnienia faktu, że kiedy wspominamy o kształceniu i szkoleniu, odnosimy się do rozwijania myślenia krytycznego u małych dzieci, u łatwo ulegających wpływom nastolatków i kierujących się ciekawością dorosłych, do upodmiotowienia – dzięki umiejętnościom materialnym i intelektualnym – handlowców, specjalistów, pracowników fizycznych, osób zajmujących się konserwacją, pracowników sektora usług, przedsiębiorców i rolników – krótko mówiąc, zawsze odnosimy się do ludzi.
3. Ostrzega, że w tym momencie ważne jest dokonanie rozróżnienia między edukacją cyfrową a uczeniem się przez internet lub na odległość, które zostało narzucone pośpiesznie podczas pierwszego okresu obowiązywania środków izolacji nałożonych na społeczeństwo i które zostało dostosowane podczas kolejnych takich okresów. Dzisiejsza rzeczywistość nie jest zgodna z europejską wizją edukacji cyfrowej.
4. Zgadza się, że kryzys związany z pandemią COVID-19 zwrócił uwagę na kluczowe czynniki umożliwiające skuteczne kształcenie i szkolenie cyfrowe, a jednocześnie przyspieszył tempo tej zmiany i uwypuklił mocne i słabe strony edukacji cyfrowej, a także jej możliwości i ograniczenia.
5. Przypomina, że choć organizacja systemów kształcenia należy do kompetencji krajowych – bez uszczerbku dla wewnętrznego podziału kompetencji w każdym państwie członkowskim – to nowe wyzwania wymagają zwiększonej koordynacji na poziomie europejskim lub intensywniejszej polityki wsparcia w ramach europejskiego obszaru edukacji poprzez wykorzystanie międzynarodowych standardów technologicznych oraz strategii i zaleceń samej UE.
6. Przypomina ⁽¹⁾, że wsparcie władz lokalnych i regionalnych dla edukacji i włączenia cyfrowego ma kluczowe znaczenie zarówno dla uczniów i studentów, jak i dla obywateli.
7. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Unii Europejskiej na rzecz zwiększenia umiejętności cyfrowych obywateli europejskich w ciągu ostatnich dwudziestu lat, których kulminacją jest Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027, a także cel, jakim jest świadczenie wysokiej jakości, dostępnego, skutecznego i angażującego kształcenia sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy jednoczesnym uwzględnieniu metodyki związanej z nauczaniem na odległość i zajęciami online oraz metodyki mieszanej.
8. Podkreśla znaczenie koncepcji spójności cyfrowej, przedstawionej w opinii „Cyfrowa Europa dla wszystkich” ⁽²⁾, jako ważnego dodatkowego wymiaru tradycyjnej koncepcji spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej określonej w Traktacie UE. Wzywa do rozszerzenia jej na sferę edukacyjną i do uwzględnienia jej w kolejnych zmianach Traktatu. Jest to niezbędny krok w celu sprostania wyzwaniom społecznym w świetle stale rosnących potrzeb w zakresie cyfryzacji, przy jednoczesnym zadbanie o to, by nie zostawić żadnej osoby ani żadnego regionu poza nawiasem działań.

⁽¹⁾ Opinia KR-u „Utworzenie europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.”, marzec 2021 r.

⁽²⁾ COR-2019-03332, opinia KR-u „Cyfrowa Europa dla wszystkich: wdrożenie w terenie inteligentnych rozwiązań sprzyjających włączeniu społecznemu”, przyjęta w październiku 2019 r.

Umiejętność cyfrowe dla wszystkich

9. Jest świadomy, że znaczenie umiejętności cyfrowych wykracza poza rynek pracy i odgrywa coraz ważniejszą rolę w życiu prywatnym i publicznym naszych obywateli, zwłaszcza w odniesieniu do uczenia się, dostępu do informacji i produktów, a także usług publicznych i prywatnych, włączenia społecznego, wypoczynku i wielu innych codziennych zastosowań.

10. Zaleca, aby plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej opierał się na najlepszych praktykach stosowanych w innych sektorach, np. w biznesie, przy jednoczesnym zachowaniu specjalistycznej wiedzy pracowników sektora edukacji oraz ważnego międzyosobowego zaangażowania w klasie.

11. Jest przekonany, że konieczne jest zadbanie o to, by edukacja cyfrowa trafiała również do najsłabszych osób i grup społecznych i stała się czynnikiem sprzyjającym spójności społecznej. Unia Europejska musi dołożyć wszelkich starań, aby stworzyć społeczeństwo, w którym uczestniczyć będą mogli wszyscy, niezależnie od wieku, płci, pochodzenia społecznego czy etnicznego oraz zdolności fizycznych i intelektualnych.

12. Ostrzega ponadto, że łączność między placówkami edukacyjnymi na obszarach wiejskich, oddalonych i wyspiarskich będzie miała kluczowe znaczenie dla przezwyciężenia różnic wynikających z rozproszenia lub izolacji ludności względem wielkich miast, i podkreśla, że w ramach Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej i środków krajowych na rzecz jego wdrożenia należy odpowiednio zająć się przepaścią cyfrową między dużymi miastami a obszarami wiejskimi, oddalonymi i wyspiarskimi.

13. Wzywa Komisję Europejską do aktywnego propagowania praw osób z niepełnosprawnościami do edukacji cyfrowej sprzyjającej włączeniu społecznemu, a także wzywa Komisję i państwa członkowskie do określenia elementów edukacji cyfrowej opracowanych dla osób z niepełnosprawnościami i dostosowanych do ich potrzeb oraz do dokonywania odpowiednich inwestycji i dzielenia się informacjami. Należy też uwzględnić potrzeby słabszych grup dotyczące kształcenia i umiejętności, zapewniając równy dostęp do wysokiej jakości kształcenia podstawowego.

14. Ważne jest również uwzględnienie potrzeb mniejszości narodowych oraz umożliwienie tworzenia i dostępu do treści zgodnych z ich prawem do nauki w języku ojczystym.

Połączenie edukacji cyfrowej i transformacji cyfrowej

15. Zwraca uwagę, że społeczeństwo oraz europejska i światowa gospodarka będą teraz poszukiwały osób o umiejętnościach i zdolnościach umożliwiających stanie się architektami, budowniczymi i naturalnymi członkami nowego świata cyfrowego, i podkreśla związaną z tym potrzebę inwestowania w określenie, nauczanie i nabywanie podstawowych i zaawansowanych umiejętności cyfrowych.

16. Ubolewa, że nawet 35 % osób aktywnych zawodowo w Europie nie posiada dzisiaj podstawowych umiejętności cyfrowych⁽³⁾ – choć wskaźnik ten stopniowo rośnie – podczas gdy 90 % miejsc pracy wymaga obecnie co najmniej minimalnego poziomu umiejętności cyfrowych. Wraz z przewidywaną transformacją cyfrową znacznie wzrośnie liczba i poziom niezbędnych podstawowych umiejętności cyfrowych.

17. Jest głęboko zaniepokojony faktem, że istnieje wyraźna przepaść w zakresie podstawowych umiejętności cyfrowych między pracownikami a bezrobotnymi, osobami starszymi i dorosłymi o niższym poziomie wykształcenia⁽⁴⁾ oraz że wyraźnie rosną różnice w edukacji cyfrowej między kobietami a mężczyznami. Zachęcanie dziewcząt do podejmowania studiów w dziedzinie nauk ścisłych, technologii, inżynierii, (sztuki) i matematyki (STE(A)M) w celu zniwelowania przepaści cyfrowej między kobietami a mężczyznami będzie krokiem we właściwym kierunku. Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie do wykorzystania wdrożenia Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, programu „Cyfrowa Europa”, Erasmus+, programu „Horyzont Europa” i Europejskiego Funduszu Społecznego do promowania udziału kobiet w naukach STE(A)M i do zapewnienia, aby luka ta została zmniejszona dzięki wsparciu dla podmiotów świadczących usługi w zakresie edukacji cyfrowej.

18. Jest również zaniepokojony istnieniem wyraźnej przepaści cyfrowej na obszarach wiejskich, w całej społeczności edukacyjnej (nauczyciele, uczniowie i rodziny). Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie, aby wykorzystywały wdrażanie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w celu zagwarantowania, że finansowanie zmniejszy tę lukę poprzez ukierunkowane inwestycje w regionach zmagających się z wyzwaniem demograficznymi i borykających się ze znacznym i trwałym brakiem inwestycji oraz poprzez określenie stabilnych i trwałych projektów, które mają wpływ na całą społeczność edukacyjną.

⁽³⁾ „EU actions to address low digital skills” [Działania UE na rzecz rozwiązania problemu niskich umiejętności cyfrowych], Review, nr 2, Europejski Trybunał Obrachunkowy, 2021.

⁽⁴⁾ Tamże.

19. W związku z tym popiera również cel europejskiego programu na rzecz umiejętności, jakim jest zapewnienie, by do 2025 r. 70 % osób w wieku od 16 do 74 lat posiadało podstawowe umiejętności cyfrowe.

20. Zaleca ponadto, aby wszystkie programy szkoleń i przygotowania zawodowego zawierały element cyfrowy, wykraczający poza staże „Cyfrowe możliwości” i niezależny od nabywanych umiejętności, oraz by w ramach proponowanej europejskiej platformy wymiany tworzone dla tych kursów treści podobne do międzynarodowego komputerowego „prawa jazdy” (*International Computer Driving License – ICDL*), dodatkowo do europejskiego certyfikatu umiejętności cyfrowych, który będzie opierać się na samoocenie.

21. Podkreśla potrzebę uczynienia edukacji cyfrowej integralną częścią uczenia się przez całe życie i wzywa sektor prywatny i publiczny do wywiązania się ze spoczywającej na nich odpowiedzialności za kształcenie i szkolenie obywateli, by mogli oni stać się – oraz pozostać – konkurencyjnymi na rynku pracy i dostosowanymi do potrzeb tego rynku, a jednocześnie spełniać się w życiu osobistym.

Edukacja cyfrowa – szanse i wyzwania

22. Uważa, że cyfryzacja edukacji może przynieść duże korzyści, jeśli jest ukierunkowana na osobę uczącą się, dostosowana do wieku i zorientowana na rozwój. Takie kształcenie, przy użyciu odpowiednich środków, gwarantowałoby wszystkim dostępną i wysokiej jakości edukację sprzyjającą włączeniu społecznemu oraz urzeczywistniałoby prawo do edukacji jako podstawowe prawo człowieka.

23. Apeluje o bezpośrednie finansowanie publiczne mające na celu rozwój nowych modeli nauczania i promowanie umiejętności w XXI wieku na wszystkich poziomach kształcenia, od szkoły po uniwersytet, a także ukierunkowane na dalsze uproszczenie struktury unijnych programów finansowania, co umożliwi uczestnictwo szerszej puli zainteresowanych stron i rozszerzenie partnerstw między przemysłem a uczelniami wyższymi.

24. Wzywa do wzmocnienia etycznego wykorzystywania sztucznej inteligencji i danych w kształceniu i szkoleniu pedagogów oraz do wspierania działań związanych z badaniami naukowymi i innowacjami w ramach programu „Horyzont Europa”.

25. Wzywa Komisję Europejską do udostępniania i promowania różnych programów i środków poprzez przystępne informacje i komunikację oraz poprzez wspieranie zdecentralizowanego systemu realizacji za pośrednictwem różnych sieci UE takich jak ośrodki innowacji cyfrowych.

26. Oferuje swoją pomoc w rozpowszechnianiu kampanii uświadamiającej „Connectivity4schools”.

27. Wyraża zaniepokojenie nasileniem się przemocy cyfrowej i cybernękania i podkreśla potrzebę zapobiegania takim zachowaniom poprzez edukację.

28. Wzywa do stosowania na wstępnym etapie – przy udziale regionów i miast – systemu bonów w celu rozpoczęcia badań i rozwoju w zakresie możliwości edukacji cyfrowej.

29. Jest zaniepokojony frustracją związaną z niedostateczną łącznością i ze sprzętem, wyrażaną w ubiegłym roku przez wielu uczniów i nauczycieli w europejskich miastach i regionach. Z jednej strony, ponownie wyraża swoje przesłanie⁽⁵⁾, że należy zmienić priorytety w zakresie rozwoju lokalnej infrastruktury edukacyjnej oraz że władze lokalne i regionalne będą wspierać przejście na nowoczesną, funkcjonalną, cyfrową i ekologiczną infrastrukturę edukacyjną w swoich społecznościach. Z drugiej zaś strony, wzywa rządy krajowe do zapewnienia wszystkim nauczycielom i uczniom, za pośrednictwem unijnych lub krajowych programów finansowania lub partnerstw z lokalnymi przedsiębiorstwami, odpowiedniego cyfrowego sprzętu edukacyjnego, a także bezpłatnego dostępu do aplikacji i platform w zakresie komunikacji cyfrowej i edukacji.

30. Podkreśla, że globalna pandemia uwypukliła niezastąpione umiejętności nauczyciela. Nauczyciele zapewniają interakcje międzyludzkie, kierowanie dyskusją, zachęcanie, pokazywanie, wyjaśnianie, korygowanie, ocenę, doradztwo, wsparcie, wiedzę specjalistyczną i ogólną. Wnosi o rozwijanie tych umiejętności również tak, aby można było je zastosować w kontekście cyfrowym, ponieważ nauczyciele odgrywają szczególnie istotną rolę w wykorzystywaniu technologii cyfrowych do nauczania i uczenia się oraz we włączaniu technologii cyfrowych w te działania.

31. Ostrzega jednak, że technologie edukacyjne powinny pozostać narzędziem, a nie zastępować kształcenia osobistego, ponieważ interakcje międzyludzkie mają zasadnicze znaczenie dla dobrego samopoczucia i rozwoju uczniów, w tym w komunikacji między nauczycielami a uczniami oraz komunikacji między uczniami.

⁽⁵⁾ Opinia KR-u „Utworzenie europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.”, marzec 2021 r.

32. Uznaje za niepokojące wyniki ostatnich badań⁽⁶⁾, które wskazują, że jedynie 40 % nauczycieli czuje się przygotowanych, by korzystać z technologii cyfrowych podczas nauczania.

33. Sugeruje, aby modele kształcenia nauczycieli w całej Unii Europejskiej były w większym stopniu dostosowane dzięki zacieśnionej współpracy między naszymi uniwersytetami i między ośrodkami kształcenia ustawicznego nauczycieli, i wzywa do stworzenia fizycznych ośrodków w miastach uniwersyteckich, tak aby nauczyciele z całego systemu edukacji mogli w trakcie kariery zawodowej korzystać z wysokiej jakości ustawicznego doskonalenia zawodowego. Ponadto proponuje, aby treści wykorzystywane do ustawicznego kształcenia nauczycieli były ogólnodostępne do ponownego wykorzystywania w codziennych działaniach dydaktycznych.

34. Popiera koncepcję ram treści w dziedzinie edukacji cyfrowej, chciałby jednak uzyskać zapewnienie, że zagwarantowane zostanie finansowanie na poziomie regionalnym, tak by wszyscy nauczyciele mieli poczucie, że należą do danego ośrodka, a języki regionalne są wspierane dzięki odpowiedniemu dostosowaniu zasobów dla wszystkich.

35. Opowiada się za tym, by europejskie ramy treści w dziedzinie edukacji cyfrowej dysponowały własnym inkubatorem technologicznym w celu tworzenia treści – znormalizowanych zgodnie z modelem SCORM (Shareable Content Object Reference Model – model odniesienia dla elementów współdzielonych treści) i cechujących się wysoką jakością zgodną z modelem OER (Open Educational Resources – otwarte zasoby edukacyjne) – i w celu wspierania nauczycieli i innych specjalistów w tworzeniu treści, programów nauczania i zasobów zgodnie z powyższymi kryteriami. Niezbędne jest wzmacnianie współpracy i wymiany materiałów edukacyjnych oraz dobrych praktyk w zakresie metod nauczania. Zaleca, aby jednostka ta wspierała krajowe departamenty edukacji w ocenie zastosowań technologicznych, tak aby przeznaczano środki na najlepsze technologie, przeprowadzano ścisłą kontrolę oraz odpowiednio wykorzystywano wszelkie zebrane dane.

36. Wzywa Komisję, by wspierała za pośrednictwem odpowiednich środków – m.in. w ramach programów Erasmus+, „Horyzont Europa” i InvestEU – tworzenie paneuropejskich platform na rzecz szerokiego rozpowszechniania treści i narzędzi edukacyjnych w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu i wielojęzyczności, z uwzględnieniem języków regionalnych.

37. Uwypukla inwestycje UE w kulturę cyfrową; przykładem jest tu Europeana, która oferuje treści cyfrowe na temat historii i kultury europejskiej, przyczyniając się w ten sposób do dywersyfikacji nauczania w szkołach w całej Unii Europejskiej.

38. Popiera i wzywa do zwielokrotnienia takich inicjatyw jak projekt szkół cyfrowych Wspólnego Centrum Badawczego, udostępniających bezpłatne i masowe otwarte kursy internetowe (*Massive Open Online Courses* – MOOC).

39. Podkreśla potrzebę kultury cyfrowej wśród społeczności edukacyjnej. W czasach, gdy wydaje się, że w internecie dostępna jest całość wiedzy, istotne jest, aby społeczność ta była w stanie odróżniać konkretne fakty od opinii oraz je filtrować, a także samodzielnie analizować i zestawiać dane.

40. Ważne jest również znalezienie sposobów pomocy rodzicom we wspieraniu ich dzieci w dostępie do edukacji cyfrowej.

41. Zauważa również, że rodziny, uczniowie i pracownicy edukacyjni zgłaszali poważne przypadki cyberprzemocy. Stwierdza też, że nadal świadczona jest i finansowana opieka psychologiczno-społeczna nad uczniami i studentami w każdym wieku.

42. Wzywa Komisję do zajęcia się specyficznym charakterem danych dotyczących kształcenia i zagrożeniem związanym z brakiem regulacji w zakresie ich wymiany i przechowywania. Wzywa również Komisję do zaangażowania Europejskiej Rady Ochrony Danych (EROD) w refleksję nad stworzeniem specjalnego statusu danych dotyczących uczniów i osób uczących się oraz do podniesienia świadomości wszystkich stron zaangażowanych w edukację cyfrową (nauczycieli, studentów, uczniów, osób uczących się i rodziców) na temat znaczenia cyberbezpieczeństwa, a także do znalezienia sposobów ciągłego zwiększania cyberbezpieczeństwa w tej dziedzinie.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽⁶⁾ Międzynarodowe badanie nauczania i uczenia się OECD (TALIS), 2018 r.

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Media w cyfrowej dekadzie: plan działania

(2021/C 300/13)

Sprawozdawca:	Jan Trei (EE/EPL), burmistrz gminy wiejskiej Viimsi
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejskie media w cyfrowej dekadzie: Plan działania na rzecz wsparcia odbudowy i transformacji COM(2020) 784 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Z zadowoleniem przyjmuje plan Komisji Europejskiej mający na celu usprawnienie wsparcia dla sektora audiowizualnego i sektora mediów oraz podkreślenie potrzeb mediów lokalnych i regionalnych w całej UE w kontekście ożywienia gospodarczego, ekologizacji i cyfryzacji.
2. Dąży do dialogu z DG CNECT Komisji na temat środków wykonawczych przewidzianych jako praktyczne działania następcze w związku z planem działania. Podkreśla niezbędne synergie między funduszami i regulacjami na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.
3. Dąży do zwiększenia widoczności KR-u jako podmiotu politycznego w tej dziedzinie w kontaktach z innymi instytucjami UE, zainteresowanymi podmiotami sektorowymi oraz lokalnymi i regionalnymi, a także z ogółem społeczeństwa, aby poszerzyć dostępność informacji i wiedzy fachowej oraz skierować zalecenia polityczne KR-u do różnych poziomów sprawowania rządów.
4. Podkreśla, że w wielu państwach członkowskich regiony są odpowiedzialne za regulację i wspieranie mediów i sektora kultury, z kolei w innych państwach członkowskich polityka medialna leży w gestii rządu centralnego, natomiast odpowiedzialność za politykę kulturalną jest podzielona między poziomy lokalny, regionalny i krajowy.
5. Uważa, że przy koordynacji wsparcia dla sektora mediów na wszystkich szczeblach sprawowania rządów niezbędne jest ściśle partnerstwo z władzami lokalnymi i regionalnymi.
6. Z zadowoleniem przyjmuje zapowiadaną inicjatywę „NEWS” mającą na celu wsparcie sektora mediów informacyjnych i wspieraną przez gwarancję InvestEU. Inicjatywa ta w szczególnym stopniu koncentruje się na mediach lokalnych i regionalnych.
7. Jest przekonany, że plan działania będzie miał silny wpływ na szczeblu lokalnym i regionalnym ze względu na fakt, że ekonomiczna, techniczna i twórcza stabilność pluralizmu mediów zależy od wielości mediów lokalnych i regionalnych oraz od instytucji zaangażowanych w łańcuch wartości, nadzór regulacyjny i współpracę międzysektorową w sektorze produkcji, mediów i sektorze audiowizualnym.
8. Uznaje szczególną wartość regionalnych, a nawet lokalnych strategii innowacji i inteligentnej specjalizacji w sektorze audiowizualnym i medialnym. Strategie te prowadzą do innowacyjnych rozwiązań i efektów domina w innych kluczowych obszarach polityki publicznej i działalności gospodarczej (edukacja, umiejętności i zdrowie).
9. Wzywa Komisję Europejską, aby przy opracowywaniu konkretnych instrumentów i środków w ramach planu działania zachęcała właściwe organy państw członkowskich UE do wyjaśnienia i koordynowania, w miarę możliwości, warunków udzielania pomocy finansowej lokalnym i regionalnym mediom za pośrednictwem odpowiednich programów UE, a w szczególności instrumentów naprawy gospodarczej, a także przyjmuje na siebie zadanie pomocy w rozpowszechnianiu tych informacji wśród odpowiednich podmiotów lokalnych i regionalnych.

10. Wzywa Komisję Europejską, aby w kontekście przyszłych europejskich forów mediów informacyjnych i inicjatyw dotyczących perspektyw europejskiego sektora mediów zwracała szczególną uwagę na zapewnienie jak najszerzej reprezentacji i zaangażowania mediów lokalnych i regionalnych.

11. Podkreśla w szczególności znaczenie promowania w sektorze audiowizualnym i medialnym małych i średnich przedsiębiorstw. Wzywa do konsultowania się z nimi i włączania ich w dalszy rozwój inicjatyw, takich jak portal rynku MEDIA i kreatywne laboratoria innowacji wspierające przedsiębiorstwa typu start-up i scale-up.

12. Zwraca uwagę na szczególne znaczenie, przynajmniej w okresie przejściowym, gazet i ogłoszeń nieelektronicznych, których zwłaszcza osoby starsze nie chcą zastępować publikacjami elektronicznymi, oraz na to, że należy nadal umożliwiać wydawcom dostarczanie gazet na warunkach ekonomicznych, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

13. Apeluje o zwrócenie szczególnej uwagi na media obywatelskie jako tzw. trzeci sektor nadawania (są to zazwyczaj samoorganizujące się, partycypacyjne i nienastawione na zysk media nadające do lokalnych społeczności geograficznych lub grup interesu). Wszystkie szczeble sprawowania rządów powinny należycie uznać media obywatelskie.

14. Ubolewa, że nie uwzględniono szczególnej sytuacji i specyficznych warunków małych krajów (rynków) wynikających zwłaszcza z obecności języków mniejszości UE lub języków pozaeuropejskich używanych przez grupy migrantów.

15. Wzywa Komisję Europejską do zwrócenia szczególnej uwagi na media publiczne i prywatne oraz sektor audiowizualny, które tworzą treści i produkcje oraz pracują i oferują swoje usługi w językach współurzędowych i mniejszościowych używanych w regionach europejskich, a także do zapewnienia konkretnego wsparcia tym mediom i sektorowi audiowizualnemu. Przyczyni się to do standaryzacji tych języków i poszanowania różnorodności kulturowej regionów oraz do zapewnienia praw językowych ich mieszkańców. Wsparcie takie powinno być udzielane w formie specjalnego finansowania dla tych mediów; jest ono szczególnie ważne, aby umożliwić im transformację cyfrową, a tym samym zapewnić ich trwałą obecność w środowisku cyfrowym.

16. Z zadowoleniem przyjmuje środki mające na celu wspieranie nadawców publicznych i podkreślanie ich ważnej roli na szczeblu regionalnym i lokalnym.

17. Zaleca, aby Komisja Europejska opracowała specjalne środki wsparcia w celu promowania mediów regionalnych i lokalnych z funduszy UE na lata 2021–2027.

Ogólna ocena planu działania

18. Ostrzega, by nie zapominać o tym, jak ważne jest inwestowanie w umiejętności cyfrowe, które są warunkiem koniecznym do korzystania z mediów cyfrowych.

19. Ubolewa nad tym, że środki polityczne podejmowane na korzyść lokalnych mediów informacyjnych dotychczas, jako całość, w niewystarczającym stopniu umożliwiały przeprowadzenie przemian i poszukiwanie nowych możliwości, jak również rozwijanie i ustanawianie zrównoważonych modeli biznesowych i dochodowych związanych z transformacją cyfrową.

20. Zauważa, że dziesięć działań przewidzianych w planie działania merytorycznie odpowiada wielu potrzebom tego sektora i można je również wykorzystać do wspierania rozwoju mediów lokalnych i regionalnych. Stwierdza jednak, że w planie działania nie uznano wyraźnie kompetencji władz regionalnych licznych państw członkowskich UE w dziedzinie mediów i sektora audiowizualnego.

21. Zaleca w szczególności pełne uznanie kompetencji lokalnych i regionalnych oraz ułatwienie udziału władz lokalnych i regionalnych w zorganizowanym dialogu na temat konkretnych działań planu działania, a w szczególności działań 1 i 7.

22. Uważa, że dobrze opracowane regulacje i strategia oraz dostosowane do potrzeb środki wsparcia mogą stworzyć środowisko, które umożliwi lokalnym i regionalnym mediom skuteczne stawienie czoła wyzwaniom związanym z ożywieniem gospodarczym, ekologizacją przedsiębiorczości i cyfryzacją.

23. Zwraca uwagę, że sektor ten powinien nie tylko być w stanie finansować produkcję i dystrybucję treści. Równie ważne jest, by w polityce unijnej zdano sobie sprawę z tego, iż sektor audiowizualny i sektor mediów nie mogą być regulowane w taki sam sposób jak inne branże. Podkreśla, że potrzebne jest takie prowadzenie unijnej polityki w tym zakresie, która umożliwi europejskiemu sektorowi medialnemu dalsze produkowanie konkurencyjnych treści w środowisku cyfrowym działającym według uczciwych zasad.

24. Oczekuje, że plan działania będzie miał długofalowy wpływ, i domaga się kompleksowej polityki unijnej dla sektora mediów, łączącej środki w zakresie regulacji, politykę konkurencji i podatkową oraz unijne fundusze i programy. Celem jest wspieranie innowacji i stworzenie równych warunków działania dla europejskich mediów przy jednoczesnym zachowaniu zasad leżących u podstaw Unii, takich jak: poszanowanie godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Pełne przestrzeganie tych wartości powinno być warunkiem wstępnym dostępu europejskich mediów do funduszy UE.

25. Uważa, że ważne jest zapewnienie zdecydowanie pluralistycznego, ekonomicznie stabilnego, innowacyjnego, niezależnego i rzetelnego sektora medialnego w Europie zdolnego dotrzeć do całego społeczeństwa. Jest to bardzo ważne dla UE i jej demokracji, a także dla obywateli, konsumentów i przedsiębiorstw. To również kwestia spójności społecznej.

26. Podkreśla, że media lokalne i regionalne często są na gorszej pozycji w porównaniu z międzynarodowymi platformami internetowymi. KR jest przekonany, że rozwiązanie szeregu kwestii (w tym asymetrii informacji i dostępu do danych) wymaga bardziej szczegółowej uwagi ze strony UE, ponieważ pionowa integracja platform internetowych, wraz z ich funkcją kontrolowania, poważnie utrudnia skuteczny dostęp do usług i treści oraz ich wybór. Komitet uważa zatem, że w kolejnych dyrektywach UE należy ustanowić odpowiednie mechanizmy, by platformy uwzględniały w swych ofertach media lokalne i regionalne uznawane przez władze państwowe lub regionalne. Faworyzowanie własnych usług (self-preferencing) stanowi poważne zagrożenie dla pluralizmu i uczciwej konkurencji.

27. Podkreśla, że wolność, pluralizm i niezależność mediów, a także bezpieczeństwo dziennikarek i dziennikarzy, są podstawowymi elementami prawa do wolności wypowiedzi i informacji oraz mają zasadnicze znaczenie dla demokratycznego funkcjonowania UE i jej państw członkowskich. W tym kontekście docenia pracę niezależnych organizacji strażniczych takich jak Europejskie Centrum Wolności Prasy i Mediów w Lipsku.

Aspekty ekonomiczne

28. Przypomina, że niezależne media lokalne i regionalne, niezależnie od ich modelu biznesowego, wciąż borykają się z problemami finansowymi na rynku, a ich sytuacja pogarsza się wraz z pandemią COVID-19.

29. Zauważa z niepokojem, że rozdrobnienie audiowizualnego rynku UE nadal będzie utrudniać wykorzystanie przewagi rynkowej wynikającej z technologii i wielkości.

30. Cieszy się, że niektóre państwa członkowskie UE postanowiły ostatnio zainwestować znaczne kwoty we wspieranie lokalnego i regionalnego dziennikarstwa.

31. Ponownie podkreśla strategiczne znaczenie sektora audiowizualnego i medialnego dla gospodarki europejskiej i jej wychodzenia z kryzysu. Z zadowoleniem przyjmuje zamierzenie Komisji Europejskiej, by rozwijać ten obszar pod kątem polityki przemysłowej w oparciu o dialog na temat innowacji z przemysłem i specjalną platformę inwestycji kapitałowych.

32. Zauważa, że przydatne jest również mierzenie i ocena terytorialnego oddziaływania (w tym potencjału rozwoju obszarów wiejskich) promocji mediów i sektora audiowizualnego, w szczególności w odniesieniu do wpływu tych środków na tworzenie miejsc pracy w centrach medialnych. Mogłoby to mieć wpływ również na rozwój obszarów wiejskich, gdyby towarzyszyła temu oferta bardziej ukierunkowanych możliwości, tworzonych w kontekście planów odbudowy.

33. Podkreśla szczególne znaczenie kina jako oferty o niskiej wartości progowej i często jedynej oferty kulturalnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Zwraca uwagę na ekstremalne konsekwencje, jakie dla kin mają miesiące zamknięcia w kontekście pandemii koronawirusa, i uważa, że w celu zachowania europejskiego krajobrazu kin konieczne jest zapewnienie odpowiedniego okresu wyłącznej projekcji dzieł kinowych w kinach, zanim będą one dalej wykorzystywane na międzynarodowych platformach wideo na żądanie.

34. Wzywa do promowania współpracy i tworzenia sieci kontaktów na szczeblu europejskim między lokalnymi i regionalnymi podmiotami audiowizualnymi i medialnymi, a także między organami publicznymi, w celu realizacji wspólnych projektów, rozwijania synergii i wymiany najlepszych praktyk.

35. Z zadowoleniem przyjmuje niedawne inicjatywy polityczne UE mające na celu wypełnienie luki między zasobami na innowacje technologiczne a tymi przeznaczonymi na kulturalne i kreatywne aspekty sektora audiowizualnego i mediów.

36. Ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje to, że Komisja Europejska zaproponowała większe inwestycje we wspieranie krajobrazu medialnego i zamierza przeznaczyć 61 mln EUR z programu „Kreatywna Europa 2021–2027” na wspieranie wysokiej jakości dziennikarstwa, wolności mediów, umiejętności korzystania z mediów i pluralizmu mediów.

37. Ponadto z zadowoleniem przyjmuje nowe interaktywne narzędzie planu działania służące informowaniu przedsiębiorstw medialnych o różnych instrumentach finansowania. Zaleca władzom lokalnym i regionalnym promowanie instrumentów wsparcia, które powstały specjalnie z myślą o lokalnych i regionalnych mediach.

38. Zwraca uwagę na znaczenie przyciągania wykwalifikowanych pracowników w sektorze produkcji audiowizualnej oraz na istniejące już niedobory umiejętności, zwłaszcza w dziedzinie handlu kinematograficznego, i w związku z tym wzywa do finansowania w ramach komponentu MEDIA programu „Kreatywna Europa”.

39. W związku z reorganizacją wsparcia dla festiwali w ramach komponentu MEDIA programu „Kreatywna Europa” na lata 2021–2027 wzywa do dalszego stałego wspierania festiwali, indywidualnie, a nie tylko w sieciach europejskich, tak aby zachować ich indywidualność i jakość.

40. W związku z działaniem 1 planu działania zaleca zdecydowane podejście nastawione na konkretny obszar i dążenie do ścisłego partnerstwa z władzami lokalnymi i regionalnymi. Dlatego sugeruje zgłaszanie Komisji Europejskiej przykładów dobrych praktyk, aby powiązać takie działania i włączać je do planów naprawy i planów działania państw członkowskich UE.

Media lokalne i regionalne

41. Podkreśla, że lokalne media informacyjne odgrywają ważną rolę w życiu publicznym i debacie politycznej, ponieważ promują wiedzę polityczną i udział w życiu politycznym. Niezależne lokalne media informacyjne stanowią filar demokracji w społeczeństwie.

42. Podziela pogląd, że ochrona różnorodności i niezależności mediów musi być kluczowym celem politycznym, który należy również podkreślić w kontekście tego planu działania.

43. Zwraca uwagę, że rolą mediów lokalnych jest m.in. informowanie społeczeństwa poprzez wysokiej jakości, neutralne i krytyczne dziennikarstwo o działaniach polityków i o sprawach publicznych, tak aby obywatele na szczeblu lokalnym mogli na tej podstawie wyrobić sobie stanowisko na te tematy. Lokalne media reprezentują swój region i pomagają ludziom zrozumieć, że są częścią społeczności, że są połączeni za pośrednictwem wspólnego lokalnego kanału informacyjnego i że łączy ich nie tylko bliskość geograficzna.

44. Ubolewa, że na słabo zaludnionych obszarach często brakuje czy to tradycyjnych, czy cyfrowych mediów lokalnych, w przeciwieństwie do gęsto zamieszkałych obszarów miejskich, gdzie funkcjonują i tradycyjne media lokalne, i platformy cyfrowe. Z niektórych obszarów nie ma więc żadnych relacji dziennikarskich lub są one bardzo ograniczone.

45. Przypomina, że w całej Europie główny punkt zainteresowania regionalnych organizacji mediów publicznych stanowią programy informacyjne i kulturalne dotyczące poziomu lokalnego i regionalnego. Regionalne media publiczne przyczyniają się do pluralizmu mediów w regionach. Przyczyniają się również do angażowania obywateli w działania władz lokalnych i regionalnych oraz organizacji kulturalnych i społecznych.

46. Jest głęboko przekonany, że regionalne media publiczne muszą być dostępne dla odbiorców we wszystkich kanałach komunikacji – radiu, telewizji i internecie oraz za pośrednictwem platform oferujących usługi radiowe i telewizyjne na poziomie regionalnym – tak aby żadne z nich nie straciło na znaczeniu i aby nadal mogły pełnić swoją podstawową funkcję. W zależności od specyfiki danego kraju ważne jest również zapewnienie transmisji mediów regionalnych za pośrednictwem wszystkich możliwych kanałów dystrybucji, w tym drogą kablową, cyfrową naziemną, satelitarną i internetową.

47. Proponuje wzmocnienie na szczeblu lokalnym i regionalnym szeregu działań przewidzianych w planie działania, w szczególności działania 1, pod warunkiem że przewidziane zostaną inwestycje w budowanie potencjału podmiotów lokalnych.

Innowacje i technologie

48. Przypomina, że cyfryzacja może pomóc w przyciągnięciu nowych odbiorców, ułatwić sięganie po treści niekonwencjonalne i świadczenie nowych usług na rzecz mediów lokalnych i regionalnych oraz promować międzyregionalną współpracę kulturalną. Uważa, że jedynie międzysektorowa cyfryzacja stworzy zupełnie nowy potencjał w zakresie przełomowych modeli biznesowych oraz innowacyjnych usług i produktów cyfrowych. Zarazem obawia się, że koszty tej transformacji mogą być zbyt wysokie dla władz lokalnych i regionalnych.

49. Przypomina o potrzebie zmniejszenia przepaści cyfrowej między środowiskiem miejskim i wiejskim, co jest warunkiem wstępnym, aby obszary wiejskie mogły korzystać z cyfrowych środków komunikacji, a ich ludność – ze wszystkich dostępnych informacji.

50. Stwierdza, że sektor mediów znajduje się w centrum obecnej rewolucji transgranicznej związanej z danymi, sztuczną inteligencją i blockchain. Proponuje, by media odgrywały kluczową rolę w testowaniu i wdrażaniu wytycznych etycznych opracowanych przez powołaną przez Komisję grupę ekspertów wysokiego szczebla ds. sztucznej inteligencji oraz w dostosowywaniu tych wytycznych do sektora mediów.

51. Odnotowuje, że europejska kultura i kino są nierozzerwalnie związane z tożsamością europejską. Dobrze funkcjonujący i pluralistyczny krajobraz medialny w całej UE ma kluczowe znaczenie dla utrzymania i promowania europejskich wartości i europejskiego stylu życia. Wszystkie środowiska mediów zależą od ustalenia wyważonych priorytetów we wdrażaniu unijnych planów naprawy gospodarczej. Chodzi m.in. o ściślejsze powiązanie unijnej polityki audiowizualnej i medialnej z badaniami naukowymi i innowacjami.

52. Podkreśla rolę, jaką przemysł audiowizualny może odegrać w promowaniu turystyki regionalnej i lokalnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, poprzez kreatywne promowanie i upowszechnianie ich atrakcyjności oraz wspieranie zrównoważonej turystyki i rozwoju gospodarczego.

53. Wyraża zadowolenie w związku z tym, że w zakresie infrastruktury danych główne działania planu działania zapewni synergię z programami „Horyzont Europa” i „Cyfrowa Europa”. Powinno to sprzyjać innowacyjności i kreatywności oraz zapewnić dostępność wszystkich rodzajów mediów – zarówno publicznych, jak i komercyjnych, dużych i małych – na niedyskryminacyjnych zasadach. Podkreśla, że synergie te powinny być również dostępne dla mediów lokalnych i regionalnych niezależnie od ich struktury własności i struktury administracyjnej. W związku z tym w wypadku produkcji europejskich materiałów informacyjnych i audiowizualnych systematycznie wymagane powinny być inwestycje w technologie takie jak wielojęzyczne napisy, dubbing w języku migowym lub audiodeskrypcja.

54. Uważa, że jednym z zadań programu „Horyzont Europa” jest wspieranie medialnych elementów infrastruktury otwartego oprogramowania. Jest to warunek wstępny powodzenia innowacji nie tylko pod względem technologicznym, ale również w odniesieniu do nowych modeli biznesowych i ich wykorzystania we wszystkich mediach.

55. Uważa, że we wszystkich odpowiednich unijnych programach wsparcia (Kreatywna Europa, Erasmus+, Horyzont 2020 itp.) należy poświęcić odpowiednią uwagę kwestii potrzeb w zakresie rozwoju umiejętności cyfrowych w sektorze audiowizualnym i medialnym na szczeblu lokalnym i regionalnym. Kompetencje cyfrowe powinny przy tym wykraczać poza podstawowe e-umiejętności i obejmować również umiejętność korzystania z informacji i mediów.

56. Apeluje o ukierunkowane wsparcie na szczeblu lokalnym i regionalnym w celu utworzenia europejskich centrów technologii medialnych oraz europejskich centrów technologicznych, które skupiałyby się na szkoleniu podmiotów medialnych, w tym m.in. na dostępie do środków finansowych pozostających do dyspozycji, w tym do środków finansowych przeznaczonych na odbudowę i niezależność mediów. Umożliwi to inicjatywy pilotażowe i rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań europejskich.

Niezależność mediów, wiarygodność i lepiej słyszalny głos obywateli

57. Uważa, że w sytuacji kryzysu zdrowotnego, takiego jak pandemia COVID-19, dostęp do wiarygodnych informacji ma ogromne znaczenie. Zwraca uwagę, że zarówno media publiczne, jak i prywatne, dysponujące szeroką gamą usług pod względem jakościowym i ilościowym, informują, dokumentują, utrzymują i oferują usługi edukacyjne i kulturalne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym w kontekście pandemii, co w istotny sposób przyczynia się do sprostania

wyzwaniom związanym z kryzysem. Wskazuje na następujące najbardziej problematyczne obszary: dostęp do informacji od organów publicznych, dostęp do internetu, ochrona i promowanie niezależnych mediów, dezinformacja w zakresie zdrowia publicznego i monitorowanie zdrowia publicznego.

58. Przypomina, że ze względu na zagrożenie dezinformacją na wszystkich szczeblach terytorialnych należy prowadzić działania na rzecz wspierania pracy weryfikatorów wiadomości i na rzecz umiejętnego korzystania z mediów przez wszystkich obywateli.

59. Przywołuje Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, w której wyraźnie zaapelowano m.in. o wolność i pluralizm mediów oraz poszanowanie praw podstawowych. Podkreśla, że presja finansowa, która naraża na szwank podstawę dla funkcjonowania profesjonalnego dziennikarstwa w internecie, jest poważnym zagrożeniem dla wolności mediów. Oczekuje, że Komisja Europejska przy uwzględnieniu kompetencji regulacyjnej państw członkowskich odnośnie do zapewnienia pluralizmu mediów wykorzysta akt prawny o usługach cyfrowych i akt prawny o rynku cyfrowym, by usunąć niedoskonałości rynku i poprawić nierówne relacje między gigantami technologicznymi a przedsiębiorstwami informacyjnymi.

60. Podkreśla, że wiarygodność mediów zaczyna się wraz z niezależnością oraz wolnością wypowiedzi i kończy się, gdy ich zabraknie. Jest to nie do pogodzenia z sytuacjami, w których organ rządowy lub pozarządowy może arbitralnie decydować, które treści są wiarygodne, w jaki sposób kontroluje się dostęp do platform i które treści są relegowane na drugi plan.

61. W odniesieniu do środków w planie działania podkreśla zwłaszcza zaangażowanie obywateli oraz korzyści dla obywateli, które stanowią główne kryteria wspierania projektów, a także poprawę umiejętności korzystania z mediów w społeczeństwie, zwłaszcza wśród ludzi młodych.

62. Uważa, że konieczne jest promowanie umiejętności korzystania z mediów i informacji w celu przeciwdziałania dezinformacji i pomocy obywatelom w poruszaniu się w cyfrowych środowiskach medialnych, a także wspieranie ekosystemu medialnego z wysokiej jakości treściami i etyczną samoregulacją w celu zwalczania dezinformacji i fałszywych informacji.

63. Z zadowoleniem przyjmuje umieszczenie obywateli w centrum planu działania, w szczególności pod względem prawa dostępu do pluralistycznego, zróżnicowanego i niezależnego środowiska medialnego, także na szczeblu regionalnym i lokalnym.

64. Zastrzega – mając na uwadze niezależność mediów – że wszelkie wsparcie finansowe dla mediów powinno być w najlepszym przypadku rozwiązaniem tymczasowym i musi być naprawdę powszechne. Należy ograniczyć dotacje selektywne, aby utrzymać wolne, finansowane przez rynek dziennikarstwo. A jeśli mimo to podejmowano by wyjątkowe środki, trzeba starannie unikać zakłóceń na rynku i bezwzględnie chronić niezależność mediów.

65. Uważa, że europejska grupa regulatorów audiowizualnych usług medialnych (ERGA) powinna promować wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie zwiększania wiedzy o mediach, w szczególności na temat wsparcia, badań, podnoszenia świadomości, współpracy i przeprowadzania ocen przez niezależne krajowe organy regulacyjne, a także na temat form współpracy między krajowymi organami regulacyjnymi, dostawcami usług medialnych i instytucjami edukacyjnymi.

Kontekst regulacyjny

66. Apeluje o bardziej konkretne zaangażowanie Komisji Europejskiej na rzecz dobrze funkcjonującego europejskiego rynku medialnego. Uważa, że skuteczne rozwiązanie tego problemu może wykraczać poza prawodawstwo dotyczące danych, ponieważ obejmuje również aktywne wykorzystywanie krajowych i europejskich instrumentów polityki konkurencji, na przykład po to, by zapobiec ograniczonemu udostępnianiu kluczowej infrastruktury dla nowych podmiotów w Europie.

67. Potwierdza, że unijna polityka audiowizualna powinna opierać się na całościowej wizji dalszych działań we wszystkich dziedzinach związanych z mediami, takich jak konkurencja, prawa autorskie, dane itp. Kształtowanie polityki UE wymaga bardziej przekrojowego podejścia do sektora audiowizualnego i mediów. Domaga się bardziej szczegółowej długoterminowej wizji sektora audiowizualnego i całego europejskiego przemysłu medialnego.

68. Podkreśla potrzebę przyjęcia specjalnego podejścia regulacyjnego do polityki w zakresie danych na potrzeby europejskiego jednolitego rynku cyfrowego po to, aby wszyscy Europejczycy mogli korzystać z prężnie rozwijających się, wydajnych międzynarodowych platform internetowych wideo na żądanie.

69. Domaga się bardziej szczegółowej polityki UE, która faktycznie stworzy równe warunki działania dla wszystkich dostawców audiowizualnych usług medialnych. Powinno to obejmować przepisy dotyczące wspólnego wykorzystywania danych, monitorowania konkurencji i korzyści podatkowych. Z myślą o mniejszych podmiotach tego sektora należy przewidzieć wyjątki, aby zapewnić większą różnorodność treści i produkcji lokalnej.

70. Wierzy w korzyści płynące ze ściślejszego politycznego skoordynowania na szczeblu UE między aktem o usługach cyfrowych, planem działania na rzecz demokracji i planem działania w zakresie mediów. Powinny one mieć ten sam cel – zaawansowany technologicznie, etyczny i stabilny pod względem finansowym europejski ekosystem, który sprawdza się warunkach międzynarodowej konkurencji.

71. Zgadza się z Komisją Europejską, że lepszy dostęp do treści audiowizualnych oraz lepsza ich dystrybucja przyniosą korzyści pod względem zaspokojenia rosnącego popytu transgranicznego (w tym w regionach przygranicznych), i że będą także korzystne dla mniejszości językowych. Dlatego ten dostęp i dystrybucję należy wspierać w ramach polityki UE. Należy jeszcze bardziej ograniczyć i zminimalizować blokowanie geograficzne, tak aby sektor mógł swobodnie się rozwijać w całej UE.

Zarządzanie

72. Uważa, zwłaszcza w odniesieniu do działania 1, że podejście wyraźnie nastawione na konkretny obszar, a także ścisłe partnerstwo z władzami lokalnymi i regionalnymi są skuteczną metodą realizacji celów.

73. Komitet jest gotów podjąć wraz z Komisją Europejską działania następcze w związku z planem działania, aby opracować środki wykonawcze dla zwiększenia możliwości dla mediów lokalnych i regionalnych w całej UE.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

III

(Akty przygotowawcze)

KOMITET REGIONÓW

INTERACTIO – POSIEDZENIE ZDALNE – 144. SESJA PLENARNA KR-U, 5.5.2021–7.5.2021

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Transgraniczne zagrożenia zdrowia i mandat Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób

(2021/C 300/14)

Sprawozdawca: Olgierd GEBLEWICZ (PL/EPL), marszałek województwa zachodniopomorskiego**Uwagi wstępne**

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

- Wspiera plany Komisji Europejskiej przygotowania silniejszych i bardziej kompleksowych ram prawnych, w których Unia Europejska przy zachowaniu zasady pomocniczości i głównej odpowiedzialności państw członkowskich za opiekę zdrowotną i gotowość na wypadek sytuacji kryzysowej może szybko reagować i uruchamiać środki gotowości i reagowania na transgraniczne zagrożenia zdrowia na całym jej obszarze.
- Przypomina, że w 19 krajach Unii Europejskiej odpowiedzialność za zdrowie publiczne nie jest wyłącznie kwestią krajową, ale jest w znacznej mierze zdecentralizowana, a władze lokalne i regionalne posiadają znaczące kompetencje w krajowym systemie ochrony zdrowia, dlatego nalega, by wprowadzić silniejszy komponent dotyczący szczebla niższego niż krajowy.
- Zaznacza, że pandemia COVID-19 stała się realnym testem warunków skrajnych, uwydatniając poważne braki w zakresie gotowości oraz transgranicznej komunikacji i współpracy między państwami członkowskimi i regionami przygranicznymi w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom zdrowotnym. Podejmowane przez poszczególne państwa członkowskie, ale i poszczególne regiony, rozwiązania o charakterze epidemiologicznym znacząco różniły się od siebie, wywołując nie tylko negatywne skutki w ochronie zdrowia, ale również społeczne i gospodarcze.
- Uważa, że przedstawiciele Europejskiego Komitetu Regionów, jako instytucji reprezentującej władze lokalne i regionalne ze wszystkich krajów Unii Europejskiej, powinni być włączeni w charakterze obserwatorów w pracę zespołów, komitetów i grup zadaniowych powoływanych na poziomie unijnym, zajmujących się stanami zagrożenia zdrowia publicznego, w szczególności w Komitecie Doradczym ds. Stanów Zagrożeń Zdrowia Publicznego.
- Wzywa do wprowadzenia skutecznych instrumentów koordynacji między regionami przygranicznymi, w tym regionami położonymi na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej, i proponuje utworzenie międzyregionalnych, transgranicznych grup kontaktowych.
- Stwierdza, że chociaż polityka zdrowotna pozostaje pierwotną kompetencją państw członkowskich przy zachowaniu zasady pomocniczości, to jednak niezbędne jest podjęcie – podczas debaty o przyszłości Europy – refleksji nad pogłębieniem kompetencji UE w zakresie zdrowia (art. 168 TFUE) w celu solidarnego przeciwdziałania poważnym

transgranicznym zagrożeniom zdrowia w całej Unii Europejskiej, z uwzględnieniem różnorodności struktur w obszarze zdrowia na szczeblu niższym niż krajowy oraz zróżnicowania kompetencji organów ds. zdrowia w poszczególnych państwach członkowskich. Te nowe kompetencje powinny między innymi umożliwić Komisji oficjalne uznanie stanu zagrożenia zdrowia publicznego na poziomie Unii.

— Przypomina, że pandemii COVID-19 towarzyszą istotne ograniczenia swobody przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej.

I. ZALECANE POPRAWKI

A. Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia oraz uchylającego decyzję nr 1082/2013/UE

Poprawka 1

Artykuł 5

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
1. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi agencjami unijnymi, opracowuje unijny plan na wypadek kryzysu zdrowotnego i pandemii („unijny plan gotowości i reagowania”) w celu promowania skutecznego i skoordynowanego reagowania na transgraniczne zagrożenia zdrowia na poziomie Unii.	1. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi agencjami unijnymi, opracowuje unijny plan na wypadek kryzysu zdrowotnego i pandemii („unijny plan gotowości i reagowania”) w celu promowania skutecznego i skoordynowanego reagowania na transgraniczne zagrożenia zdrowia na poziomie Unii.
2. Unijny plan gotowości i reagowania uzupełnia krajowe plany gotowości i reagowania ustanowione zgodnie z art. 6.	2. Unijny plan gotowości i reagowania uzupełnia krajowe plany gotowości i reagowania ustanowione zgodnie z art. 6.
3. Unijny plan gotowości i reagowania obejmuje, w szczególności, ustalenia dotyczące zarządzania, zdolności i zasobów w odniesieniu do:	3. Unijny plan gotowości i reagowania obejmuje, w szczególności, ustalenia dotyczące zarządzania, zdolności i zasobów w odniesieniu do:
a) terminowej współpracy między Komisją, państwami członkowskimi i agencjami unijnymi;	a) terminowej współpracy między Komisją, państwami członkowskimi, ich regionami i władzami lokalnymi oraz agencjami unijnymi;
b) bezpiecznej wymiany informacji między Komisją, agencjami unijnymi i państwami członkowskimi;	b) bezpiecznej wymiany informacji między Komisją, agencjami unijnymi i państwami członkowskimi;
c) nadzoru epidemiologicznego i monitorowania;	c) nadzoru epidemiologicznego i monitorowania;
d) systemu wczesnego ostrzegania i oceny ryzyka;	d) systemu wczesnego ostrzegania i oceny ryzyka;
e) przekazywania informacji o ryzyku i sytuacji kryzysowej;	e) przekazywania informacji o ryzyku i sytuacji kryzysowej;
f) gotowości i reagowania w dziedzinie zdrowia oraz współpracy międzysektorowej;	f) gotowości i reagowania w dziedzinie zdrowia oraz współpracy międzysektorowej;
g) zarządzania planem.	g) zarządzania planem.

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
4. Unijny plan gotowości i reagowania obejmuje międzyregionalne elementy gotowości w celu ustanowienia spójnych, wielosektorowych, transgranicznych środków ochrony zdrowia publicznego – w szczególności z uwzględnieniem zdolności w zakresie badań, ustalania kontaktów zakaźnych, laboratoriów – oraz specjalistycznego leczenia lub intensywnej opieki medycznej w sąsiednich regionach. Plany te obejmują środki gotowości i reagowania na sytuację obywateli, którzy są bardziej zagrożeni. 5. Aby zapewnić wdrożenie unijnego planu gotowości i reagowania, Komisja wraz z państwami członkowskimi przeprowadza testy warunków skrajnych, ćwiczenia oraz przeglądy w trakcie realizacji działania i po jego zakończeniu oraz – w razie potrzeby – aktualizuje ten plan.	4. Unijny plan gotowości i reagowania obejmuje międzyregionalne elementy gotowości w celu ustanowienia spójnych, wielosektorowych, transgranicznych środków ochrony zdrowia publicznego – w szczególności z uwzględnieniem zdolności w zakresie badań, ustalania kontaktów zakaźnych, laboratoriów – oraz specjalistycznego leczenia lub intensywnej opieki medycznej w sąsiednich regionach. W opracowywanie i wdrażanie tych planów są w pełni włączone na szczeblu politycznym regiony. Plany te obejmują środki gotowości i reagowania na sytuację obywateli, którzy są bardziej zagrożeni. 5. Aby zapewnić wdrożenie unijnego planu gotowości i reagowania, Komisja wraz z państwami członkowskimi przeprowadza testy warunków skrajnych, ćwiczenia oraz przeglądy w trakcie realizacji działania i po jego zakończeniu oraz – w razie potrzeby – aktualizuje ten plan.

Poprawka 2

Artykuł 6

Krajowe plany gotowości i reagowania

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
1. Przy przygotowywaniu krajowych planów gotowości i reagowania każde państwo członkowskie koordynuje swoje działania z Komisją w celu osiągnięcia spójności z unijnym planem gotowości i reagowania, a także niezwłocznie informuje Komisję i KBZ o wszelkich istotnych zmianach planu krajowego.	1. Przy przygotowywaniu krajowych planów gotowości i reagowania każde państwo członkowskie koordynuje swoje działania z Komisją w celu osiągnięcia spójności z unijnym planem gotowości i reagowania, a także niezwłocznie informuje Komisję i KBZ o wszelkich istotnych zmianach planu krajowego. W stosownych przypadkach, gdy władze lokalne i regionalne posiadają znaczną odpowiedzialność za zdrowie publiczne w krajowym systemie ochrony zdrowia, plany krajowe obejmują plany gotowości i reagowania dla szczebla niższego niż krajowy. 2. W krajowych planach gotowości i reagowania należy określić możliwość lub konieczność powołania na obszarach przygranicznych międzyregionalnych, transgranicznych grup kontaktowych, przygotowujących i koordynujących działania w regionach po obu stronach granicy w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia.

Uzasadnienie

Jeśli chodzi o kompetencje na szczeblu regionalnym, włączenie regionów nie może być tylko fakultatywne.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 3

Artykuł 7

Sprawozdawczość w zakresie planowania gotowości i reagowania

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
c) wdrożenie krajowych planów reagowania, w tym, w stosownych przypadkach, wdrożenie na szczeblu regionalnym i lokalnym, obejmujące reagowanie na epidemię; oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe, zakażenia związane z opieką zdrowotną i inne szczególne kwestie. Sprawozdanie zawiera, w stosownych przypadkach, międzyregionalne elementy gotowości i reagowania zgodnie z planami unijnymi i krajowymi, obejmujące w szczególności istniejące zdolności, zasoby i mechanizmy koordynacji w sąsiednich regionach. 2. Komisja udostępnia KBZ informacje otrzymane zgodnie z ust. 1 w sprawozdaniu przygotowywanym co 2 lata we współpracy z ECDC i innymi właściwymi agencjami i organami unijnymi. Sprawozdanie zawiera profile państw do celów monitorowania postępów i opracowywania planów działania mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych luk na szczeblu krajowym.	c) wdrożenie krajowych planów reagowania, w tym, w stosownych przypadkach, wdrożenie na szczeblu regionalnym i lokalnym, obejmujące reagowanie na epidemię; oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe, zakażenia związane z opieką zdrowotną, statystyki terytorialne i inne szczególne kwestie. Sprawozdanie zawiera, w stosownych przypadkach, międzyregionalne i transgraniczne elementy gotowości i reagowania zgodnie z planami unijnymi i krajowymi, obejmujące w szczególności istniejące zdolności, zasoby i mechanizmy koordynacji w sąsiednich regionach. Władze regionalne i lokalne powinny zostać włączone w opracowywanie sprawozdań w kwestiach dotyczących ich zakresu odpowiedzialności, w szczególności wymienionych wyżej w podpunkcie c). 2. Komisja udostępnia KBZ informacje otrzymane zgodnie z ust. 1 w sprawozdaniu przygotowywanym co 2 lata we współpracy z ECDC i innymi właściwymi agencjami i organami unijnymi. Sprawozdanie zawiera profile państw do celów monitorowania postępów i opracowywania planów działania mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych luk na szczeblu krajowym lub niższym.

Poprawka 4

Artykuł 9

Sprawozdanie Komisji na temat planowania gotowości

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
1. Na podstawie informacji dostarczonych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 7 oraz wyników audytów, o których mowa w art. 8, Komisja do lipca 2022 r., a następnie co 2 lata, przekazuje Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat aktualnej sytuacji i postępów w planowaniu gotowości i reagowania na szczeblu Unii.	1. Na podstawie informacji dostarczonych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 7 oraz wyników audytów, o których mowa w art. 8, Komisja do lipca 2022 r., a następnie co 2 lata, przekazuje Parlamentowi Europejskiemu i Radzie oraz Europejskiemu Komitetowi Regionów sprawozdanie na temat aktualnej sytuacji i postępów w planowaniu gotowości i reagowania na szczeblu Unii.

Poprawka 5

Artykuł 10

Koordynacja planowania gotowości i reagowania w ramach KBZ

Dodać podpunkt

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	<i>f) wspieranie regionalnej współpracy transgranicznej w dziedzinie zdrowia w regionach potencjalnie lub faktycznie zagrożonych oraz koordynowanie działań międzyregionalnych, transgranicznych grup kontaktowych.</i>

Uzasadnienie

Regionalny komponent terytorialny prac KBZ umożliwi sprawne włączenie regionów przygranicznych w reagowanie kryzysowe i pozwoli uniknąć braku komunikacji, który dał się zaobserwować wielokrotnie podczas pandemii COVID-19 w 2020 r.

Poprawka 6

Artykuł 11

Szkolenie pracowników opieki zdrowotnej i pracowników do spraw zdrowia publicznego

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
2. Działania szkoleniowe, o których mowa w ust. 1, mają na celu zapewnienie pracownikom, o których mowa w tym ustępie, wiedzy i umiejętności niezbędnych w szczególności do opracowywania i wdrażania krajowych planów gotowości, o których mowa w art. 6, oraz do realizacji działań mających na celu zwiększenie gotowości na sytuacje kryzysowe i zdolności w zakresie nadzoru, w tym wykorzystanie narzędzi cyfrowych.	2. Działania szkoleniowe, o których mowa w ust. 1, mają na celu zapewnienie pracownikom, o których mowa w tym ustępie, wiedzy i umiejętności niezbędnych w szczególności do opracowywania i wdrażania krajowych planów gotowości, o których mowa w art. 6, oraz do realizacji działań mających na celu zwiększenie gotowości na sytuacje kryzysowe i zdolności w zakresie nadzoru, w tym wykorzystanie narzędzi cyfrowych. Działania szkoleniowe są również adresowane do władz lokalnych i regionalnych posiadających kompetencje w dziedzinie opieki zdrowotnej, aby wspierać budowanie zdolności na szczeblu niższym niż krajowy.
[...]	[...]
5. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, może wspierać organizowanie programów wymiany pracowników opieki zdrowotnej i pracowników do spraw zdrowia publicznego między dwoma państwami członkowskimi lub większą ich liczbą oraz czasowego oddelegowania personelu z jednego państwa członkowskiego do drugiego.	5. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, może wspierać organizowanie programów wymiany pracowników opieki zdrowotnej i pracowników do spraw zdrowia publicznego między dwoma państwami członkowskimi lub większą ich liczbą oraz czasowego oddelegowania personelu z jednego państwa członkowskiego do drugiego. Działania takie powinny być wdrażane w szczególności w regionach przygranicznych, gdzie władze regionalne i lokalne mają znaczące kompetencje w dziedzinie opieki zdrowotnej, również poprzez szkolenia pracowników międzyregionalnych, transgranicznych grup kontaktowych.

Uzasadnienie

Chociaż podział kompetencji może się różnić w poszczególnych państwach członkowskich, władze lokalne i regionalne są często zaangażowane zarówno w zarządzanie szpitalami gminnymi, jak i ochronę ludności, brakuje im jednak specjalnego wykształcenia lub zdolności. Bardzo potrzebne są ukierunkowane szkolenia dla służb gminnych, mających często braki kadrowe. Umożliwiłyby one szybszy czas reakcji i skuteczniejsze działania.

Poprawka 7

Artykuł 13 ustęp 8

Nadzór epidemiologiczny

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
8. Każde państwo członkowskie wyznacza właściwe organy odpowiedzialne w danym państwie członkowskim za nadzór epidemiologiczny, o którym mowa w art. 1.	8. Każde państwo członkowskie wyznacza właściwe organy odpowiedzialne w danym państwie członkowskim za nadzór epidemiologiczny, o którym mowa w art. 1. Monitorowanie to prowadzi się również na szczeblu terytorialnym, w szczególności za pomocą statystyk regionalnych.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 8

Artykuł 19 ustęp 3

Powiadamianie o zagrożeniu

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
Powiadamiając o zagrożeniu, właściwe organy krajowe i Komisja niezwłocznie przekazują za pośrednictwem EWRS wszelkie dostępne istotne informacje będące w ich posiadaniu, które mogą być przydatne do celów koordynowania reagowania, takie jak:	Powiadamiając o zagrożeniu, właściwe organy krajowe i Komisja niezwłocznie przekazują za pośrednictwem EWRS wszelkie dostępne istotne informacje będące w ich posiadaniu, które mogą być przydatne do celów koordynowania reagowania, takie jak:
a) rodzaj i pochodzenie danego czynnika;	a) rodzaj i pochodzenie danego czynnika;
b) data i miejsce zdarzenia lub ogniska choroby;	b) data i miejsce zdarzenia lub ogniska choroby;
c) sposoby przenoszenia lub rozprzestrzeniania;	c) odnośne obszary terytorialne;
d) dane toksykologiczne;	d) sposoby przenoszenia lub rozprzestrzeniania;
e) metody wykrywania i potwierdzania;	e) dane toksykologiczne;
f) ryzyko dla zdrowia publicznego;	f) metody wykrywania i potwierdzania;
g) środki ochrony zdrowia publicznego, jakie zostały wprowadzone lub jakie mają zostać wprowadzone na szczeblu krajowym;	g) ryzyko dla zdrowia publicznego;
h) środki inne niż środki ochrony zdrowia publicznego;	h) środki ochrony zdrowia publicznego, jakie zostały wprowadzone lub jakie mają zostać wprowadzone na szczeblu krajowym;
i) pilna potrzeba lub niedobór medycznych środków przeciwdziałania;	i) środki inne niż środki ochrony zdrowia publicznego;
j) wnioski i oferty dotyczące transgranicznej pomocy w przypadku stanu zagrożenia;	j) pilna potrzeba lub niedobór medycznych środków przeciwdziałania;

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
k) dane osobowe niezbędne w celu ustalenia kontaktów zakaźnych zgodnie z art. 26; l) wszelkie inne informacje istotne z punktu widzenia danego poważnego transgranicznego zagrożenia zdrowia.	k) wnioski i oferty dotyczące transgranicznej pomocy w przypadku stanu zagrożenia; l) dane osobowe niezbędne w celu ustalenia kontaktów zakaźnych zgodnie z art. 26; m) wszelkie inne informacje istotne z punktu widzenia danego poważnego transgranicznego zagrożenia zdrowia.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

B. Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 851/2004 ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób

Poprawka 9

Artykuł 3

Misja i zadania Centrum

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
2. g) przedstawia, na wniosek Komisji lub KBZ, lub z własnej inicjatywy, wytyczne dotyczące leczenia chorób zakaźnych i zarządzania przypadkami tych chorób oraz dotyczące innych szczególnych problemów zdrowotnych mających znaczenie dla zdrowia publicznego, we współpracy z odpowiednimi społecznościami;	2. g) przedstawia, na wniosek Komisji lub KBZ, lub z własnej inicjatywy, wytyczne dotyczące leczenia chorób zakaźnych i zarządzania przypadkami tych chorób oraz dotyczące innych szczególnych problemów zdrowotnych mających znaczenie dla zdrowia publicznego, we współpracy z odpowiednimi społecznościami, w tym i wskazówki dla regionów przygranicznych i węzłów tranzytowych w wypadku transgranicznych zagrożeń zdrowia;

Uzasadnienie

W wypadku pandemii COVID-19 regiony przygraniczne i węzły transportowe w pewnych okresach nie otrzymywały żadnych wskazówek, dopóki nie weszły w życie krajowe środki działania. Otrzymanie na początkowym etapie wytycznych od ECDC, choćby nieformalnych i niewiążących, ułatwiłoby wspólną wczesną reakcję na poziomie lokalnym i regionalnym w całej UE, zanim zaczęłyby obowiązywać ukierunkowane środki krajowe.

Poprawka 10

Artykuł 5

Prowadzenie wyspecjalizowanych sieci oraz współdziałanie

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	2. h) zapewnia w miarę możliwości gromadzenie danych na szczeblu niższym niż krajowy.

Uzasadnienie

Ten postulat, by ECDC gromadziło dane na szczeblu niższym niż krajowy, wynika z doświadczeń zdobytych w związku z pandemią COVID-19: w niektórych regionach sytuacja epidemiologiczna odbiegała od średniej krajowej lub od warunków panujących w sąsiednich regionach.

Poprawka 11

Artykuł 5b

Planowanie gotowości i reagowania

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
1. c) ułatwia samoocenę i zewnętrzną ocenę planowania gotowości i reagowania państw członkowskich oraz przyczynia się do sprawozdawczości i audytu w zakresie planowania gotowości i reagowania na podstawie art. 7 i 8 rozporządzenia (UE) .../... [Dz.U.: Proszę wstawić numer rozporządzenia PTZZ [ISC/2020/12524]];	1. c) ułatwia samoocenę i zewnętrzną ocenę planowania gotowości i reagowania państw członkowskich, w tym i planów gotowości i reagowania na szczeblu niższym niż krajowy mających zastosowanie do regionów przygranicznych i węzłów transportowych , oraz przyczynia się do sprawozdawczości i audytu w zakresie planowania gotowości i reagowania na podstawie art. 7 i 8 rozporządzenia (UE) .../... [Dz.U.: Proszę wstawić numer rozporządzenia PTZZ [ISC/2020/12524]];

Uzasadnienie

Regiony o znaczących uprawnieniach w dziedzinie zdrowia zareagowały na pandemię COVID-19 za pomocą własnego planowania i środków. Niezależne wytyczne i audyty pomogłyby w wymianie informacji i poprawie jakości początkowej reakcji.

Poprawka 12

Artykuł 5b

Planowanie gotowości i reagowania

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	1. l) opracowuje zalecenia dotyczące transgranicznej koordynacji i wzajemnej zgodności regionalnych reakcji na zagrożenia zdrowia;

Uzasadnienie

Regiony o znaczących uprawnieniach w dziedzinie zdrowia zareagowały na pandemię COVID-19 za pomocą własnego planowania i środków. Niezależne wytyczne i audyty pomogłyby w wymianie informacji i poprawie jakości początkowej reakcji.

Poprawka 13

Artykuł 8

Funkcjonowanie systemu wczesnego ostrzegania i reagowania

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	6. Centrum w miarę możliwości koordynuje ściśle swoje działania z regionalnymi transgranicznymi grupami kontaktowymi ds. zdrowia.

Uzasadnienie

Brak możliwości wymiany utrudnił odpowiednie reagowanie w regionach transgranicznych w czasie kryzysu. Wspólne transgraniczne grupy kontaktowe, dzielące się informacjami z ECDC i organami na wszystkich szczeblach, umożliwiłyby właściwym organom podejmowanie świadomych decyzji.

II. ZALECENIA POLITYCZNE**A. Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia oraz uchylającego decyzję nr 1082/2013/UE**

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Podkreśla, że zgodnie z art. 168 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) „przy określaniu i urzeczywistnianiu wszystkich polityk i działań Unii zapewnia się wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego”, a zgodnie z art. 196 „Unia zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi w celu zwiększenia skuteczności systemów zapobiegania klęskom żywiołowym lub katastrofom spowodowanym przez człowieka i ochrony przed nimi”.
2. Nawiązuje do swojego zaangażowania wyrażonego w swoim stanowisku dotyczącym Europejskiego Programu Zdrowia EU4Health, aby „nadać priorytet kwestiom zdrowotnym na szczeblu europejskim oraz wesprzeć władze regionalne i lokalne w zwalczaniu chorób nowotworowych i epidemii chorób w ramach transgranicznej współpracy zdrowotnej oraz modernizacji systemów opieki zdrowotnej”.
3. Przypomina o zasadzie „Jedno zdrowie”, oznaczającej, że zdrowie jest zagadnieniem horyzontalnym, które powinno być uwzględniane we wszystkich obszarach polityki i działaniach Unii Europejskiej.
4. Uwzględnia program prac Komisji Europejskiej opublikowany 29 stycznia 2020 r., w którym stwierdza się, że europejski styl życia oznacza „szukanie wspólnych rozwiązań dla wspólnych wyzwań, umożliwianie ludziom nabywania umiejętności, których potrzebują, oraz inwestowanie w ich zdrowie i wysoką jakość życia”.
5. Przypomina, że zgodnie z art. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE⁽¹⁾ należy podjąć środki, aby ułatwiać dostęp do bezpiecznej transgranicznej opieki zdrowotnej o wysokiej jakości oraz wspierać współpracę w dziedzinie zdrowia między państwami członkowskimi, z pełnym poszanowaniem kompetencji krajowych w zakresie organizowania i świadczenia opieki zdrowotnej.
6. Przypomina, że według danych Eurobarometru z 2017 r. ponad 70 % Europejczyków oczekuje większego zaangażowania UE w dziedzinie zdrowia. Obecnie sfera ta jest bardziej niż kiedykolwiek podstawową troską obywateli UE, kiedy to słusznie oczekują oni od UE, aby odgrywała aktywniejszą rolę w tej dziedzinie.
7. Podkreśla, że wnioski wyciągnięte z kryzysu związanego z COVID-19 dają UE szansę na ustanowienie lepszych międzyregionalnych ram monitorowania i zwalczania transgranicznych zagrożeń dla zdrowia jej obywateli.
8. Zaznacza, że poza walką z pandemią UE stoi w obliczu poważnego problemu nierówności w systemach opieki zdrowotnej i stałych niedoborów personelu medycznego na pewnych obszarach, który to problem również wymaga naszej uwagi.

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej (Dz.U. L 88 z 4.4.2011, s. 45).

9. Wyraża obawę, iż poziom regionalny i lokalny nie jest odpowiednio uwzględniony we wniosku, a kwestie transgraniczne są traktowane z perspektywy granic państwowych, a nie specyficznych potrzeb regionów przygranicznych.

Wzmocnienie roli władz lokalnych i regionalnych w planowaniu i przygotowaniu odpowiedzi

10. Zwraca uwagę, że 19 z 27 państw członkowskich postanowiło powierzyć główną odpowiedzialność za usługi lecznicze, opiekę medyczną i zdrowie publiczne władzom lokalnym i regionalnym, w związku z czym postuluje pełne włączenie tych władz w proces opracowania krajowych planów gotowości i reagowania, jego oceny i przygotowania odpowiedzi.

11. Wskazuje na konieczność opracowania mechanizmów wdrażania na szczeblu regionalnym. Skuteczność wdrażania krajowych planów gotowości i reagowania zależy od tego, jak intensywnie rządy krajowe angażują szczebel regionalny.

12. Z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji Europejskiej, aby poddać systemy opieki zdrowotnej w państwach członkowskich testom warunków skrajnych w celu zapewnienia wdrożenia unijnego planu gotowości i reagowania. Przypomina, że w testy te powinny zostać w pełni włączone, stosownie do swoich kompetencji, regiony i miasta odpowiednich państw członkowskich.

13. Z zadowoleniem przyjmuje ideę organizacji przez Komisję szkoleń dla pracowników opieki zdrowotnej w zakresie opracowywania i wdrażania krajowych planów gotowości, w celu zwiększenia gotowości na sytuacje kryzysowe, w tym poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych, lecz uważa, że szkoleniami tymi powinni być objęci pracownicy władz lokalnych i regionalnych odpowiedzialni za zdrowie, gdy władze te ponoszą znaczną odpowiedzialność za zdrowie publiczne.

14. Zgłasza potrzebę elastyczności w połączeniu ogólnych działań z wiedzą i działaniami lokalnymi oraz regionalnymi.

15. Podkreśla, iż zaangażowanie obywateli i samorządów lokalnych pozwoliłoby na skuteczniejsze budowanie odporności na zagrożenia. W proces ten powinni być również zaangażowani praktycy, których perspektywa może być inna niż ustawodawców.

16. Zwraca uwagę na kwestię edukacji i propagowania wiedzy na tematy związane ze zdrowiem publicznym wśród ogółu społeczeństwa. Rola władz lokalnych i regionalnych w tym zakresie jest kluczowa.

17. Nalega na wsparcie łączności cyfrowej i szkoleń w regionalnych placówkach ochrony zdrowia oraz promowanie telemedycyny w celu zapewnienia skuteczniejszej opieki dzięki inteligentnym ośrodkom i mobilnym zespołom multidyscyplinarnym.

Regiony przygraniczne

18. Zwraca uwagę na szczególną rolę i szczególne wyzwania regionów leżących wzdłuż granic wewnętrznych i zewnętrznych UE, posiadających wypracowane od wielu lat modele współpracy w obszarze zdrowia między regionami przygranicznymi oraz na korzyści, jakie tego typu rozwiązania przynoszą miejscowym społecznościom.

19. Proponuje, aby wzmocniono środki służące ochronie systemów technologicznych władz lokalnych i regionalnych w zakresie zdrowia przed ewentualnymi cyberatakami, które mogłyby zagrozić funkcjonowaniu systemów opieki zdrowotnej państw członkowskich. Konieczne jest skoordynowane planowanie i scentralizowane doradztwo w celu wzmocnienia systemów, które mają krytyczne znaczenie w zwyczajnych sytuacjach, a tym bardziej podczas pandemii.

20. Wskazuje, że obecny kryzys uwidocznił istniejące zagrożenia dla systemu przygranicznej opieki zdrowotnej i stworzył dodatkowe bariery współpracy między regionami. Różnice w kompetencjach oraz trudności administracyjne wynikające z różnych przepisów prawnych stały się głównymi wyzwaniami w osiągnięciu skuteczniejszego i udoskonalonego zarządzania opieką zdrowotną w regionach przygranicznych.

21. Wzywa do szybkiego przyjęcia właściwych rozwiązań prawnych, systemu zachęt i promocji dobrych praktyk w celu trwałego usprawnienia współpracy regionów przygranicznych w zakresie opieki zdrowotnej, w szczególności poprzez uwzględnienie możliwości czy konieczności powoływania w ramach krajowych planów gotowości i reagowania międzyregionalnych, transgranicznych grup kontaktowych, przygotowujących i koordynujących działania w regionach po obu stronach granicy w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia.

22. Podkreśla, że pacjenci korzystający z opieki zdrowotnej za granicą czynią to głównie w sąsiednim regionie, dlatego też współpraca między regionami przygranicznymi staje się niezbędnym warunkiem sukcesu.

23. Sugeruje utworzenie „statusu” transgranicznego pracownika opieki zdrowotnej, w celu ułatwienia mobilności personelu medycznego. Uważa, że dla ułatwienia mobilności pracowników ochrony zdrowia w Europie korzystne byłoby wzmocnienie systemu wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych oraz promowanie jednolitych struktur kształcenia.

24. Wzywa zatem Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie zapewnienia minimalnej przenikalności granic i powiązanej współpracy transgranicznej w dziedzinie zdrowia w celu utrzymania lub w razie potrzeby wzmocnienia świadczenia usług w tej dziedzinie, w tym w sytuacjach kryzysowych, jak miało i ma to miejsce w przypadku pandemii COVID-19.

25. Proponuje promowanie zawarcia umów o stałej współpracy w dziedzinie zdrowia pomiędzy właściwymi organami właściwych szczebli różnych krajów w celu zapewnienia wymiany pacjentów w sytuacjach kryzysowych. Umowy te muszą również uwzględniać fakt, iż UE ma wspólne granice z krajami trzecimi.

B. Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 851/2004 ustanawiającego Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

26. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący wzmocnienia mandatu Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC), o który zabiegał w opinii w sprawie mechanizmu nadzwyczajnego w dziedzinie zdrowia.

27. Jest zdania, iż rozszerzenie kompetencji ECDC jest kluczowe dla opracowania wspólnych strategii na szczeblu UE w kwestii radzenia sobie z transgranicznymi zagrożeniami zdrowia.

28. Zaleca, aby w ramach nowego mandatu ECDC gromadziło dane na szczeblu niższym niż krajowy oraz usprawniło współpracę regionów przygranicznych i węzłów tranzytowych w sytuacji transgranicznych zagrożeń zdrowia.

29. Podkreśla, iż ścisła współpraca z ECDC przyczyni się do poprawy planowania gotowości, reagowania oraz do ulepszenia sprawozdawczości i audytu w samorządach, zwłaszcza w regionach przygranicznych, oraz wzywa do przyjęcia odpowiednich przepisów umożliwiających władzom regionalnym organizowanie szybkiej transgranicznej reakcji i koordynacji w przypadku pandemii.

30. Ma nadzieję, że ECDC będzie wydawać niewiążące zalecenia i sugestie w kwestii zarządzania ryzykiem, szczególnie w odniesieniu do regionów przygranicznych.

31. Podkreśla znaczenie zdolności do mobilizacji i rozmieszczenia Grupy Zadaniowej UE ds. Zdrowia w celu wsparcia miejscowego reagowania w państwach członkowskich.

32. Zaznacza, iż ścisła współpraca operacyjnych punktów kontaktowych w krajach członkowskich z właściwymi organami nadzorującymi na szczeblu lokalnym i regionalnym jednostki opieki zdrowotnej w znacznym stopniu zwiększą efektywność w zakresie nadzoru epidemiologicznego.

33. Podkreśla, iż zakłady opieki zdrowotnej dysponują najbardziej aktualną wiedzą, w tym bazami danych dotyczącymi stanu epidemiologicznego. Dlatego też nalega, aby zaangażować lokalne i regionalne organy, które je nadzorują, w proces przygotowania i implementacji zharmonizowanych systemów przekazywania tych informacji.

34. Nalega na konieczność uzgodnienia przez państwa członkowskie wspólnego protokołu statystycznego, aby umożliwić porównywalność danych dotyczących skutków kryzysu COVID-19 i przyszłych pandemii. Protokół ten, który ma zostać opracowany pod wspólnym zwierzchnictwem Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) i Eurostatu, mógłby opierać się na danych dostarczanych na poziomie NUTS 2, aby ułatwić reakcję polityczną uwzględniającą wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

35. Jest zdania, że ECDC może zapewniać nadzór epidemiologiczny za pośrednictwem zintegrowanych systemów, które umożliwiają nadzór w czasie rzeczywistym dzięki zastosowaniu nowoczesnych technologii i dostępnych aplikacji modelujących opartych na sztucznej inteligencji.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategia farmaceutyczna dla Europy i wniosek ustawodawczy dotyczący zmiany mandatu Europejskiej Agencji Leków (EMA)

(2021/C 300/15)

Sprawozdawczyni: Birgitta SACRÉDEUS (SE/EPL), radna regionu Dalarna

Dokument źródłowy: Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wzmocnienia roli Europejskiej Agencji Leków w zakresie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej i zarządzania kryzysowego w odniesieniu do produktów leczniczych i wyrobów medycznych

COM(2020) 725 final

I. ZALECANE POPRAWKI

Zalecana poprawka 1

Motyw 7

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
[...] Ważne jest zatem zajęcie się kwestią niedoborów oraz wzmocnienie i sformalizowanie monitorowania produktów leczniczych i wyrobów medycznych o krytycznym znaczeniu.	[...] Ważne jest zatem zajęcie się kwestią niedoborów oraz wzmocnienie i sformalizowanie monitorowania produktów leczniczych i wyrobów medycznych o krytycznym znaczeniu na najodpowiedniejszym dla państw członkowskich poziomie.

Uzasadnienie

Wspólna europejska reakcja na niedobór produktów leczniczych i wyrobów medycznych jest bardzo przydatna. Jednak w sytuacjach kryzysowych monitorowanie i obciążenia administracyjne spoczywające na państwach członkowskich muszą być proporcjonalne do korzyści.

Zalecana poprawka 2

Artykuł 3 ust. 5

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
Grupa Sterująca ds. Leków jest wspierana w swoich pracach przez grupę roboczą składającą się z pojedynczych punktów kontaktowych – zajmujących się niedoborami – właściwych organów krajowych ds. produktów leczniczych ustanowioną zgodnie z art. 9 ust. 1.	Grupa Sterująca ds. Leków jest wspierana w swoich pracach przez grupę roboczą składającą się z pojedynczych punktów kontaktowych – zajmujących się niedoborami – właściwych organów krajowych ds. produktów leczniczych ustanowioną zgodnie z art. 9 ust. 1. W stosownych przypadkach grupa robocza będzie współpracować z lokalnymi i regionalnymi organami ds. zdrowia.

Uzasadnienie

W 19 z 27 państw członkowskich za opiekę zdrowotną odpowiada poziom lokalny i regionalny. Aby monitorować niedobory produktów leczniczych, konieczne jest zaangażowanie organów szczebla lokalnego i regionalnego.

Zalecana poprawka 3

Artykuł 11 ust. 4 lit. b)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
b) informują Grupę Sterującą ds. Leków o wszelkich wprowadzonych środkach i przedstawiają wyniki tych działań, w tym informacje na temat rozwiązania problemu potencjalnego lub faktycznego niedoboru.	b) informują w rozsądnym terminie Grupę Sterującą ds. Leków o wszelkich wprowadzonych środkach i przedstawiają wyniki tych działań, w tym informacje na temat rozwiązania problemu potencjalnego lub faktycznego niedoboru.

Uzasadnienie

Państwa członkowskie muszą mieć wystarczająco dużo czasu na poinformowanie Grupy Sterującej, ponieważ gromadzenie takich informacji wiąże się z dużym obciążeniem administracyjnym dla placówek opieki zdrowotnej, które i tak już są przeciążone w sytuacji kryzysowej.

Zalecana poprawka 4

Artykuł 12 lit. f)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
f) współpracuje w stosownych przypadkach z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi [...].	f) współpracuje w stosownych przypadkach z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi, zwłaszcza Światową Organizacją Zdrowia (WHO) [...].

Uzasadnienie

Globalna współpraca z WHO jest ważna i dlatego należy o niej wspomnieć w tym kontekście.

Zalecana poprawka 5

Artykuł 14 ust. 5

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
Przewodniczący może zapraszać do udziału w posiedzeniach przedstawicieli państw członkowskich, członków komitetów naukowych Agencji i grup roboczych oraz strony trzecie, w tym przedstawicieli grup interesu ds. produktów leczniczych, posiadaczy pozwoleń na dopuszczenie do obrotu, podmioty opracowujące produkty lecznicze, sponsorów badań klinicznych, przedstawicieli sieci badań klinicznych oraz grup interesu reprezentujących pacjentów i pracowników służby zdrowia.	Przewodniczący może zapraszać do udziału w posiedzeniach przedstawicieli państw członkowskich oraz władz lokalnych i regionalnych , członków komitetów naukowych Agencji i grup roboczych oraz strony trzecie, w tym przedstawicieli grup interesu ds. produktów leczniczych, posiadaczy pozwoleń na dopuszczenie do obrotu, podmioty opracowujące produkty lecznicze, sponsorów badań klinicznych, przedstawicieli sieci badań klinicznych oraz grup interesu reprezentujących pacjentów i pracowników służby zdrowia.

Uzasadnienie

W wielu państwach członkowskich to władze lokalne i regionalne są odpowiedzialne za opiekę zdrowotną.

Zalecana poprawka 6

Artykuł 18 lit. c)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
c) w ramach swoich zadań regulacyjnych korzysta z infrastruktury cyfrowej lub narzędzi cyfrowych, aby ułatwić szybki dostęp do dostępnych elektronicznych danych dotyczących zdrowia uzyskanych poza zakresem badań klinicznych lub ich analizę, a także wymianę takich danych między państwami członkowskimi, Agencją i innymi organami Unii;	c) w ramach swoich zadań regulacyjnych korzysta z infrastruktury cyfrowej lub narzędzi cyfrowych, aby ułatwić szybki dostęp do dostępnych elektronicznych danych dotyczących zdrowia uzyskanych poza zakresem badań klinicznych lub ich analizę, a także wymianę takich danych między państwami członkowskimi, Agencją i innymi organami Unii zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony danych;

Uzasadnienie

Należy podkreślić znaczenie bezpiecznej wymiany danych i ochrony danych osobowych.

Zalecana poprawka 7

Artykuł 19 ust. 5

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
Grupa Sterująca ds. Wyrobów Medycznych wspierana jest w swoich pracach przez grupę roboczą składającą się z pojedynczych punktów kontaktowych właściwych organów krajowych ds. wyrobów medycznych, ustanowioną zgodnie z art. 23 ust. 1.	Grupa Sterująca ds. Wyrobów Medycznych wspierana jest w swoich pracach przez grupę roboczą składającą się z pojedynczych punktów kontaktowych właściwych organów krajowych ds. wyrobów medycznych, ustanowioną zgodnie z art. 23 ust. 1. W stosownych przypadkach grupa robocza będzie współpracować z lokalnymi i regionalnymi organami ds. zdrowia.

Uzasadnienie

W 19 z 27 państw członkowskich za opiekę zdrowotną odpowiada poziom lokalny i regionalny. Aby monitorować niedobory wyrobów medycznych o krytycznym znaczeniu, konieczne jest zaangażowanie organów szczebla lokalnego i regionalnego.

Zalecana poprawka 8

Artykuł 25 ust. 4 lit. d)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
d) informują Grupę Sterującą ds. Wyrobów Medycznych o wszelkich wprowadzonych środkach i przedstawiają wyniki tych działań, w tym informacje na temat rozwiązania problemu potencjalnego lub faktycznego niedoboru.	d) informują w rozsądnym terminie Grupę Sterującą ds. Leków o wszelkich wprowadzonych środkach i przedstawiają wyniki tych działań, w tym informacje na temat rozwiązania problemu potencjalnego lub faktycznego niedoboru.

Uzasadnienie

Państwa członkowskie muszą mieć wystarczająco dużo czasu na poinformowanie Grupy Sterującej, ponieważ gromadzenie takich informacji wiąże się z dużym obciążeniem administracyjnym dla placówek opieki zdrowotnej, które i tak już są przeciążone w sytuacji kryzysowej.

Zalecana poprawka 9

Artykuł 26 lit. e)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
e) współpracuje w stosownych przypadkach z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi [...].	e) współpracuje w stosownych przypadkach z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi, zwłaszcza Światową Organizacją Zdrowia (WHO) [...].

Uzasadnienie

Globalna współpraca z WHO jest ważna i dlatego należy o niej wspomnieć w tym kontekście.

II. ZALECENIA POLITYCZNE

Część 1: EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

W odniesieniu do wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie wzmocnienia roli Europejskiej Agencji Leków w zakresie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej i zarządzania kryzysowego w odniesieniu do produktów leczniczych i wyrobów medycznych

1. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie wzmocnienia roli Europejskiej Agencji Leków w zakresie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej i zarządzania kryzysowego w odniesieniu do produktów leczniczych i wyrobów medycznych. Jest on zgodny z postulatem KR-u zawartym w opinii w sprawie unijnego mechanizmu nadzwyczajnego w dziedzinie zdrowia.
2. W świetle doświadczeń związanych z pandemią COVID-19 wzywa do przyjęcia skoordynowanego podejścia do sytuacji kryzysowych w odniesieniu do rozwijania, produkcji i dystrybucji leków i wyrobów medycznych w celu zapobiegania chorobom stwarzającym zagrożenie dla zdrowia publicznego, ich diagnozowania lub leczenia.
3. Zauważa, że chociaż polityka zdrowotna należy do podstawowych kompetencji państw członkowskich, UE odgrywa ważną rolę uzupełniającą i koordynującą. Zapewnia m.in. ciągłość i sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego produktów leczniczych i wyrobów medycznych, w tym w sytuacjach nadzwyczajnych.
4. Podkreśla, że proponowane rozporządzenie będzie miało znaczący wpływ na władze regionalne i lokalne, które w 19 z 27 państw członkowskich są odpowiedzialne za opiekę zdrowotną i które odgrywają kluczową rolę w przygotowaniu na wypadek sytuacji kryzysowej i zarządzaniu kryzysowym w ich krajach. W związku z tym należy pilnie zadbać o przekazanie i uwzględnienie potrzeb szczebla lokalnego i regionalnego oraz o utworzenie kanałów komunikacji między Grupą Sterującą ds. Niedoborów Produktów Leczniczych i Grupą Sterującą ds. Wyrobów Medycznych a władzami samorządowymi.
5. Uważa, że propozycja zobowiązania państw członkowskich do monitorowania i ograniczania niedoborów produktów leczniczych i wyrobów medycznych uważanych za krytyczne wymagałaby dużego zobowiązania. Warunkiem wstępnym dostępu Europejskiej Agencji Leków (EMA) do istotnych i wiarygodnych danych i informacji na temat potrzeb i wąskich gardeł związanych z produktami leczniczymi i wyrobami medycznymi jest udostępnianie tych danych na szczeblu lokalnym i regionalnym.
6. Zwraca uwagę, że w sytuacji kryzysowej służba zdrowia oraz władze lokalne i regionalne mogą być pod dużą presją. Należy zatem ograniczyć do minimum związane z tym obciążenia administracyjne. Obowiązki sprawozdawcze i terminy muszą być więc adekwatne i wykonalne, a jednocześnie muszą umożliwiać szybkie działania, które maksymalnie zwiększą korzyści państw członkowskich i będą zgodne z zasadą pomocniczości.
7. Zwraca uwagę, że dostęp do danych dotyczących zdrowia i innych danych oraz dzielenie się nimi ma ogromne znaczenie dla gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej oraz dla skutecznego reagowania na kryzysy i inne ważne wydarzenia. Niemniej informacje szczególnie chronione muszą być traktowane z dużą ostrożnością, a ponadto należy zagwarantować prywatność i bezpieczeństwo danych.
8. Z dużym zadowoleniem przyjmuje propozycję utworzenia grupy zadaniowej ds. stanów zagrożenia w celu wsparcia szybkiego opracowywania i stosowania leków, które mogą pomóc w zapobieganiu zagrożeniom dla zdrowia ludności. Pozytywnie odnosi się do założenia, że grupa zadaniowa ds. stanów zagrożenia powinna w pełni współpracować z innymi organami UE, WHO i państwami trzecimi.

9. Z zadowoleniem przyjmuje to, że we wniosku kładzie się nacisk na współpracę z odpowiednimi organami, takimi jak Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC), podczas sytuacji nadzwyczajnej w dziedzinie zdrowia publicznego, a jednocześnie dąży do unikania powielania pracy między organami.
10. Oczekuje dalszych informacji na temat tego, w jaki sposób EMA będzie współdziałać z proponowanym urzędem UE ds. gotowości i reagowania na wypadek stanu zagrożenia zdrowia (HERA).
11. Apeluje o maksymalną przejrzystość działań EMA i jej grup roboczych.

Część 2: EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

W odniesieniu do komunikatu w sprawie strategii farmaceutycznej dla Europy

12. Wyraża zdecydowane poparcie dla zainicjowanej przez Komisję strategii farmaceutycznej dla Europy, której ogólnym celem jest dostęp pacjentek i pacjentów do leków oraz dostępność produktów leczniczych, a także podkreśla potrzebę umożliwienia wszystkim obywatelkom i obywatelom w całej UE korzystania z bezpiecznych i skutecznych leków.
13. Podkreśla, że w 19 z 27 państw członkowskich główna odpowiedzialność za świadczenia medyczne, opiekę oraz służbę zdrowia spoczywa na władzach lokalnych i regionalnych. Również w krajach, w których system opieki zdrowotnej jest kształtowany na poziomie krajowym, często to władze lokalne są odpowiedzialne za usługi socjalne i opiekę społeczną. Władze lokalne i regionalne odgrywają zatem kluczową rolę w finansowaniu, ocenie, zamawianiu i dostarczaniu produktów leczniczych, a także w zarządzaniu kryzysowym i gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej. W związku z tym niezmiernie ważne jest zaangażowanie organów szczebla regionalnego i lokalnego w formy współpracy zaproponowane w strategii farmaceutycznej.
14. Zaleca, by w ramach strategii promowano dostępność leków w przypadku braków w zaopatrzeniu oraz pobudzano innowacje i badania zgodnie z potrzebami pacjentów i systemu opieki zdrowotnej. W ramach dialogu należy ustalić, w jakich obszarach występują braki, aby nie pominąć żadnej dziedziny.
15. Z zadowoleniem przyjmuje w szczególności kompleksowe działania zaproponowane w celu zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Za ważne uznaje dążenie do inteligentnego i ograniczonego stosowania antybiotyków, zachęcanie do opracowywania i produkcji nowych antybiotyków oraz utrzymanie na rynku antybiotyków starszej daty.
16. Uznaje potrzebę poprawy podaży leków na choroby rzadkie oraz leków dla dzieci i w związku z tym wzywa do przeglądu przepisów dotyczących dzieci i chorób rzadkich. Dotychczasowe zachęty nie przekładały się na oczekiwane rezultaty. Zamiast tego pojawiały się produkty lecznicze o ograniczonej dowiedzionej skuteczności i bezpieczeństwie, które są tak kosztowne, że prawie nie stanowią priorytetu dla systemu opieki zdrowotnej.
17. Uważa, że przystępne ceny są warunkiem koniecznym do korzystania przez pacjentki i pacjentów z niezbędnego leczenia oraz do utrzymania stabilności systemów opieki zdrowotnej w perspektywie długoterminowej. Obecnie mamy do czynienia z ciężko chorymi osobami, które ze względu na wysokie ceny leków nie otrzymują niezbędnego leczenia. Dotyczy to np. leków na poważne choroby rzadkie.
18. Odnotowuje, że rynek farmaceutyczny jest obecnie dysfunkcyjny z powodu ukrytego ustalania cen i braku przejrzystości. Przedsiębiorstwa mogą podjąć decyzję o niewprowadzaniu swoich produktów leczniczych do obrotu w niektórych krajach. Dlatego należy przyjąć z zadowoleniem to, że strategia na różne sposoby dąży do wspierania konkurencji na rynku farmaceutycznym, w tym poprzez przegląd prawa konkurencji. W tym kontekście potrzebne są środki promujące dostępność leków generycznych i biopodobnych produktów leczniczych.
19. Zaleca ściślejszą współpracę między państwami członkowskimi w zakresie oceny, ustalania cen i zamówień na produkty farmaceutyczne. Uważa za istotne, by w takich formach współpracy reprezentowane były władze lokalne i regionalne, które w wielu krajach są odpowiedzialne za system opieki zdrowotnej i jego finansowanie.
20. Zgadza się z Komisją, że europejski przemysł farmaceutyczny ma strategiczne znaczenie dla badań naukowych, zdrowia publicznego, zatrudnienia i handlu. Zasadnicze znaczenie ma stworzenie warunków dla innowacji i stosowania nowych technologii, takich jak terapia genowa, sztuczna inteligencja i medycyna spersonalizowana, aby UE mogła utrzymać konkurencyjny przemysł farmaceutyczny.

21. Popiera wniosek Komisji dotyczący utworzenia europejskiego obszaru danych dotyczących zdrowia w celu promowania transgranicznej analizy danych, a tym samym poprawy badań naukowych, opieki zdrowotnej i nadzoru. Służby zdrowia muszą mieć możliwość uczestniczenia w takiej infrastrukturze. Zarazem należy chronić prawo pacjentek i pacjentów do prywatności i ich danych.
22. Podkreśla, że pacjenci muszą mieć zaufanie i pewność, że nowe leki są bezpieczne i skuteczne. Ważne jest zatem zapewnienie wystarczających dowodów klinicznych przy dopuszczaniu produktów leczniczych. Jeżeli bezpieczeństwo pacjentów i skuteczność nie są wystarczająco udokumentowane, służby zdrowia i podmioty ponoszące koszty czasami mają trudności z zajęciem stanowiska wobec nowych terapii. Może to opóźnić lub utrudnić leczenie. Stwarza to też ryzyko, że pochopne zezwolenia będą miały skutek przeciwny do zamierzonego. Ważne jest zatem, aby EMA współpracowała z organami ds. oceny technologii medycznych oraz z przedstawicielami służby zdrowia i podmiotami ponoszącymi koszty na szczeblu regionalnym.
23. Zwraca uwagę, że niedobór produktów leczniczych od dawna stanowi problem w sektorze opieki zdrowotnej. Stało się to jeszcze bardziej widoczne podczas pandemii COVID-19. W związku z tym apeluje o dogłębną analizę przyczyn tych niedoborów i zachęca Komisję do dokonania przeglądu prawodawstwa farmaceutycznego, żeby zwiększyć bezpieczeństwo dostaw. Ponieważ propozycje zawarte w strategii farmaceutycznej nie są zbyt konkretne, oczekuje realnych środków zapewniających strategiczną autonomię UE w celu zabezpieczenia dostaw produktów leczniczych zarówno w sytuacjach normalnych, jak i kryzysowych.
24. Przypomina zalecenie zawarte w opinii w sprawie unijnego mechanizmu nadzwyczajnego w dziedzinie zdrowia, aby promować rozwój i produkcję kluczowych leków w Europie oraz zachęcać producentów do ograniczenia zależności od państw trzecich.
25. Wzywa do wyciągnięcia wniosków z pandemii COVID-19 i wzmocnienia unijnych mechanizmów zarządzania kryzysami zdrowotnymi. Potrzebujemy solidnej wielostronnej współpracy w zakresie opracowywania i produkcji bezpiecznych i skutecznych szczepionek, diagnostyki i terapii. Należy również zapewnić skuteczne i sprawiedliwe finansowanie i dystrybucję przyszłych szczepionek i produktów leczniczych.
26. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący urzędu ds. gotowości i reagowania na wypadek stanu zagrożenia zdrowia (HERA) i oczekuje na opracowanie wniosku w sprawie mandatu nowego urzędu.
27. Cieszy się, że Komisja proponuje przegląd prawodawstwa farmaceutycznego pod kątem zwiększenia wymogów w zakresie oceny ryzyka dla środowiska naturalnego w związku ze stosowaniem produktów leczniczych. Musi to obejmować zarówno wytwarzanie, jak i stosowanie leków. Należy z zadowoleniem przyjąć fakt, że międzynarodowe wysiłki mają na celu przeciwdziałanie ryzyku dla środowiska związanemu z uwalnianiem produktów leczniczych w trakcie produkcji w państwach trzecich.
28. Ponadto wyraża zadowolenie, że w strategii farmaceutycznej podkreślono, iż przemysł farmaceutyczny powinien przyczyniać się do neutralności klimatycznej UE, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w łańcuchu wartości.
29. Zdecydowanie popiera ambicję UE, by zacieśnić globalną współpracę w dziedzinie produktów leczniczych.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

ISSN 1977-1002 (wydanie elektroniczne)
ISSN 1725-5228 (wydanie papierowe)

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej
L-2985 Luksemburg
LUKSEMBURG

PL